

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

AFET YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**6 ŞUBAT KAHRAMANMARAŞ DEPREMLERİNE MÜDAHALE EDEN
YABANCI EKİPLER İLE İLGİLİ HALKIN DÜŞÜNCELERİ VE
DENEYİMLERİ**

YÜKSEK LİSANS

Veysel Karani KOLCU

EYLÜL-2024
GÜMÜŞHANE

T.C.

**GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

AFET YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**6 ŞUBAT KAHRAMANMARAŞ DEPREMLERİNE MÜDAHALE EDEN
YABANCI EKİPLER İLE İLGİLİ HALKIN DÜŞÜNCELERİ VE
DENEYİMLERİ**

**PEOPLE'S THOUGHTS AND EXPERIENCES ABOUT THE FOREIGN
TEAMS THAT RESPONDED TO THE 6 FEBRUARY KAHRAMANMARAŞ
EARTHQUAKES**

YÜKSEK LİSANS

Veysel Karani KOLCU

**EYLÜL-2024
GÜMÜŞHANE**

T.C.

**GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

AFET YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**6 ŞUBAT KAHRAMANMARAŞ DEPREMLERİNE MÜDAHALE EDEN
YABANCI EKİPLER İLE İLGİLİ HALKIN DÜŞÜNCELERİ VE
DENEYİMLERİ**

**PEOPLE'S THOUGHTS AND EXPERIENCES ABOUT THE FOREIGN
TEAMS THAT RESPONDED TO THE 6 FEBRUARY KAHRAMANMARAŞ
EARTHQUAKES**

YÜKSEK LİSANS

Veysel Karani KOLCU

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Sefa MIZRAK

EYLÜL-2024

GÜMÜŞHANE

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum “**6 Şubat Kahramanmaraş Depremlerine Müdahale Eden Yabancı Ekipler ile İlgili Halkın Düşünceleri ve Deneyimleri**” isimli bu tezimin, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi, alıntı yaptığım tüm çalışmalarını kaynakçada belirttiğimi ve Gümüşhane Üniversitesi’nin lisanslı kullanıcısı olduğu intihal yazılım programı ile Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nün belirlediği kıstaslara uygun olarak raporladığımı taahhüt ederim. Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

25/09/2024

.....
Veysel Karani KOLCU

TEŞEKKÜR

Akademik eğitimim boyunca tez çalışmamın yürütülmesinde ve tamamlanmasında değerli bilgilerini benimle paylaşan, kendisine ne zaman danışsam bana kıymetli zamanını ayıran bu alanda daha iyi bir seviyeye gelebilmeme ve yolum ne zaman çıkmaza gelse bilgi ve tecrübesiyle beni doğru yola yönlendiren değerli danışmanım sayın Dr. Öğr. Üyesi Sefa MIZRAK'a teşekkürü borç bilir şükranlarımı sunarım.

Maddi manevi desteğini esirgemeyen bugünlere gelmemde emeği geçen ve hep yanımda olan aileme her şey için teşekkür ederim.

Bu acı günde yanımızda olan; dil, din, ırk fark etmeden canla ve başla çalışan, bize desteğini esirgemeyen tüm yabancı arama kurtarma ekiplerine sonsuz minnet duygularımı iletiyorum.

Lisansüstü eğitimimde tanışmış olduğum ve tez sürecimde yardımlarını eksik etmeyen, bilgilerini benimle paylaşan, her konuda fikirlerini açıkça dile getiren hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Yusuf KAYA'ya, Arş. Gör. Dr. İlker ERKAN'a ve Arş. Gör. Salih DOĞRU'ya teşekkür ederim.

Tez çalışmamda değerli zamanını ayırıp sabırla ve büyük bir ilgiyle bana yardımcı olan elinden gelenin fazlasını yapıp güler yüzünü ve samimiyetini benden esirgemeyen, motive edici yaklaşımdan dolayı süreci bana kolaylaştıran değerli arkadaşım Rabia KARABAĞLI'ya teşekkür ederim.

.....
Veysel Karani KOLCU
GÜMÜŞHANE-2024

ÖZET

Uluslararası ekipler afetlerde yardım konusunda önemli bir yere sahiptir. Afetlerin etkileri, şiddet derecelerine göre değişiklik göstermektedir. Bazı afet türleri, ülkenin mevcut kapasitesi ve kaynaklarıyla yönetilebilirken, büyük hasar yaratan afetler, afetin meydana geldiği bölgenin kapasitesinin ötesinde olabilir ve bu durumda uluslararası destek çağrıları gerekli hale gelmektedir. Bu çalışma, Türkiye’de 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş'ta meydana gelen depremler sırasında görev almış yabancı ekiplerin, çalışmalara şahitlik etmiş halk tarafından gözlemlenen deneyimleri ve görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, deprem sonrasında bölgeye gelen uluslararası yardım ekiplerinin gerçekleştirdiği yardım faaliyetlerinin, sahada görev alan halk tarafından nasıl algılandığı ve bu süreçte elde edilen deneyimlere ulaşılması hedeflenmiştir. Veri toplama sürecinde, nitel araştırma metodolojisi kullanılarak doğrudan veya dolaylı olarak yabancı ekipler ile çalışan veya onların çalışmalarına şahitlik eden halkın içerisinde 41 kişi ile daha önceden belirlenen sorularla derinlemesine görüşme yapılmıştır. Elde edilen veriler transkripsiyon edilerek Maxqda nitel analiz programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Elde edilen bulgular, içerik analiz yöntemiyle değerlendirilip yabancı ekiplerin mevcut bilgilerinin üst düzeyde oldukları ve tecrübeli oldukları, özverili bir şekilde çalışma sürdürdükleri, iş birliğine önem verdikleri, donanım ve malzeme açısından yeterli oldukları, koordinasyonlarının yüksek olduğu aynı zamanda psikolojik yönden dirençli oldukları gözlemlenmiştir. Buna rağmen farklı ülkelerden oldukları için iletişim açısından dil kaynaklı aksaklıkların yaşandığı belirlenmiştir. Çalışmanın verileri, katılımcıların genel çerçevede yabancı destek ekiplerini olumlu değerlendirdiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Afet yönetimi, Deprem, Uluslararası yardım, Yabancı ekipler

SUMMARY

International teams have an important place in disaster relief. The effects of disasters vary according to their severity. While some types of disasters can be managed with the country's existing capacity and resources, disasters that cause major damage may be beyond the capacity of the region where the disaster occurs, and in this case, international support calls become necessary. This study aims to examine the experiences and opinions of foreign teams who took part in the earthquakes that occurred in Kahramanmaraş on February 6, 2023 in Turkey, as observed by the public who witnessed the work. For this purpose, it was aimed to reach how the aid activities carried out by international aid teams that came to the region after the earthquake were perceived by the public working in the field and the experiences gained in this process. In the data collection process, 41 people from the public who worked directly or indirectly with foreign teams or witnessed their work were interviewed with previously determined questions using qualitative research methodology. The obtained data were transcribed and analyzed using the Maxqda qualitative analysis program.

The findings were evaluated using the content analysis method and it was observed that the foreign teams had high-level knowledge and experience, worked devotedly, gave importance to cooperation, were sufficient in terms of equipment and materials, had high coordination and were also psychologically resilient. Despite this, it was determined that there were language-related problems in terms of communication because they were from different countries. The data of the study showed that the participants evaluated the foreign support teams positively in general.

Keywords: Disaster, Disaster management, Earthquake, International aid, Foreign teams

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	III
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI.....	IV
TEŞEKKÜR.....	V
ÖZET	VI
SUMMARY	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLOLAR DİZİNİ	XI
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	XII
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	XIII
1. GİRİŞ	1
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	3
2.1. Kavramlar ve Tanımlar	3
2.2. Afet.....	4
2.3. Afet Türleri	4
2.3.1. Doğa Kaynaklı Afetler	5
2.3.1.1. Depremler.....	5
2.3.1.2. Su Baskını ve Seller	6
2.3.1.3. Çığ.....	6
2.3.1.4. Kaya Düşmesi ve Heyelan	7
2.3.1.5. Kuraklık	7
2.3.1.6. Tsunami.....	8
2.3.1.7. Volkanik Aktivite.....	9
2.3.2. İnsan Kaynaklı Afetler	9
2.3.2.1.KBRN (Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik, Nükleer) Afetleri	10
2.3.2.2. Salgın Hastalıklar	10
2.3.2.3. Ulaşım Kazaları.....	10
2.3.2.4. Göçler.....	10
2.3.2.5. Sanayi ve Endüstri Kazaları	11
2.4. Afetlerin Etkileri	11
2.4.1. Afetlerin Psikolojik ve Sosyal Etkileri.....	11
2.4.2. Afetlerin Finansal Etkileri.....	12
2.4.3. Afetlerin Çevresel Faktörler ile İlişkili Etkileri	13

2.5. 6 Şubat Kahramanmaraş Depremleri	13
2.5.1. 6 Şubat Kahramanmaraş Depremlerinin Eğitim Alanına Etkisi	14
2.5.2 6 Şubat Kahramanmaraş Depremlerinin Sosyal Etkisi	14
2.5.3. 6 Şubat Kahramanmaraş Depremlerinin Finansal Kayıplara Etkisi	15
2.5.4 6 Şubat Kahramanmaraş Depremlerinin Psikolojiye Etkisi.....	16
2.6. Afet Yönetimi	16
2.6.1. Afet Risk Yönetim Süreci	17
2.6.1.1. Hazırlık.....	18
2.6.1.2. Zarar Azaltma.....	18
2.6.2. Kriz Yönetimi	19
2.6.2.1. İyileştirme	19
2.6.2.2. Müdahale.....	20
2.7. Afet Seviyeleri	20
2.8. Uluslararası Yardım Ekipleri	21
2.8.1. Uluslararası Yardım Ekiplerinin Bulunduğu Çalışmalar	22
2.9. Uluslararası Arama Kurtarma Danışma Grubu (International Search and Rescue Advisory Group-INSARAG).....	24
2.10. Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (The United Nations Office for The Coordination of Humanitarian Affairs-OCHA).....	25
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	27
3.1 Araştırma Yöntemi.....	27
3.2 Araştırma Deseni.....	27
3.3. Araştırmacının Rolü	28
3.4. Çalışma Grubu	29
3.5. Veri Toplama Tekniği ve Aracı	30
3.6. Verilerin Toplanması	32
3.7. Verilerin Analizi	33
3.8. Geçerlilik ve Güvenilirlik	34
3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları	36
3.10. Araştırmada Karşılaşılan Zorluklar ve Kısıtlılıklar	36
3.11. Etik Değer	36
4. BULGULAR.....	38
5. TARTIŞMA	61
6. SONUÇ.....	68
KAYNAKÇA.....	70

ETİK KURUL KARARI	92
ÖZGEÇMİŞ	93

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri ve depremde görev alma durumları	33
---	----

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.Görüşme formunun oluşturulma aşamaları.....	28
---	----

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AADYM	: Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi
AFAD	: T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AITCS 2	: İş Birliğinin Değerlendirilmesi Ölçeği
AKB	: Arama Kurtarma Birimi
ARFF	: Aircraft Rescue and Fire Fighting
DHA	: Dental Hygiene Act
Ed. / ed.	: Editor
IEC	: International Electrotechnical Commission
ISAR	: International Search and Research
İAADYM	: İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi
INSARAG	: International Search and Rescue Advisory Group
İSTAMP	: İstanbul Afet Müdahale Planı
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
KBRN	: Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik, Nükleer
Mw.	: Magnitude
OCHA	: The United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
OGM	: Orman Genel Müdürlüğü
s.s / s	: Sayfa
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TERRA	: Türkiye Earthquakes Recovery and Reconstruction Assessment
TMMOB	: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
UNDAC	: United Nations Disaster Assessment and Coordination
UNISDR	: The United Nations Office for Disaster Risk Reduction
USAR	: Urban Search and Rescue
v.d.	: Ve diğerleri
Yay.	: Yayın

1. GİRİŞ

Afetler, toplumsal yapının bozulmasına ve mevcut gündelik yaşamın olumsuz bir şekilde değişmesine yol açan olaylar olarak tanımlanabilir (Alexander, 2016). Bu olaylar genellikle önceden öngörülemeyen, zamanı, yeri, büyüklüğü ve türü belirsiz olan olaylar olabilmektedir. Bu sebeple toplum için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Afetlerin meydana geldiği an ve sonrasında can ve mal güvenliğini sağlamak için etkili bir planlama ve hazırlık gereklidir. Bu durum, afetlerin etkilerini minimize etmek ve daha fazla insanın hayatını korumak için önceden tedbir almanın hayati önem taşıdığı anlamına gelmektedir (Yılmaz, 2012). Şahin ve Sipahioğlu'nun (2002) çalışmasında, afetler birçok yönetim organizasyonunun koordineli bir şekilde çalışmasını gerektiren ve insan hayatını sekteye uğratan olaylar olarak değerlendirilmektedir. Jigyasu (2005)'ya göre ise afet savaş anlarının bir yansıması olarak görülmektedir ve bu savunmasızlık faktörünü ve belirsizlik ilkesini afetin temel bileşenleri olarak kabul etmektedir. Bir başka çalışmada ise afet nüfus yoğunluğu, bilgi eksikliği ve hazırlık yetersizliği gibi faktörlere bağlı olduğu vurgulanmıştır. Aynı zamanda yapılan çalışmada bu faktörlerin, afetlerin hem doğal hem de insan kaynaklı aktivitelerle olan ilişkisine dikkat çekilmiştir (Ergünay, 2002).

Afetlerin meydana geldiği coğrafyanın yeniden ayağa kalkabilmesi için önceden yapılmış hazırlıklara, planlara ve destek çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla birlikte, çeşitli beceri alanları ve teknik ilerlemeler de bireylerin afetlerin yıkıcı etkilerinden uzaklaşmalarını kolaylaştıran etmenlerdir (Cai vd., 2016). İnsanların afetlerin etkilerine karşı koyma kapasitesi; yaşanabilecek savunmasızlıklara karşı gösterebildikleri direnç, mevcut kaynakları kullanabilme yeterlilikleri ve uyum sağlama kabiliyetlerine bağlıdır (Maguire ve Cartwright, 2008; Leykin vd., 2013). Afetlerin olumsuz etkilerini tamamen ortadan kaldırmak mümkün olmasa da iyi planlanmış afet stratejileri ve yönetimi sayesinde bu etkiler azaltılabilir (Seneviratne vd., 2010).

Afetin başlamasından kısa bir süre sonra başlatılan çalışmalar, afetin şiddetine bağlı olarak genellikle bir veya iki ay süren dönemlerle devam etmektedir. Toplumların süreçte yaşadıkları bu farklılıklar toplumların afet öncesinde edindiği deneyimlere bağlı olarak değişiklik göstermektedir (Sherrieb vd., 2010).

Gündelik hayatın rutinine dönülebilmesi için, yönetim organizasyonlarının afetin yaşandığı andan itibaren entegre bir şekilde hareket etmeleri gerekmektedir. Bu kapsamda, yeniden yapılanma amacıyla yürütülen tüm faaliyetler müdahale çalışmaları

olarak adlandırılmaktadır (Erkan, 2010). Afetlerde müdahale çalışmaları, meydana geldiği ülkenin kendi kaynaklarıyla üstesinden gelemeyeceği kadar büyük boyutlarda olduğu durumlarda uluslararası yardıma ihtiyaç duymaktadır (Altun, 2017).

Afetler aynı zamanda toplumların dayanışma ve birlik içinde olduğu uluslararası desteğin güçlü bir örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum Türkiye’de 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş depremlerinde kendini göstermektedir. Özellikle, depremin hemen ardından uluslararası düzeyde hızlı ve nitelikli bir şekilde destek sağlanması için INSARAG’ta belirlenen kurallar çerçevesinde yabancı ekipler, olayın etkilerini azaltmak için afetin yaşandığı ülkelere gönderilmektedir.

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan Kahramanmaraş Depremlerinde müdahaleye gelen uluslararası yardım ekiplerinin faaliyetleri incelenerek ve sahada bulunan halkın müdahalelere ilişkin görüşlerini almaktır. Aynı zamanda bu çalışma gelecekte benzer afet durumlarında daha etkili ve koordineli yardım organizasyonlarının sağlanmasına katkıda bulunacaktır. Bu çerçevede, sahada bulunan personelin görüşleri ve deneyimleri, uluslararası yardımın daha etkili bir şekilde yürütülmesi gerektiğine dair önemli bir yol gösterici olacaktır. Bu bağlamda, çalışma uluslararası yardımın etkilerini ve toplumsal algılarını daha derinlemesine anlamak için mevcut literatür ile ele alınacaktır. Bu amaçlar doğrultusunda doğrudan veya dolaylı olarak yabancı ekipler ile çalışan veya onların çalışmalarına şahitlik eden halka belirlenen sorular sorulmuştur. Bu sorular aşağıda belirtilmiştir.

- Yabancı ekipler ile uyumunuz nasıldı?
- Yabancı ekipler ile iletişiminiz nasıldı?
- Yabancı ekipler ile saha da herhangi bir problem yaşadınız mı?
- Yabancı ekipler afetten psikolojik olarak etkilendi mi?
- Yabancı ekiplerin kullanmış olduğu malzemeler hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
- Yabancı ekiplerin çalışma düzenleri nasıldı?
- Yabancı ekiplerin bilgi, bilinç ve olaya yaklaşımları nasıldı?

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kavramlar ve Tanımlar

Afet, kavram olarak birçok kelime ile iç içe bulunduğundan, birçok kavramla benzer anlamlar taşımaktadır. Buna ilk örnek şüphesiz *Acil durum* kavramıdır (UNISDR, 2017). Acil durum, toplumların rutin yaşamını kesintiye uğratan, birden fazla kurumun iş birliğini gerektiren, fiziksel, ekonomik ve can kayıplarına yol açan, doğal, teknolojik veya insan kaynaklı meydana gelen olağan dışı olaylardır (Yalçın, 2020).

Acil durum kavramı, rutin hayat koşulları dışında gelişen olaylar ve durumlar için kullanılır ve afetlerde olduğu gibi hızlı müdahale gerektirir. Yerel kaynaklar, bazı durumlarda acil durumlar için genellikle yeterli düzeyde iken, afet düzeyine göre yetersiz kalabilmektedir (Qureshi ve Gebbie, 2002). Acil durum kavramı çerçevesinde değerlendirilen durumlar arasında, itfaiyenin müdahale ettiği küçük çaplı kazalar, günlük hayatta sıkça karşılaşılan trafik kazaları ve sağlık sektöründe ortaya çıkan problemler gibi basit düzeyde değerlendirilen vakalar bulunmaktadır (Altun, 2018).

Tehlike, sosyal, ekonomik, doğal ve kültürel kaynaklara zarar verme potansiyeline sahip ve can veya mal kaybına yol açabilen bir olgu olarak tanımlanmaktadır. Bir olayın afet olarak nitelendirilebilmesi için iki temel koşulun sağlanması gerekir: Birincisi, mevcut bir tehlikenin varlığı; ikincisi ise bu tehlikenin bir olay oluşturma potansiyeline sahip olması veya canlılar üzerinde etkili olabilecek bir risk unsuru oluşturmastır (Kadıoğlu, 2008). Tehlikenin mevcudiyeti, güçlü bir afet riski taşıyabilir. Bu sürecin etkili bir şekilde yönetilmesi, uygun tedbirlerin alınması ve risk azaltma çalışmalarının yapılmasıyla mümkündür (AFAD, 2013).

Risk ise tehlikenin insanlar ve yapılar üzerinde oluşturacak olumsuz etkileridir (Altun, 2018). Kaybedilmesi muhtemel olanı tanımlayan fiziki bir kavramdır (Azimli, Çilingir ve Örçen, Güler 2020). Yani risk gelecekte meydana gelme olasılığı taşıyan ve belirsizlik barındıran olumsuz sonuçların gerçekleşme ihtimali ile bu sonuçların etkilerinin analizi olarak tanımlanabilir. Risk, bu tür olayların afet senaryolarına dönüşmesine neden olan ve toplumların ve bireylerin bu olaylar karşısındaki savunmasızlıklarıyla ortaya çıkan bir olgudur (Turner, 2009). Bu açıdan bakıldığında, afet riski, belirli bir lokasyonda ve belirli bir zaman diliminde ortaya çıkabilecek can kayıpları ve zararlar ile ilişkilidir. Bu risk, bir grubun, statünün veya sistemin maruz

kaldığı tehlikenin etkisi bağlamında, savunmasızlık faktörü ve olayla doğrudan başa çıkma kapasitesinin bir bileşeni olarak tanımlanır (UNISDR, 2019).

Afet başlığı adı altında bir diğer önemli tanım ise *zarar görebilirlik* yani savunmasızlıktır (Kadıoğlu, 2008). Zarar görebilirlik, bir sistemdeki mal varlığı veya toplulukların, tehlikenin olumsuz etkilerine maruz kalmasına neden olan özellikleri ve koşulları ifade eder (Taştan ve Aydınoglu, 2015). Bu nedenle, zarar görebilirlik, afetlerin meydana gelmesinde öncül bir etken olarak değerlendirilir. Bu nedenle, zarar görebilirlik, afetin etkisini anlamak için önemli bir işlev görürken, risk kavramının çerçevesini oluşturmak için de önemli katkı sağlar (European Commission, 2007).

2.2. Afet

Afet, doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olup, birden fazla kurum ve kuruluşun koordinasyonunu gerektiren, insan haklarını etkileyen ve fiziki, ekonomik ve toplumsal kayıplara yol açarak günlük yaşamı ve insan faaliyetlerini kesintiye uğratan belirli yer ve zamanlarda yoğunlaşan olaylardır (Demir vd., 2011). Öte yandan afet, bilime öncülük eden bir veri kaynağı olarak kabul edilebildiği gibi, ölümle sonuçlanan bir afet olarak da adlandırılabilir. Afetin niteliği, yaşandığı yer ile toplum ve toplumlararası nasıl algılandığına göre şekillenir (McDonald, 2003). Afet olgusunu sadece bilimsel anlamda değerlendirmeye almak yetersiz kalmaktadır.

Afet olarak nitelendirilen olaylar hızla gelişir ve neden oldukları kayıp ve hasarların iyileştirilmesi genellikle uzun bir süreç gerektirir (Koç vd., 2005). Daha geniş bir ifadeyle, afet, meydana gelen olayın kendisini değil, yalnızca bu olayın yarattığı sonuçları, yani etkilerini ifade eder (Avdar, 2022). Afetlerden sonra toplumsal ve yerel düzeyde oluşan hasar ve kayıpları en aza indirmek için, belirli bir yöntem çerçevesinde, her koşulda iş birliği, uzmanlık ve yetenek paylaşımı sağlanarak etkili çözümler geliştirilmelidir (Kadıoğlu, 2008).

2.3. Afet Türleri

Afetler, oluşum kökenine bağlı olarak doğa ve insan kaynaklı olmak üzere iki ana başlık altında sınıflandırılmıştır (Gündüz, 2009). Günümüzde doğa ve insan kaynaklı afetler, bireylerin ve toplumların temel yaşam standartlarını tehlikeye sokmakta olup sosyal ve kültürel miraslarını olumsuz etkilemektedir (Tsai vd., 2020). Afetlerin yıkıcı etkisi, insanlık için bir tehdit oluşturmakta ve türden bağımsız olarak herkesi etkilemektedir. İnsan kaynaklı afetler için alınacak önlemler ve tedbirlerle afetin etkisi azaltılabilir veya ortadan kaldırılabilirken, doğa kaynaklı afetler için aynı durum geçerli

değildir (Sever ve Değirmenci, 2019). Doğa kaynaklı afetler, dünya var olduğundan beri meydana gelmişken, insan kaynaklı afetler insanın varlığı ile ilişkilendirilir ve zaman içinde daha sık görülmüştür (Demirhan, 2003).

2.3.1. Doğa Kaynaklı Afetler

Doğa kaynaklı afetler; toplumsal yapının rutin işleyişini bozarak, neden olduğu zararların giderilmesi için yerel kaynakları yetersiz bırakan ve dış kaynaklara olan ihtiyacı artıran doğa olaylarıdır (Keçici, 1994). İnsanlık tarihine bakıldığında, geniş kitlelerin can kaybına yol açan kendiliğinden meydana gelen olayların, başlıca küresel ısınma ve meteorolojik değişimler gibi faktörlerle tetiklendiği ve bu olayların etki alanı, sayısı ve şiddetinin arttığı görülmektedir (Kadioğlu, 2011). Ülkemizde pek çok şehir, kendiliğinden meydana gelen afetlere tanıklık etme riskini yüksek oranda taşımaktadır (Kundak ve Kadioğlu, 2011). Doğa kaynaklı afetler ulusal ve uluslararası düzeyde dayanışmayı ele alarak yerel çabaların potansiyelini kısıtlamaktadır (Kim, 2011). Doğa kaynaklı afetler, depremler, tarım alanlarının ve ormanların tahribatı ve yangını, kaya düşmeleri, sel ve taşkınlar, heyelan ve çığlar şeklinde kategorize edilmiştir (Ertürkmen, 2006).

2.3.1.1. Depremler

Depremler, öngörülmesi son derece güç olan, belirsiz aralıklarla meydana gelen, hasar ve savunmasızlık açısından topluma derin yaralar açan, çok sayıda can kaybına ve ekonomik yıkıma neden olan doğa kaynaklı bir afet türüdür (Yavaş, 2005). Diğer afet türlerine kıyasla öngörülmesi son derece zor olan depremler, oluşturduğu yıkımların şiddeti nedeniyle insan topluluklarında daha fazla zarara neden olmuştur. Her deprem toplumda derin yaralara, yıkımlara veya afetlere yol açmaz (Yılmaz, 2005). Geçmişten günümüze, ulusların jeopolitik konumları, bilinç düzeyleri ve sosyo-ekonomik seviyeleri, depremin öngörülemez etkilerinde belirgin farklılıklar yaratmaktadır (Kasapoğlu ve Ecevit, 2001). Deprem tehlikesinin derecesi ise bu doğa olayının yol açtığı can kayıpları, finansal zararlar, yapısal hasarlar ve yıkıntılar gibi bozulmalarla değerlendirilir (Nabil ve Anastasia, 2004).

Türkiye, Akdeniz sismik bölgesinde yer almakta olup, genel olarak bir deprem kuşağında konumlanmıştır. Ülke genelinde hazırlanan deprem haritalarına göre, nüfusun %95'i deprem riski taşıyan bölgelerde yaşamaktadır (Kibici ve Yıldız, 2005).

2.3.1.2. Su Baskını ve Seller

Su baskınları; aşırı yağmurlar, su taşmaları veya kar erimesi sonucu bir bölgenin kısa süreli olarak su altında kalması neticesinde meydana gelen kayıplar ve eksikliklerin kapsamlı ifadesidir. Yerleşim bölgelerinde ani su taşkınları, kısa süreli ve şiddetli yağışlarla birlikte akarsularda ve su drenajlarında yağmur sonucu ani bir yükselme göstererek günlük hayatta kullanılan güzergâhlara taşmasıyla oluşur (Karaca, 2007). Beklenenden fazla yağış, su taşkınlarını önleyici ormanların tahrip edilmesi, yağışlara paralel olarak su birikintilerinin kontrolsüz yayılması, yer altındaki su birikintilerinin yeryüzüne çıkması gibi faktörler su baskınlarına neden olarak gösterilebilir (S. Polat ve O. Polat, 2021).

Seller, bir bölgede beklenenden fazla yağmurun yeryüzüyle buluşması sonucu oluşmakta ve dünya genelinde benzer sonuçlar doğurmaktadır (Carnegie vd., 2008). Bu bağlamda, bir bölgede meydana gelen yağış, tarım arazileri ve diğer ihtiyaçların karşılanması açısından faydalı olabilirken, başka bir bölgede su baskınlarına yol açabilir. Çok sayıda insanın hayatını kaybetmesine, evsiz kalmasına, tarım mahsullerinin kaybına, toprak kirliliğine, haberleşme ve ulaşım planlarının aksamasına neden olmaktadır (Yavaş, 2005).

2.3.1.3. Çığ

Kar ve buz kütlelerinin aynı anda veya ayrı ayrı beklenmedik bir şekilde hareket ederek dağın eteğinden büyük bir kütle halinde aşağı doğru kayması, çığ olarak tanımlanmaktadır (Carnegie vd., 2008). Özellikle karasal iklimin hâkim olduğu ve yoğun kar yağışlarının görüldüğü bölgelerde meydana gelen kar kütleleri, dünya genelinde yaygındır. Ancak, bir olayın afet kapsamında değerlendirilmesi için popülasyonlara ve yapısal oluşumlara zarar verici etkiler yaratması gerekmektedir (Yılmaz, 2005). Dağın eteklerinde oluşan buz kütleleri yüksek çığ riski taşır ve bu risk, analiz haritaları ile tahmin edilebilir (Yavaş, 2005). Çığların şekillenme ve oluşum süreçleri, sentez ve organik oluşum aşamaları ile gerçekleşir. Kar kütlelerinin mevcut konumundan ayrılması, sarsıntılar ile ana kütlelerin harekete geçmesi ve termal enerjideki değişiklikler, çığ afetinin oluşum senaryoları arasında yer alır (Akyel, 2007). Çığ felaketleri nedeniyle çok sayıda insan hayatını kaybetmektedir. Bu can kayıplarının yanı sıra, çığlar birçok hayvanın ölümüne, yapıların yıkılmasına, haberleşme, ulaşım ve elektrik altyapılarının tahrip olmasına, ormanların yok olmasına, köprülerin çökmesine ve derelerin tıkanarak taşkın riskinin artmasına neden olmaktadır (Yavaş ve Şahin, 2021).

2.3.1.4. Kaya Düşmesi ve Heyelan

Kaya düşmesi olarak adlandırılan afet, dağın eteklerinden kopup ayrılan blokların kayarak düşmesi ve ana güzergâh boyunca ilerlemesidir (Okuyucu, 2020). Büyük hacimli cisimlerin düşmesi; geniş kapsamlı kazı çalışmalarının yapıldığı konumlarda daha çok meydana gelen ve zarar potansiyeli oluşturan kütleli değişiklik hareketleridir (Baillifard vd., 2004). Ülkemizde yapılan incelemeler, coğrafi konumun ve atmosferik özelliklerin, büyük ölçekli olaylara müsaade edebilecek nitelikte olmasıyla dikkat çeker. Bunun yanı sıra, yerleşim bölgelerinin seçiminde gerekli standartların sağlanmaması, savunmasızlık düzeyini artırabilecek sonuçlara yol açabilir (Hepdeniz, 2019). Karların erime süreci, yoğun yağış dönemlerinde ve patlama riskinin yüksek olduğu bölgelerde, nakliyat sistemlerinde gece ve gündüz sıcaklık değişimlerine bağlı olarak artan yer çekimi etkisiyle birlikte zarar oluşumu potansiyelini artırır (Işık ve Özlük, 2021). Kayaçların dağ yamaçlarından düşmesinin ana faktörlerinden biri, yamaçlardaki kayaçların erozyon etkisiyle gevşemesidir. Bununla birlikte, yağış mevsimlerinde su ve havanın etkileşimi sonucu oluşan nem ve ağırlaşma faktörleri de kayaçların düşmesine neden olan etmenler arasında sayılabilir. Ayrıca kaya düşmelerinin diğer bir nedeni ise, deprem afetinin meydana gelmesinden kaynaklanır (Polat, 2020).

Toprak kayması oluşumu olarak adlandırılan *heyelan*; yağış alma, yerel stratejik pozisyon, biyomorfoloji, çöküntü, yüzey erozyonu ve arkeolojik çalışmalardan etkilenir. Yer değişimleri içerisinde yer alan toprak kaymaları; toprak, enkaz veya kaya formasyonunun yer çekimi kuvveti etkisi ile veya insanın dahil olmasıyla meydana gelen eğimli bölgelerdeki hareketi olarak tanımlanır (Özdemir, 2005). Sınırı aşan parçalanma sebebiyle sıvılaşmış maddelerin emme yeteneğine sahip ve delikli oluşumu nedeniyle, aşırı miktarda yağış alan coğrafyalardaki topraklar önemli ölçüde su tutar (Filiz ve Avcı, 2013). Toprak kayması oluşma sürecinde su ve eğim önemli parametrelerdir. Eğim, artış gösterdikçe toprak kayması ihtimali de artış gösterir (Yalçın, 2007).

2.3.1.5. Kuraklık

Kuraklık, bir bölgede yağışların normalin altında gerçekleşmesi sonucunda, belirli olmayan bir zaman diliminde ve mekânda meydana gelebilecek doğal bir iklim olayı olarak tanımlanabilir (Cebeci vd., 2019). Atmosferden yeryüzüne düşen yağış miktarının, ihtiyacın altında kalması kuraklığın en temel nedenidir. Yağış miktarının beklenenden az olması ve buharlaşmanın fazla olduğu dönemlerde kuraklık meydana gelir (Deniz vd., 2021). Kuraklık, büyük ölçüde meteorolojik bir afettir. Ayrıca, aşırı

artan insan popölasyonu ve ülkenin mevcut kaynaklarının verimli kullanılmaması da kuraklığın ortaya çıkmasında önemli faktörlerdendir (Stoltman vd., 2004).

Kuraklığın başlangıç sürecinin ve ne zaman sona ereceğinin belli olmaması, mevcut kaynakların eş zamanlı etkilenmesi ve finansal dayanıklılık gerektirmesi, kuraklığı diğer afet türlerinden ayıran temel özelliklerdir (Mengü vd., 2011). Kuraklık, her an yaşanabilecek doğal bir tehlike olarak değerlendirilir. Kuraklık, yavaş gelişen bir doğa olayı olmasının yanı sıra, uzun yıllar boyunca etkisini gösterir ve etki süresi yüksektir (Kaplukan, 2013).

Kuraklık süresince oldukça ciddi finansal hasarlar ortaya çıkmakta, diğer afetlerle karşılaştırıldığında toplumda oluşan hasar ve kayıpların %30'unu meydana getirmektedir (Strömberg, 2007). Kuraklık, genel olarak meteorolojik kuraklık, tarımsal kuraklık, su kaynaklarındaki kuraklık ve sosyo-ekonomik kuraklık olmak üzere dört ana başlık altında toplanır. Meteorolojik kuraklık, yağışın beklenenden az olması olarak tanımlanır; topraktaki nem azlığı tarımsal kuraklığı; su kaynaklarındaki kuraklık, yüzey drenajı veya yer altı suyunun yetersizliği olarak tanımlanır; sosyo-ekonomik kuraklık ise toplumun su talebinin artışı anlamına gelir (Dai vd., 2022). Kuraklık süreci meteorolojik anlamda başlayarak, su kaynaklarının yetersizliği, tarım arazilerinin kuraklığı ve sosyo-ekonomik kuraklık sırasını takip ederek oluşur (Mengü vd., 2011).

2.3.1.6. Tsunami

Deniz dalgaları, okyanuslarda meydana gelen sarsıntılar, deniz tabanında meydana gelen volkanik aktiviteler veya toprak kaymaları sonucunda oluşan dev dalgalar olarak tanımlanır. Tsunamilerin meydana gelmesindeki en temel faktör, şüphesiz depremlerdir (Dirik, 2005). Tsunamiler son derece şiddetli ve yıkıcıdır. Büyük bir tsunami, kıyı şeridindeki yapıları, yaşam alanlarını ve diğer kültürel yapıları tamamen yok eder. Ayrıca, tsunami sırasında zarara uğrayan kayalar ve diğer nesneler de kıyı bölgesine taşınarak büyük hasarlara neden olabilir (Röbke ve Vött, 2017). Tarihte kaydedilen ilk büyük tsunami dalgası, şüphesiz 1896 yılında Japonya'da meydana gelen Meiji tsunamisidir. Bu dalgalar, Pasifik Okyanusu'ndan taşınarak Amerika kıtasına kadar ulaşmıştır (Taymaz, 1999).

Ülkemiz jeopolitik konumu itibarıyla yüzyıllar boyunca şiddetli deniz dalgalarından etkilenmiştir. Bu etki nedeniyle, kıyı şerit alanları planlanırken şiddetli deniz dalgaları da dikkate alınmalıdır. Tsunami etkisiyle kıyı şeridinde hasarların meydana gelmesinin yanı sıra koruma altına alınan bölgeler de risk altında olmaktadır (Güler vd., 2018).

2.3.1.7. Volkanik Aktivite

Volkanik dağlar veya magmatik yanardağlar, dünyanın iç tabakaları içinde bulunan yüksek sıcaklık ve basınç nedeniyle eriyen magmanın yüzeye doğru püskürmesiyle oluşan yer şekilleridir (Karaman, 2016). Diğer afetler gibi, volkanik patlamalar da genellikle öngörülemezdir. Ancak, olası hasarları en aza indirmeye yönelik tedbirler alınabilir. Magmadaki faaliyetlerden zarar gören bölgeler için hemen güvenli bölgelere tahliyeler düzenlenmeli ve volkanik patlamalar için sismolojik izleme ve ölçümler başlatılmalıdır (Saraçoğlu, 2007).

Patlamalar sırasında atmosfere salınan gazlar, iklim değişikliğine önemli ölçüde etki edebilmektedir. Ayrıca, patlamaların neden olduğu kül bulutları, havayolu ulaşımını olumsuz etkileyebilmekte ve uçuşların iptal edilmesine neden olabilmektedir. Ancak, volkanik aktivitelerin olumlu etkileri de mevcuttur. Özellikle patlamalar sırasında meydana gelen kül yağışları mevcut toprağa katılarak tarımsal arazilerin verimliliğini artmasını sağlar (Karaman, 2016).

2.3.2. İnsan Kaynaklı Afetler

İnsanların neden olduğu hasarlar hem toplumların kendilerinde hem de doğal kaynaklar üzerinde meydana gelir (Urgan vd., 2021). Bu tür afetlerde, temel etken insanın varlığıdır. Bu nedenle teknolojik kaynaklı afetler de bu kapsamda ele alınır. Teknolojik faaliyetler hayatı kolaylaştırmalarının yanı sıra toplumu derinden etkileyen kazalara ve önceden tasarlanmış afetlere neden olabilirler. Bu durumlar, insan hayatında ve yaşamsal faaliyetlerde çeşitli afetlerin ortaya çıkmasına yol açabilmektedir (Çelik vd., 2018).

İnsan kaynaklı afetlerin meydana gelmesinde insanın rolü büyüktür ve doğa ile bu tür afetler arasında doğrudan bir bağlantı yoktur. Biyolojik saldırılar, asit yağmurları, baraj çökmeleri, yangınlar, gaz ve kimyasal sızıntılar, dijital tehditler, gıda zehirlenmeleri, hava kirletici etkiler, toplu hastalık vakaları ve terör eylemleri gibi birçok nedenle insan kaynaklı afetler ortaya çıkabilir (Altun, 2018; Kadioğlu, 2011). Bunun yanı sıra elektrik ve telekomünikasyon altyapısından kaynaklanan afetler, fırtınalar, sel veya depremler gibi doğal olaylardan da kaynaklanabilir. Belirtilen afetlerin ana nedeni doğa kaynaklı olsa bile, insan etkisiyle meydana geldikleri için bu kategoride değerlendirilirler (Altun, 2018).

2.3.2.1.KBRN (Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik, Nükleer) Afetleri

KBRN tehlikeleri ve tehditleri kullanılan maddelerin laboratuvarlarda veya bilimsel araştırmalarda kaza ile etrafa yayılması veya sabotaj eylemlerinde, sağlık ve sanayi alanlarında kullanılmasıyla oluşmaktadır. Toplum ve çevre için tehlikeli bir durum oluşturlar (Ütük, 2018). KBRN tehdidine maruz kalmış kişilere ivedi bir şekilde uygun müdahale yapılmalıdır. Bu afete yönelik gerekli kurtarma prosedürlerinin, olay yeri yönetiminin, dekontaminasyonun ve etkilerinin bilinmesi gerekmektedir (Huyar ve Ersin, 2021).

2.3.2.2. Salgın Hastalıklar

Bir bölgede veya toplumda sağlık problemlerinin öngörülenden daha fazla olmasına salgın denir. Salgın hastalıklarının etkenlerine ve bulaşma yollarına yönelik önlemler alınmazsa salgınların meydana gelmesi kaçınılmaz olur (Kınıklı ve Cesur, 2020). İklim şartları, gıda yetersizliği, nüfus yoğunluğu, temizlik gibi faktörler salgının ortaya çıkmasında ve yayılmasında etkili olmaktadır (Yiğit ve Gümüşçü, 2016). Hastalıkların belirli bir alanda yayılmasında insanların toplu bulundukları mekanlar, törenler, bayramlar, lağım sularının açıkta bulunması neden olurken daha geniş alanlara yayılmasında savaşlar, göçler, sevkiyatlar gibi unsurlar etkili olmuştur (Gül, 2009). Domuz gribi, kırım kongo, kuş gribi, veba, kolera, sıtma, çiçek hastalığı salgın hastalıklara örnek olarak gösterilmektedir (Yetgin, 2020). Yakın zamanda Çin’de başlayıp tüm dünyaya hızla yayılan Covid-19 da bir salgın hastalıktır (Til, 2020).

2.3.2.3. Ulaşım Kazaları

Ulaşım sektörü insanlığa demiryolu, havayolu, denizyolu gibi seçenekler sunarken ülkemizde daha çok karayolu tercih edilmektedir. Yük ve yolcu taşımacılığı yapılırken karayolu için güvenli trafik ortamının sağlanamaması, kazaların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Bakış ve Işık, 2012). Ulaşım kazaları sağlık, eğitim, hukuk ve teknik gibi alanlara sahip olan çok yönlü bir problemdir. Bu nedenle problemin çözümü için tek bir yönden yaklaşım sağlamak doğru sonucu vermeyecektir. Bu yüzden dolayı alınacak önlemlerin de çok yönlü olması gerekmektedir (Gökdağ ve Atalay, 2015).

2.3.2.4. Göçler

Bireylerin bulundukları yerden ayrılarak farklı bir yere gitmesi göç olarak tanımlanabilir (Çelik, 2007). Bölgesel çatışmalar, teknolojinin gelişmesi, küreselleşmenin doğrudan ve dolaylı etkileri, iletişim ve ulaşımın gelişmesi gibi etkiler

göçü artırmaktadır (Tuzcu ve Ilgaz, 2015). Göç olgularını etkileyen iki temel faktör bulunmaktadır. İlk olarak, çekici faktörler; bu bağlamda, daha iyi yaşam koşulları, iş imkanları, eğitim, sağlık hizmetleri ve güvenlik arzusu öne çıkmaktadır. İkinci olarak, itici faktörler arasında ise savaşlar, iç karışıklıklar, olağanüstü haller, baskı, salgın hastalıklar, sosyal eşitsizlik ve zorlu yaşam koşulları yer almaktadır (Taşkın ve Özkoçak, 2020). Kötü yaşam koşulları göç edenler için yeni hastalıklar oluştururken mevcutta olan hastalıkların da iyileşmesini olumsuz yönde etkilemektedir (Yavuz, 2015).

2.3.2.5. Sanayi ve Endüstri Kazaları

Endüstriyel afetler patlama, zehirlenme, radyasyon, kimyasal sızıntı, gaz kaçağı ve yangın olarak ele alınmaktadır (Artan ve Özkan, 2020). Büyük derecede olan kazaların sonuçları ağır boyutlarda olup büyük afetler olarak anılmaktadır. Çünkü kazaların sonucunda büyük ölçüde çevre problemleri, yaralanma ve ölümler meydana gelmektedir (Kubat, 2013). Endüstriyel kazalarda binalar ve çevredekiler yüksek risk taşımaktadır. Bölge sakinleri ve yakında bulunan hayvan ve tarım ürünleri etkilenmektedir. Kazalar sonucunda çevreye yayılan kimyasallara temas edilmesi ve solunulması anlık veya uzun süreli etkiler oluşturmaktadır (Gökçekuş vd., 2018).

2.4. Afetlerin Etkileri

Afetler genellikle can kayıplarına ve ekonomik zararlara yol açmakla birlikte sosyal grupları ve ulusal düzeyde önemli alanları etkilemektedir. Afetlerin yaygın olarak üç temel başlık altında gruplandırılan etkileri bulunmaktadır. Bunlar; psikososyal etkiler, finansal etkiler ve çevresel faktörlerle ilişkili etkilerdir (Karabulut ve Bekler, 2019).

2.4.1. Afetlerin Psikolojik ve Sosyal Etkileri

Afetlerin hemen ardından meydana gelen ve uzun süreli etkileri olan fiziksel ve ruhsal zararlar, toplumun ve bireylerin yaşamlarını derinden etkiler. Bu psikolojik etkileşim süreçleri, sadece doğrudan afet mağdurları üzerinde değil, aynı zamanda afete tanık olanlar, ulusal düzeyde gönüllü çalışanlar ve sosyal medya kullanıcıları gibi bireyler üzerinde de etkili olabilir (Altun, 2018). Afetlerden etkilenen toplumda yaşayan bireylerin zarar ve kayıp süreçleri, belirli koşullar altında sınıflandırılır. Barınma ihtiyacı olanlar, sürekli etkilenenler olarak öncelikli mağdurlar olarak kabul edilirken, onların yakın çevresi ve arkadaşları ikincil mağdur olarak değerlendirilir. Sosyal yardım

kuruluşları ve profesyonel ekipler gibi yardım sağlayanlar ise üçüncü derecede etkilenenler arasında yer alır. Son olarak, medya ve diğer sosyal medya platform kullanıcıları dolaylı olarak etkilenirler ve dördüncül derecede mağdur olarak kabul edilirler (Akyılmaz ve Karka, 2011).

Günümüzde, birçok insan afetlere karşı son derece savunmasızdır. Afetler, beklenmedik ve travmatik olaylar olarak ruh sağlığı sorunlarına neden olabilir. Afetten etkilenen bireylerde farklı yaş gruplarında zihinsel, duygusal ve sosyal tepkiler görülebilir (Azzollini vd., 2018). Afetlerin yarattığı kayıplar, yeni bir ortama uyum sağlama ve kaygı yönetimi gibi ruhsal sağlık süreçlerinin önemini ikinci plana atmaktadır. Bu süreçler, toplumda derin izler bırakarak doğru bir tedavi süreci gerektirir (El-Khani vd., 2016). Afetlerin olumsuz etkilerini azaltmanın önemli bir yolu psikososyal müdahalelerdir. Psikososyal müdahalelerin temel bileşeni, afet sonrası hızlı bir şekilde uygulanan psikolojik ölçekli ilk yardım müdahaleleridir (Kılıç ve Şimşek, 2018). Bu psikolojik ilk yardım müdahaleleri, afet sonrası bireyin kendi içsel iyileşme sürecini destekler, kaygıyı yönetir ve rehabilitasyon sürecine katkı sağlar. Bu nedenle, psikolojik ilk yardım müdahaleleri, hızlı ve etkili bir yöntem olarak kabul edilir (Allen vd., 2010).

2.4.2. Afetlerin Finansal Etkileri

Afetlerin finansal etkileri genellikle doğrudan ve dolaylı veya büyük ölçekli ekonomik faaliyetler olmak üzere iki ana başlık altında incelenebilmektedir (Akar, 2013). Doğrudan etkilenenler arasında arama-kurtarma operasyonları, ilk yardım müdahaleleri, geçici barınma hizmetleri, rehabilitasyon çalışmaları, tüketim ve giyim ihtiyaçlarının karşılanması, altyapı ve üst yapıdaki hasarlar, tarımsal ve hayvansal kayıplar, kültürel mirasın zarar görmesi gibi unsurlar yer alır (Ergünay, 2002). Afetler, alt yapı, enerji kaynakları, taşımacılık, sosyal iletişim, sanayi, eğitim ve sağlık kurumları gibi temel alanlara doğrudan zarar verir. Bu nedenle, afetlerin yaşandığı bölgelerde toplumsal ve finansal açıdan derin etkileri görülür. Zarar gören altyapının yeniden inşası ve mevcut planların değişmesi, finansal olarak ekonomik aktivitelerin aksamalarına neden olur (Yavuz, 2015). Dolaylı etkiler ise genellikle makroekonomik ölçekte ulusal ekonomiye verilen zararları içerir. Bu etkiler, afetten kısa bir süre sonra ortaya çıkar ve istihdam, tüketici fiyat endeksi, gelir kaybı ve kamu harcamaları gibi alanlarda etkili olabilir (Kılıçaslan ve Of, 2021).

2.4.3. Afetlerin Çevresel Faktörler ile İlişkili Etkileri

Afetlerin ekolojik sistem üzerindeki etkisi büyük önem taşır, zira çevresel sistem, bireylerin refahını ve hayat koşullarını sürdürebilmesi için kritik bir rol oynar. Afetler genellikle tarım alanlarında verim düşüşüne, ormanlık alanlarda zarara ve ekolojik dengeyi sürdüren canlıların yaşam zincirlerinin bozulmasına yol açar. Ancak, bazen bu zararlı etkilerin tam tersi de görülebilir. Örneğin, yoğun yağışlarla birlikte oluşan seller, bitki örtüsüne ve arazilere olumlu etkiler sağlayabilir (Akar, 2013). Afetlerin çevresel sistem üzerindeki çoklu etkileri incelendiğinde, doğal tehlike türlerinin şiddeti ve etkisiyle doğrudan bağlantılı olduğu görülür. Bu görüşe ek olarak, hızla büyüyen finansal pazarlar ve artan insan nüfusu, ülkeler arasında kaynak rekabeti yaratmakta ve çevresel dengenin bozulmasına yol açmaktadır. Bununla birlikte, mevcut tehlikelerin şiddeti ve kaçınılmaz etkileri, insan yaşamı üzerinde kısa vadeli olumsuz etkiler yaratır (Benson, 1997).

Afetlerin etkilediği coğrafyada ilk olarak fiziksel süreç boyutunda etkiler görülür. Bu etkiler finansal dengesizliklere, su ve atık su sistemlerine, iletişim altyapısına ve ulaşım hizmetlerine zarar verir. Ancak, afetler sonrasında fiziksel etkiler, yeniden yapılandırma ve iyileştirme çalışmalarıyla azaltılabilir (Lindell ve Prater, 2003).

2.5. 6 Şubat Kahramanmaraş Depremleri

Ülkemiz, 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş Pazarcık merkezli 7,7 büyüklüğünde bir depremle başlayarak, ardından Elbistan merkezli 7,6 büyüklüğünde ikinci bir deprem afetiyle karşı karşıya kalmıştır (AFAD, 2024). Bu deprem, Kahramanmaraş'ı başta olmak üzere Malatya, Gaziantep, Kilis, Hatay, Adıyaman, Şanlıurfa, Osmaniye, Adana, Malatya ve Elâzığ illerinde etkili olmuştur (Sağıroğlu, 2023). Ardışık olarak gerçekleşen bu şiddetli depremler, Türkiye'nin tarihinde meydana gelen en büyük depremler arasında yer almıştır (İTÜ, 2023). 13 Mart 2023 tarihinde yapılan tespitlere göre, yaklaşık 17.000 artçı sarsıntı yaşanmış ve günümüze kadar deprem nedeniyle yaklaşık 301.000 konut ve iş merkezinin yıkıldığı ve orta ve ağır hasar düzeylerinde zarar gördüğü belirlenmiştir (TERRA, 2023). 6 Şubat depremleri sonrasında binlerce artçı depremin yaşandığı görüldü (Utkucu vd., 2023).

Ülkemizde son yüzyılda yaşanan depremler, ciddi ölümler ve büyük yapısal hasarlar ile sonuçlanmıştır. Bu depremlerden biri de 6 Şubat 2023 tarihli, Kahramanmaraş Depremleridir. Bu depremler; Kahramanmaraş Pazarcık merkezli 7,7 büyüklüğünde bir depremle başlayıp, ardından Elbistan merkezli 7,6 büyüklüğünde ikinci bir deprem ile sonuçlanmış ve başta Kahramanmaraş olmak üzere Malatya,

Gaziantep, Kilis, Hatay, Adıyaman, Şanlıurfa, Osmaniye, Adana, Malatya ve Elâzığ gibi on bir ili etkilemiştir (Sağıroğlu, 2023; AFAD, 2024). Ardışık olarak gerçekleşen bu şiddetli depremler, Türkiye tarihinde meydana gelen en büyük depremler arasında yer almaktadır (İTÜ, 2023). Depremi geniş bir bölgeyi etkilemesi ve büyük bir nüfus üzerinde yarattığı travma, toplumsal düzen üzerinde önemli bir etki yaratmıştır.

2.5.1. 6 Şubat Kahramanmaraş Depremlerinin Eğitim Alanına Etkisi

Deprem afeti, eğitim-öğretim süreçleri üzerinde olumsuz etkilere sahiptir. Bu olumsuzluklar arasında okulların hasarlı veya hasar riski taşıyan binalar nedeniyle kullanılamaması, öğrencilerde kaygı ve korku gibi başa çıkılması güç ruhsal durumların ortaya çıkması ve eğitime erişimdeki eşitsizliğin artması gibi durumlar dikkat çekmektedir (Arslan, 2023). Deprem sonrası eğitim kurumlarında gözlemlenen sorunlar arasında öğrencilerin korku ve kaygı yaşaması, davranış bozuklukları ve kişisel temizlik problemleri gibi konular yer almaktadır. Ayrıca öğrenci nakilleri, öğretmenlerin depremde yakınlarını kaybetmeleri, öğrencilerin çadırlarda veya konteynirlarda kalmaları, materyal ve maddi yetersizlikler, sınav konularındaki değişiklikler ve öğretmenlerin izin alması ya da tayin istemesi gibi faktörler de bu sorunlar arasında sıralanabilir (TERRA, 2023).

Okullarda psikolojik danışman ve rehber öğretmen eksikliği nedeniyle psikososyal çalışmaların yetersizliği de önemli bir sorundur. Bu bulgular, doğal afetlerin günlük yaşam dengesini bozmanın yanı sıra, eğitim kurumları aracılığıyla beşerî sermayenin gelişimini uzun vadede olumsuz etkileyebileceğini göstermektedir. Eğitim süreçlerindeki bu aksaklıklar, yalnızca kısa dönemli değil, uzun vadeli zararlara da yol açabilmektedir (Özdemir, 2024). Yükseköğretim Konseyi, depremden etkilenmiş olsun ya da olmasın, uzaktan eğitimi tüm üniversitelere aktarmaya karar vermiştir. Bu nedenle, afet bölgesinde yaşayan öğrenci ve öğretmenlerin büyük çoğunluğu bu durumdan olumsuz etkilenmiştir. Zarar görmeyen okulların bir kısmı, lojistik faaliyetlerin yürütülmesine ve evsizlere barınma sağlanmasına yardımcı olmuştur (Altun ve Telli, 2023).

2.5.2 6 Şubat Kahramanmaraş Depremlerinin Sosyal Etkisi

Kahramanmaraş merkezli büyük depremler sonucunda, 2023 yılının mart ortası itibarıyla ölü sayısının yaklaşık 50.000'e ulaştığı, 126.000 kişinin yaralandığı ve binlerce kişinin hala kayıp olduğu rapor edilmiştir. Afet sonrasında, su, tuvalet, duş ve çamaşırhane gibi temel ihtiyaçların yetersizliği nedeniyle hijyen ve temizlik koşulları

büyük oranda bozulmuş, zorlu kış koşulları ve uzun göç süreçleriyle karşı karşıya kalmıştır. (Marangoz ve İzci, 2023).

Depremler sırasında, iletişim altyapısının, özellikle elektronik haberleşme sistemlerinin fiziksel bileşenleri zarar görmüştür. Depremin etkilediği bölgelerde elektrik kesintileri nedeniyle mobil ve internet hizmetlerinde aksaklıklar yaşanmıştır. Baz istasyonları, ağ altyapısı, değişim noktalarındaki operatör cihazları ve bazı yayın istasyonları hasar görmüştür (TERRA, 2023).

Millet ve devlet, depremler sırasında erken müdahalede bulunarak büyük depremler ve sayısız artçı sarsıntılara rağmen depremzedelerin yanında olmuştur. Bu destek, toplumda dayanışma duygusunun güçlenmesine önemli ölçüde katkı sağlamıştır (Akkaş, 2023). Kahramanmaraş merkezli depremin ardından, depremzedelerin yaralarını sarmak amacıyla birçok kurum tarafından maddi ve ayni yardımlardan oluşan kapsamlı kampanyalar düzenlenmiştir. Deprem sürecine yönelik en büyük destek kampanyası, 15 Şubat 2023 tarihinde Türkiye genelinde ve uluslararası platformlarda 213 televizyon kanalı ve 562 radyo kanalı aracılığıyla yayımlanan "Türkiye Tek Yürek" kampanyası olmuştur. Bu kampanya kapsamında yaklaşık 116 milyar TL yardım toplanmıştır (Şen, 2023).

2.5.3. 6 Şubat Kahramanmaraş Depremlerinin Finansal Kayıplara Etkisi

Afetler, üretim faaliyetleri, istihdam alanları, büyüme oranları, döviz kurları, enflasyon oranları, ithalat fazlası ve kamu borç düzeyi gibi önemli ekonomik göstergeler üzerinde hem kısa hem de uzun vadede olumsuz etkiler yaratmaktadır (Akar, 2013). Kahramanmaraş depremi gibi büyük çaplı afetler, sadece bölgesel değil, aynı zamanda ülke genelinde derin etkiler bırakmaktadır. Depremin etkilediği bölgelerde kaybedilen iş merkezleri ve konutlar, bireylerin gelir kaynaklarının yok olmasına neden olmuştur (Tetik ve Akbulut, 2023). Kurumsal açıdan, bölgesel işletmelerin yöneticileri ve işçi kesiminin yanı sıra, Türkiye'nin tarımsal üretiminin %16' sının gerçekleştirildiği deprem bölgesinde ekonomik faaliyetler de kesintiye uğramıştır (NTV, 2023). Mahfi Eğilmez'in "Depremlerin Ekonomiye Etkisi" adlı çalışmasında, depremden etkilenen illerde yaşanan kayıplar ve finansal etkiler incelenmiştir. Bu inceleme, depremin finansal kaynaklara olan etkisini gayri safi yurt içi hasıla bazında 25 milyar dolar, ihracatta 7 milyar dolar ve vergi gelirlerinde 3 milyar dolar olmak üzere toplamda 35 milyar dolarlık bir kayıp olarak ortaya koymuştur (Eğilmez, 2023). Ayrıca, depremin kış mevsiminde meydana gelmesi, ulaşım yollarının zarar görmesine ve tedarik zincirinde büyük sorunlara yol açmıştır (Yücel, 2023). Doğal

afetlerin meydana geldiği bölgelerde, genellikle ekonomik faaliyetler ciddi şekilde sekteye uğrar. Bu durum, fiyatlar üzerinde etkili olur ve genellikle fiyat artışları şeklinde kendini gösterir. Deprem öncesinde Türkiye, küresel ölçekte ilk 10 arasında yer alarak %55 enflasyon oranına sahipti ve bu nedenle ekonomik zorluklar yaşanmaktaydı (Demiralp, 2023). 2022 yılında enflasyon oranlarında önemli bir artış gözlemlenirken, Kasım ayından itibaren düşüş eğilimleri görülmeye başlanmıştır. 2023 yılının ocak ayında bu düşüşlerin devam edeceği ve enflasyon oranlarının %20 seviyelerine çekileceği öngörülmüştü. Ancak, 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen ve on binlerce kişinin yaşamını yitirmesine neden olan deprem, bu tahminleri büyük ölçüde geçersiz kılmıştır (Sabırsız ve Şöhret, 2024).

2.5.4 6 Şubat Kahramanmaraş Depremlerinin Psikolojiye Etkisi

Kahramanmaraş depremlerinin sonrasında insanlar üzerinde büyük ölçüde olumsuz psikolojik etkiler ortaya çıkmıştır. Yaralı olarak kurtarılanların birçoğu enkaz altında saatlerce mahsur kalmıştır. Öte yandan birçok konut ve işyerinin yıkılması ile insanların barınma ve maddi sorunları ortaya çıkmıştır. Bu yıkıcı ve büyük kayıplar, psikolojik yıkımlara da neden olmuştur (AFAD, 2023). Zorlayıcı yaşam olaylarına maruz kalan bireylerde, olumsuz düşünce ve duyguların yoğunlaşması sıklıkla gözlemlenmiştir. Başlangıç aşamalarında, kişiler bu olayları tekrar yaşıyor gibi hissetmiş, olayın zihinsel olarak yeniden canlanması söz konusu olmuştur. Ayrıca, sık sık kâbus görme, kaygı ve korku gibi duygusal tepkiler, nefes darlığı ve çarpıntı gibi fiziksel belirtiler eşlik etmiştir (Yıldız vd., 2023).

2.6. Afet Yönetimi

Afet yönetimi kavramı, tarih boyunca izleri antik zamanlara kadar uzanan bir kökene sahiptir. Eski yazılı kaynaklar incelendiğinde, insanların geçmişte de afetlerle doğrudan ilişkili olduğu ve afet etkilerinden nasıl kurtulacaklarını araştırdıkları görülmektedir (Haddow vd., 2011). Afet yönetimi stratejisi, insan kaynaklı veya doğal afetlerin yol açtığı can kaybı, yapısal ve kültürel miraslara zarar, finansal kayıplar gibi durumlarla mücadele etmeyi amaçlayan ve bu durumlar için model planlar geliştirmek üzere planlama süreçlerine dahil edilen bir süreci ifade eder (Sylves, 2004). Afetlerin yol açtığı kayıpları en aza indirmek için hazırlık çalışmaları, etkilerin tahmin edilmesi ve erken uyarı sistemlerinin kurulması gibi adımlar, afetin öncesinde risk yönetimi çerçevesinde değerlendirilir. Afetin etkilerinin analiz edilmesi, müdahale süreci, iyileştirme çalışmaları ve yeniden yapılanma süreci ise kriz yönetimi başlığı altında

toplanır. Bu aşamaların bir bütün olarak yürütülmesi, etkili bir afet yönetiminin anahtarıdır (Kadioğlu, 2008).

Günümüzde, afetlere yönelik en etkili yöntemlerden biri, afet etkilerini azaltmak, topluma zarar verecek etkileri en aza indirmek, bu etkileri araştırmak ve analiz etmek, faydalı planlar ve kapsayıcı çalışmalar ile desteklemek, halkın bilgi, bilinç ve hazırlık süreçlerinde farkındalık yaratmaktır (Demirci ve Karakuyu, 2004). Bu görüşü destekleyen bir başka husus ise, yerel yönetim kurumlarının, afet etkileriyle doğrudan karşı karşıya kalan halkla yakın temas halinde olduğudur. Afetin etkilerini en aza indirmek için hızlı müdahale gereklidir ve bu nedenle yerel düzeyde hizmet veren kurumlar kilit bir rol oynamaktadır (Duruel, 2023). Risk düzeylerinin belirlenmesinde uygun stratejik planlar geliştirilmesi ve gelişim çalışmaları mevzuat tarafından da öngörülmüştür (Akyüz ve Başaran, 2023). Afet yönetimi stratejisi, geçmişten günümüze miras olarak aktarılmış ve müdahale süreçlerini, zarar azaltma çalışmalarıyla destekleyerek rutin yaşam koşullarına dahil edilmiştir (İSTAMP, 2014). Bu disiplin, çeşitli bileşenleri bir araya getiren ve grupların bir bütün şeklinde hareket etmesini teşvik eden yapısal bir mekanizmadır. Kamusal kurumlar ve sivil toplum grupları arasındaki iş birliği sayesinde, bütünleşik bir organizasyon yapısı sağlanmaktadır (Akyüz ve Başaran, 2022).

2.6.1. Afet Risk Yönetim Süreci

Afet risk yönetimi, afetin olasılığını ve potansiyel zararlarını en aza indirmek için gerekli planların, projelerin ve stratejilerin uygulandığı bir süreçtir. Bu sürecin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için toplumdaki bireylerin, grupların ve sınıfların risk kavramını ve risklere yaklaşımlarını anlamaları önemlidir (Mızrak, 2021).

Risk yönetimi aşamaları, birbirini takip eden beş adımdan oluşur: Riskin tanımlanması, riskin değerlendirilmesi ve hesaplanması, risk düzenleme kriterleri arasında tercih yapılması, tercih edilen alternatiflerin uygulanması ve son olarak değerlendirme ve denetleme aşamaları (Simonovic, 2011). Afet yönetiminin en önemli safhasıdır. Afet yönetiminde temel amaç, kayıpların sonradan telafisi yerine, risk yönetimi ile muhtemel zararları en aza indirmek ya da tamamen engellemek olmalıdır (Ekşi, 2016).

Birleşmiş Milletler'in 1989-2000 yılları arasında duyurduğu 'Doğal Afetleri Azaltma On Yılı' kampanyasından sonra, ülkeler afetlerle başa çıkmada reaktif önlemlerden bütünleşik afet risk yönetimine geçiş yapmışlardır (Varol ve Kaya, 2018). Risk yönetimi süreci, afet gerçekleşmeden önceki aşamaları da içerir ve bu süreçlerin

birbirinden kesin bir şekilde ayrılması önemlidir (Varol ve Gültekin, 2016). Afet risk yönetimi süreçleri; afete sebep olabilecek risklerin tanımlanması, analiz edilmesi, kategorize edilmesi, riskleri bertaraf etmek için stratejiler geliştirilmesi ve uygulanması gibi aşamalardan oluşur (Yazılıtaş, 2015).

2.6.1.1. Hazırlık

Hazırlık, afetin meydana gelmesinden önce alınan önlemlerle, mevcut tehlikelerin etkisini en az hasarla atlatmayı amaçlar. Bu süreçte, yeterli eğitim almış personelin yerleştirilmesi ve eğitilmesi, donanımsal eksikliklerin giderilmesi gibi adımlar yer alır. Hazırlık evresinin öncelikli hedefi, insan kayıplarını ve yapısal hasarları en aza indirmektir (Yavaş, 2005).

Afetten önce gerçekleştirilen hazırlık aşaması, can ve finansal kayıpları önlemek için tehlikeli bölgelerde yaşayan bireyleri güvenli konumlara yerleştirme, etkili bir arama kurtarma faaliyeti planlama ve afet sonrası iyileştirme çalışmaları için organizasyon temelli faaliyetler içerir (Günaydın vd., 2017). Bu evrede, lojistik kaynakların yönetimi ve yetki birimlerinin sorumluluklarının belirlenmesi sağlanır (Kadıoğlu ve Özdamar, 2008). Afet sonrası toplumda ölüm ve yapısal hasar gibi yüksek etkiler görülürken, hazırlık evresi bu etkileri en aza indirme çabalarını içerir. Hazırlık evresi; plan oluşturma, yönetim organizasyonlarını koordine etme, değerlendirme süreçlerini ve eğitimi içerir. Bu amaçla, Sivil Toplum Kuruluşları'nda görev alan gönüllü ekiplere eğitim verilmesi, eğitimin devamlılığının sağlanması ve alanların boşaltılması için plan yapılması bu evrede gerçekleştirilir (Adaş, vd., 2012). Acil durumlarda, yönetim şemasının bütünlüğünü korumak için bireysel ve toplumsal düzeyde kaynakların stratejik olarak konumlandırılması ve etkili müdahalelerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu tür afet öncesi yapılan faaliyetler, afet kültürünün toplumda yer edinmesi açısından önemli bir rol oynar (Memiş ve Babaoğlu, 2020).

2.6.1.2. Zarar Azaltma

Zarar azaltma evresi, afetten önce gerçekleşen süreçleri kapsar. Bu evre, afet olarak nitelendirilen olayların neden olabileceği hasarları önceden tahmin ederek, olumsuz etkileri en aza indirmeyi veya ortadan kaldırmayı amaçlar (Gezgin, 2018). Yönetici rollerinde olan bireyler, toplumun mevcut kaynaklarını aşan kayıpları engellemek için önceden planlar yaparlar, böylece afetin etkilerini en aza indirmeye çalışmaktadırlar. Bu önlemler, finansal açıdan da önemli kazanımlar sağlar (Ergünay, 2009). Alınacak önlemler arasında mevzuattaki eksikliklerin giderilmesi, tehlike-risk

ölçeklerinin oluşturulması veya güncellenmesi, fiziksel süreçlerin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi, yapıların güçlendirilmesi ve bilinç düzeyinin artırılması gibi çalışmalar bulunur (Yılmaz ve Yıldırım, 2020).

2.6.2. Kriz Yönetimi

Mevcut toplumların yaşam koşullarını tehdit eden ve bazen de yönetici kurumları tehlikeye atan, acil geri bildirim gerektiren süreç kriz yönetimi olarak ifade edilmektedir. Literatürde kriz yönetimi yerine bazı kavramlar kullanıldığı görülmüştür. Bu kavramlar arasında afet yönetimi, felaket yönetimi, acil durum senaryoları ve sivil savunma hizmetleri gibi terimler bulunmaktadır (Demirtaş, 2000). Kriz yönetiminin koordinasyonunda, önceden krizleri tespit etmek, bunları türlerine göre gruplandırmak ve hızlı müdahale alanları oluşturmak önemli rol oynamaktadır (Savcı, 2008). Karar verme yetkisine sahip yöneticilerin hızlı ve etkili kararlar alması beklenir (Macit, 2019). Afet anlarında toplumsal sağlık ve güvenlik endişeleri kriz yönetiminde önceliklidir. Bunun yanı sıra çevrenin ve finansal varlıkların korunması da önemli önlemler arasındadır. Kurumların görevlerini yerine getirmediği durumlarda, bireysel farkındalık daha fazla önem kazanır. Kriz anlarında, özellikle koordineli grup çalışması ve bireysel farkındalık önemlidir (Yavaş, 2001).

Kriz yönetimi, olası veya gerçekleşen kriz anlarının analiz edilmesini, krizlere neden olan sorunların ele alınmasını ve krizlerin en az zararla atlatılması gereken durumları içerir (Tekin ve Zerenler, 2008). Ani bir şekilde ortaya çıkan, rutin koşulları bozan ve riski artıran durumlarla kısıtlı zaman koşulları altında başa çıkmayı hedefler. Bu nedenle, etkin bir yönetim için önceden hazırlık yapılması ve planlama önemlidir. Kriz yönetiminde en önemli prensip, hazırlık aşaması ve kriz yöneticilerinin gerekli bilgi ve eğitime sahip olmasıdır (Sezgin, 2003).

2.6.2.1. İyileştirme

Toplumun düzenini yeniden sağlaması ve fertlerin tehlikelerden korunmak için kuruluşu yeniden yapılandırması, iyileştirme aşamasının temel amacını oluşturur (Arca, 2012). İyileştirme süreci; kayıpların, zararların ve mevcut ihtiyaçların belirlenmesi, stratejik sürecin yönetimi, finansal değerlendirme, iyileştirme evresi ve yeniden ayağa kalkma aşamalarını içerir (Memiş ve Babaoğlu, 2020).

Afetten etkilenen toplumlar için geçici barınma ihtiyacı karşılanmalıdır. Etkilenen yapısal hasarların onarımı ve izlerin silinmesi için müdahale çalışmaları yapılır. Bu aşamada iyileştirme süreçleri, barınakların inşası ve kalıcı konutların oluşturulması da

önemlidir (Limoncu ve Atmaca, 2018). İyileştirme, olası afet risklerini azaltmak ve afetten zarar gören toplumların yaşam standartlarını eski haline getirmek amacıyla sistemli olarak tüm kararları içerir. Bu süreç, afetten hemen sonra başlar ancak devam eden bir zaman dilimini kapsar. Acil durum alarmlarında ve afetlerde odak noktası; toplumun yaralarını iyileştirmek, finansal süreci canlandırmak, sanayiye ve ticareti yeniden yapılandırmak, altyapıya destek sağlamak ve psikososyal iyileştirme ilkelerini uygulamaktır (Yalçiner ve Aydemir, 2018). Afetten sonraki süreçte toplumun rutin yaşam koşullarına dönmesi için etkili mekanizmaların en kısa sürede oluşturulması gerekmektedir. Bu süreç, önceki rutin sürecin yeniden tesis edilmesini hedefler ve genellikle iki yıla kadar sürebilen bir çalışma dönemini içerir (Şahin, 2009).

2.6.2.2. Müdahale

Afetin hemen ardından başlayan ve devam eden süreçler, müdahale safhası olarak adlandırılır. Bu aşama, afet sonrası toplumun ihtiyaçlarını belirleme, çok katmanlı iletişim ağları kurma, yeterli ekipman temin etme, eğitilmiş personeli bölgeye ulaştırma ve acil tıbbi hizmetlerin faaliyetlerini içerir. Hızlı bir şekilde yapılanma ve organizasyon gerektirir. Yerel ve ulusal mekanizmaların etkinleştirilmesi, ilave ekiplerin devreye sokulması ve alternatif planların oluşturulması bu evrede öncelikli ilkelerdir (Alkın, 2021). Müdahale aşaması, afetin meydana geldiği ilk anlarda gerçekleştirilir. Bu aşamada, hayat kurtarma, ilk yardım, gıda, barınma, ısınma, güvenlik ve psikolojik destek gibi temel ihtiyaçları karşılayacak önlemler alınır. Devletin mevcut kaynakları hızlı, etkili ve yerinde kullanılırken, uyum ve koordinasyon esastır (Özmen ve Özden 2013). Müdahale sürecinin temel amacı, en kısa sürede etkin bir şekilde harekete geçmektir (Akbulut ve Gerdan, 2016).

2.7. Afet Seviyeleri

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) afet seviyelerini, yarattığı zarar açısından dört alt kategoride değerlendirir. Birinci derece seviyesinde, İl Afet ve Acil Durum Yönetimi Merkezi (İAADYM) müdahaleye hazır durumda bulunur. AFAD ve İAADYM, meydana gelen olayları izler ve analiz eder. Yaşanan afetin düzeyi belirlenir, ancak kamuoyuna duyurulmaz. Mümkün olduğunda, AFAD, talep edilen hizmet birimlerinin başlıca çözüm ortakları olan bakanlık birimleri, kurumlar, kuruluşlar ve Türk Kızılay'ı gibi Sivil Toplum Kuruluşlarının kapasitesine rehberlik eder (AFAD, 2013).

İkinci derece seviyesinde, belirlenen olaylar sadece ilgili birimlere duyurulur. Olayın türüne ve şiddetine bağlı olarak, İAADYM ve ilgili alan koordinasyon birimleri, komuta beklemeden müdahaleye başlar. Gerekli görüldüğünde, AFAD, başlıca hizmet birimlerinin ve Türk Kızılay'ının kapasitesine rehberlik eder (AFAD, 2013).

Üçüncü derece ve üzeri seviyelerde, olaylar kamuoyuna bildirilir ve Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu (AADKK) toplanır. AFAD, hizmet sağlayıcı birimlerin başlıca çözüm ortaklarını ve Türk Kızılay'ının temsilcilerini Afet ve Acil Durum Yönetimi Merkezine (AADYM) çağırır. Olayın tipine ve şiddetine bağlı olarak, birinci ve sonraki grup yakın iller, komuta beklemeden afet bölgesine hareket eder ve ikinci derece yakın grup iller, yönetim yetkilerini devralır. Dördüncü derece seviyesinde, tüm uluslararası birimler müdahaleye katılır, ulusal ve uluslararası destek çağrısı yapılır (AFAD, 2013).

2.8. Uluslararası Yardım Ekipleri

Farklı ülkeler veya kurumlar arası finansal destek olmaksızın, afet sonrasında etkilenenlerin yaşamlarını yeniden düzenlemeleri ve dayanıklılıklarını artırmaları zor olmaktadır. Afet etkisi altındaki ülkelerde, karmaşık ve zorlu durumlarla karşı karşıya kalındığı için, acil müdahale ve afet durumlarında destek sağlayacak çeşitli aktörler bulunmaktadır (Paul, 2019). Afet sonrası, insan odaklı destek mekanizmaları devreye girer. Uluslararası destek kuruluşlarının harekete geçmesi ve müdahale süreçlerine katılması için, etkilenen bölgenin destek talebi önemlidir. Afet etkisi altındaki ülkelerin kontrolü dışında, yalnızca ulusal destek kuruluşları, güvenlik birimleri veya farklı devlet kurumları afet destek politikalarını yürütebilir. Ancak afetin şiddet derecesi mevcut kaynakları aştığında, etkilenen ülke uluslararası kuruluşlardan destek talep etmek durumunda kalır. Uluslararası destek devreye girdiğinde, koordinasyon ve iş birliği gereklidir (Perry, 2007).

Dördüncü derece seviyesinde afetler meydana geldiğinde, yerel ve ulusal mekanizmaların kapasitesi yetersiz kalır. Bu nedenle, ülkeler afetlerin ardından oluşan zararları gidermek için uluslararası yardıma ihtiyaç duyarlar. İlk aşamada, müdahale genellikle bölgesel olarak sağlanmaya çalışılır (Gerdin vd., 2014). Daha sonra, kolluk kuvvetleri ve sağlık teşkilatları etkilenen bölgeye gönderilir (Hanfing vd., 2012).

Dünya genelinde afet durumlarıyla ilgili çalışmalarda uluslararası merkezli kuruluşlar önemli bir rol oynamaktadır. Bu kuruluşların birçoğu afet odaklı sivil toplum kuruluşlarıdır (Altun, 2017). Yeterli müdahale seviyelerine ulaşabilmek için insani destek birimlerinin doğru ve etkili iş birliği içinde çalışması gerekmektedir (Bui vd.,

2000). Afet destek zincirinin koordinasyon sistemi, birçok afete karşı hazırlıklı olmayı ve danışma ile birlikte doğru müdahale adımlarını yansıtır (Van Wassenhove, 2006; Oloruntoba ve Gray, 2006; Kova'cs ve Spens, 2008; Balcık vd., 2010). Genel olarak uluslararası destekler iki farklı başlık altında incelenir. Bunlar sivil toplum kuruluşları ve insan odaklı yardımlardır. Uluslararası sivil toplum kuruluşlarının temel amacı, finansal dengesizliği gidermek ve aşamalı olarak proje tasarımı sağlamaktır. İnsani desteğin amacı ise mevcut popülasyona yardım sağlamaktır (Fink ve Redaelli, 2011). Uluslararası destek birimleri, afete hazırlık amacıyla finansal yatırımlar yapmaktadır (Clark, 2012).

2.8.1. Uluslararası Yardım Ekiplerinin Bulunduğu Çalışmalar

Uluslararası ekipler 1985-2015 yılları arasında 14 depremde görev almış olup insan hayatına yönelik çalışmalarda aktif olarak görev almıştır (Okita ve Shaw, 2019). Bu zaman diliminde meydana gelmiş depremlerde en yüksek kurtarma sayısı 144 ile Türkiye iken ikinci sırayı 134 ile Haiti depremi almaktadır. En düşük kurtarma sayısı ise 2009 Endonezya ve 2011 Japonya depremiydi. Japonya depreminde ölüm oranlarının çok olması ve kurtarma sayısının az olmasının sebebi depremin hemen ardından meydana gelen tsunami den kaynaklanıyordu (Peleg ve Kellerman, 2012).

Ermenistan depreminde, yalnızca bir kaynak ISAR canlı kurtarmalarının sayısı için rakamlar sağlıyordu. Bu olayla ilgili bir vaka kontrol çalışması araştırılan bölgedeki canlı kurtarmaların %0,9 'unun uluslararası ekipler tarafından kurtarıldığını buldu. Ermenistan'daki 15000'e kurtarmaların %0,9 'unun uygulanması 135 cana denk geliyordu (Noji vd., 1993).

ISAR ekiplerinin yapmış olduğu canlı kurtarmalarındaki sayıların çoğu Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinasyon Ofisi (OCHA) tarafından gelip güncellenmektedir (OCHA, 2015). Yakın geçmiş zamanda meydana gelen Nepal Depremine baktığımızda geçmişteki en büyük yardımlardandı. Arama kurtarma personellerinin yanı sıra 17 ülke askeri personeli ile yardım çalışmalarına katılmıştı. Araştırma ve saha çalışmaları, kurtarma faaliyetleri ve yardım operasyonlarında uluslararası ekiplerin başarılı olarak kabul edildiği ancak bazı alanlarda zorluklarla karşı karşıya kalmış oldukları tespit edilmişti. Bunlar stratejik planlama, yardım sağlama, yardımların teslim edilmesi ve yardımların dağıtılmasıydı (Cook vd., 2018). Bunun yanı sıra koordinasyon ve iletişim eksiklikleri de meydana geldi. Bunun sebepleri yanlış bilgi ve yetersiz bilgiden kaynaklanmaktaydı. Bu zorluklar gelecekte meydana gelebilecek afet olaylarına ışık tutması adına gelecek ekiplerin tamamen kendine yeterli olması, ülkeye gelmeden önce

yerleşik koordinatöre bağlı olması, kendi çevirmenlerine sahip olması, öngörülen minimum miktardan fazla getirilmesi konusunda sonuçlar elde edildi (Boersma vd., 2016). Bu yüzden dolayı Nepal depremi büyük öneme sahiptir. Burada yaşanan sıkıntılardan kaynaklı olarak tek vaka çalışmasına yönelik çalışmaların yapılması konusu üzerine duruldu. Çünkü bu durum daha etkili ve daha verimli bir çalışma olacağına işaret etmiştir (Cook vd., 2018). 4 Ağustos 2020 yerel saatle 18:08'de Beyrut Limanında amonyum nitrat içeren bir depo patladı ve yaygın hasara neden oldu. Patlamada en az 200 kişi öldü ve 6500'den fazla kişi yaralandı (INSARAG, 2020). Acil durum faaliyetlerini desteklemek amacıyla uluslararası 10 ülkeden on üç arama kurtarma ekibi olay yerine konuşlandırıldı (OCHA, 2020). USAR ekiplerinin Beyrut patlamalarına konuşlandırılması deprem dışı duruma gönderilmesi ve COVID-19 pandemisinin ortasında ilk uluslararası USAR ekibi konuşlandırılmasından dolayı tipik değildi (Koester, 2020). COVID-19 nedeniyle ekiplerin etkilenen bölgeye ulaşmak için daha fazla zamana ihtiyacı olduğu ortaya çıktı ve ülkeye giriş işlemleri için test vermeleri gerekmektedir. Bu durumlardan dolayı yardımcı ülkeler ekiplerini vakaların artmış olduğu ülkelere yayılmasını önlemek için göndermek istemeyebilirdi (Okita vd., 2022). Yapılan çalışmalarda ekiplerin acil durumda müdahalenin pandemi sırasında bile aynı düzeyde müdahale sağlayabileceğini ortaya çıkardı (Koester, 2020). 12 Ocak 2010 yılı meydana gelen Haiti depremini ele aldığımızda ülkede daha önce birçok afet yaşanmıştı fakat böylesine bir yıkıcı etkileri olmamıştı. İlk deprem ve ardından gelen sarsıntılarla ülkenin kamu hizmetleri ağır hasar gördü ve binlerce kişi ölüp sayısız kişi yaralandı (BBC News, 2010). Bunun üzerine olaydan birkaç gün içinde uluslararası arama kurtarma ekipleri olay yerine ulaştı. Sayısız personel ekipman, malzeme ve teçhizat, tıbbi hizmetler olay yerine sevk edilmiştir. Verilen uluslararası tepki yıkımın büyüklüğü ile doğru orantılı olmuştur (Brattberrg ve Sundelius, 2011). Haiti'deki bu felaket uluslararası insani yardım topluluğu ve ABD hükümeti için zor bir tepkiydi. Yanıtın karmaşıklığına rağmen birçok başarı elde edildi. Bilgi yönetimi büyük zorluktu. OCHA değerlendirmenin odak noktasıydı ancak yeterli sayıda personeli olmadığı için gecikmelere neden oldu ve yararlı sonuçlar elde edilemedi (Kirsch vd., 2012). Haiti'deki Sağlık Bakanlığı binasının yıkılması ve çok sayıda personelinin etkilenmesiyle kurumlar hizmet sağlayamadı. Uluslararası sağlık hizmeti müdahalesi çok büyüktü ancak genellikle verimsiz ve kötü organize edilmişti (Inter-Agency Standing Committee, 2010). Bu depremlerin yanı sıra 6 Şubat 2023 yılında meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremde ise 90 farklı ülkeden 11 bin 320 arama kurtarma personeli gelen en büyük uluslararası yardımdı (INSARAG, 2023).

2.9. Uluslararası Arama Kurtarma Danışma Grubu (International Search and Rescue Advisory Group-INSARAG)

Uluslararası Arama Kurtarma Danışma Grubu (International Search and Rescue Advisory Group-INSARAG), 1988 yılında Ermenistan'daki deprem sonrası 1991 yılında elde edilen deneyimler üzerine kurulmuş olup, Uluslararası Arama Kurtarma Birimi olarak görev yapan bir organizasyondur (DHA, 1991). Genel olarak, INSARAG, afet öncesinde hazırlık yaparak ve müdahaleyi etkin hale getirerek daha fazla can kurtarmayı hedeflemektedir. Meksika'da 1985 ve Ermenistan'da 1988'deki depremlere uygun hazırlıklar yapılmaması sebebiyle, bu depremler, uluslararası yardım kuruluşları ve arama-kurtarma ekipleri için önemli öğrenme deneyimleri olmuştur. Sonraki yıllarda, daha etkin ve nitelikli sonuçlar elde etmek amacıyla Kentsel Arama ve Kurtarma Ekipleri (Urban Search and Rescue-USAR), INSARAG'ı uygulamaya koymuştur (Rom ve Kelman, 2020). INSARAG, koordinasyon süreçlerinde kritik bir rol oynamıştır. Ulusal düzeyde, ülkeler INSARAG'ı onaylamak için sisteme katılmış ve afet süreçlerinde aktif rol oynamıştır (INSARAG, 2015). Literatür kaynakları incelendiğinde, uluslararası USAR müdahale ekiplerinin çabalarıyla Haiti depreminde birçok afetzedeye ulaşıldığı görülmektedir (Sadiq, 2014; Okita, 2015). Haiti depreminde 67 ekip müdahale etmiş ve 134 hayat kurtarılmıştır. Türkiye'de ise 1999 Gölcük Depremi'nde 92 ekip ile birlikte 144 hayat kurtarılmıştır (Shenhar vd., 2016). INSARAG'ın dış sınıflandırması olan IEC, Birleşmiş Milletlere üye ülkelerdeki USAR ekiplerini inceleyen ve belgelendiren bir mekanizma olarak, ekiplerin etkin ve nitelikli müdahalesine büyük katkı sağlamıştır (INSARAG, 2015).

Günümüzde, afet yaşayan ülkeler, bireysel müdahale kapasitelerini oluşturmak amacıyla Birleşmiş Milletler bünyesinde bulunan gruplarda yer almaktadır (INSARAG, 2022). Bu amaçla çeşitli yöntemler kullanılmıştır. Örneğin, Avustralya'nın genellikle göz önünde bulunmayan ekibi, yaklaşan bir tayfun afeti için yakınlardaki bir ülkeye gönderilmiş ve sağlık yönetimi, lojistik yönetimi ve canlının güvenliğiyle ilgili eğitim çalışmalarına odaklanmıştır (Okita vd., 2019). Ancak, yeterli bilgi düzeyine sahip olunmaması sebebiyle USAR ekiplerinin 2015 yılında meydana gelen Nepal merkezli depremdeki çalışmalarının tam olarak etkili olmadığı tespit edilmiştir (Cook vd., 2018). Mevcut kaynak analizlerine göre, uluslararası arama-kurtarma ekipleri etkilenen bölgelere hızla ulaşarak, arama-kurtarma faaliyetlerinde ilerleme kaydetmekte ve iş birliği yaparak daha fazla insanın hayatını kurtarabilmektedir (Nishikawa, 1996).

INSARAG, dünya genelindeki bölgeleri üç ana kategoriye ayırarak ekiplerin mevcut kapasitesine göre ağır ve orta düzeyde sınıflandırılmasını sağlamıştır. Ağır

düzeyde sınıflandırılan ekipler, 10 gün boyunca aralıksız olarak 24 saat boyunca çalışmalarını sürdürürken, orta düzeydeki gruplar ise 7 gün boyunca kesintisiz operasyonları gerçekleştirir (INSARAG, 2015). ISAR'lar kolluk kuvvetlerini, sivil toplumu veya her ikisinin birleşimini içerebilir. Acil durumlarda, askeri kuvvetlerin kurtarma ve afet desteği temel mekanizmaları arasında, etkilenen bireylerin kurtarılması ve tahliyesi, stratejik hedeflerin korunması, temel malzemelerin taşınması, ulaşım yollarının onarılması, denizde arama kurtarma, Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer (KBRN) kurtarma çalışmaları, salgın hastalıkların kontrolü, sağlık hizmetleri gibi görevler yer alır (Ling, 2014). Yerel ve ulusal arama kurtarma ekiplerinin koordinasyonu, etkilenen ülkenin mevcut kuruluşları tarafından sağlanır. Ancak, etkilenen ülkenin kapasitesini aşan durumlarda, söz konusu ülkenin yardım çağrısında bulunması durumunda Birleşmiş Milletler Afet Değerlendirmesi ve Koordinasyonu (United Nations Disaster Assessment and Coordination-UNDAC) ekibi, etkilenen bölgeye destek sağlar ve UNDAC görev yetki ve sorumluluklarını INSARAG rehberliğinde yerine getirir (INSARAG, 2015).

INSARAG'ın Görevleri

INSARAG'ın başlıca görevleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (INSARAG, 2015):

- Beklenmeyen durumlar için önceden hazırlıklı olma ve operasyonel çalışmaları etkin bir şekilde yönetme, olumsuz sonuçları en aza indirmeye, daha fazla insanı kurtarma
- Afet bölgelerinde yıkılan yapıların onarımında uluslararası USAR merkezli ekipler arasında koordinasyon sağlayarak verimliliği arttırma, afete maruz kalan ülkeleri arama kurtarma ve hazırlık çalışmalarını geliştirmeleri için teşvik etme
- Uluslararası alanda görev yapan USAR merkezli ekipler arasında sürekli iş birliği mekanizmaları oluşturarak koordinasyon sağlama
- USAR kurallarını ve uygulamalarını geliştirme, ilgili kurumlarla birlikte çalışarak iş birliği ağlarını güçlendirme hedefi doğrultusunda çaba sarf etme

2.10. Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (The United Nations Office for The Coordination of Humanitarian Affairs-OCHA)

1991'de kurulan Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (The United Nations Office for The Coordination of Humanitarian Affairs-OCHA), insani yardım çalışmalarını entegre bir şekilde koordine etmektedir. Ayrıca muhtaç insanların haklarını savunmak, önceden hazırlık yapmayı teşvik etmek ve devam eden çözüm

alışmalarını kolaylaştırmak gibi prensipleri benimsemektedir (Wolbers vd., 2016). 2005'ten itibaren OCHA, afetlere müdahalede bulunmak için benzer konularda çalışan kuruluşları bir araya getirerek, farklı görevliler arasında iletişimi ve koordinasyonu kolaylaştırmayı hedeflemiştir (Stumpenhorst vd., 2011). Bu birleşim mekanizması, özellikle 2005 Pakistan depremi, 2010 Haiti tsunamisi ve 2015 Nepal depremi gibi olaylarda uygulanmıştır (Oh ve Lee, 2017). OCHA'nın birleşim mekanizması, afet durumunda profesyonellerin müdahale ve destek faaliyetlerine yardımcı olmuştur. Ancak, ulusal yetkililerin rolü dahil olmak üzere mekanizmanın eleştirildiği ve iyileştirilmesi gereken alanların olduğu belirlenmiştir (Stumpenhorst vd., 2011).

OCHA, müdahaleyi gruplar halinde yerel düzeylere dağıtarak iletişim ağı kurmayı hedefler (OCHA, 2015). Bu gruplandırmalar, acil barınma hizmetleri, gıda güvenliği, sağlık ve koruma gibi sektörleri içerir. OCHA'nın küresel düzeydeki faaliyetlerini nihai olarak değerlendiren kişi, Birleşmiş Milletler İnsani İşlerden Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısıdır (Stumpenhorst vd., 2011). Ayrıca, Birleşmiş Milletler İnsani İşlerden Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı, ulusal düzeydeki düzenli birlikleri planlarken bilgi paylaşımını koordine eder. OCHA ise, tüm grupların yeniden yapılandırıldığı düzenli toplantılar organize etmeye devam eder. Bu toplantılar, ulusal ve uluslararası bilgi ağı oluştırmayı, hızlı müdahale faaliyetlerini ve karar alma süreçlerini yönetmeyi amaçlamaktadır (Kita, 2017). Benzer şekilde, ulusal merkezli hkmet kurumları da gruplar arası toplantılara katılmak üzere hazır durumda bulunurlar. Küme yaklaşımı, tarafsızlık ilkesine bağlı kalarak hem afete müdahale koordinasyonunu sağlar hem de dengeyi korur (Stumpenhorst vd., 2011). Oldukça organize bir sistem olan küme yaklaşımı, uygulamada bazı zorluklarla karşılaşabilir (Oh ve Lee, 2017). Afetlerin neden olduğu kaos ortamında, küme mekanizmasının harekete geçirilmesi ve çalışmaların hızla kolaylaştırılması, kritik liderlik rollerini üstlenmesi gereken devletin yönetim yapılarıyla doğrudan ilişkilidir (Heath, 2014).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu kısımda çalışmada kullanılmış yöntem, araştırma verileri, verilere nasıl ulaşıldığı, araştırma deseni, araştırmanın ortamı, örnekleme, çalışmanın yapılması için alınan izinler ve verilerin analizinde kullanılmış yöntemler verilmiştir.

3.1 Araştırma Yöntemi

Günümüz şartlarında araştırma yöntemi teriminden söz edildiğinde öncül kabul ettikleri felsefeye bağlı olarak nitel, nicel ve karma olmak üzere 3 yöntemden söz edilmektedir. Nicel araştırma yöntemi nesnel gerçeklikleri arar ve pozitivist bir felsefe yaklaşımında bulunur. Nitel yöntem ise genellikle nicel araştırma yönteminin tam zıttı yönde var olur ve tek bir gerçeği değil bireylerin gerçekliklerini ortaya çıkarmayı amaçlar. Son olarak karma yöntem ise var olan duruma uygulamalı bir bakış açısı ekleyerek bahsedilen bu iki yöntemi harmanlamaktadır (Büyüköztürk vd., 2019). Kişilerin tecrübeleri hakkında daha detaylı bilgi sahibi olmanın ve bu tecrübeleri iyileştirmeyi amaçlayan sorulara en iyi cevapları ulaşabilmenin ancak bir nitel araştırma metodolojisi ile mümkün olduğunu sunmuştur. Bu araştırma, olayları bireylerin var olan bakış açısından yola çıkmayı amaçlaması ve tecrübeleri hakkında daha kapsamlı bilgiyi toplamayı amaçlamasından nitel araştırma metodolojisinde tasarlanmıştır (Merriam ve Tisdell, 2016).

Corbin ve Strauss 2015 yılında, araştırmacıların nitel araştırma metodolojisini seçme sebeplerini aşağıdaki şekilde sıralamıştır:

- Çalışmada yer alan katılımcıların tecrübelerini keşfetmek,
- Anlamaların nasıl meydana geldiğini ve dönüştürüldüğünü ortaya çıkarmak,
- Henüz araştırılmamış alanları keşfetmek
- Sonrasında nicel araştırma yöntemleriyle test edilecek değişkenleri ortaya çıkarmak,
- Olguların incelenmesine bütüncül ve daha detaylı bir yaklaşım benimsemek (Corbin ve Strauss, 2015).

3.2 Araştırma Deseni

Nitel araştırma metodolojisi başlığı altında değerlendirilebilecek birden fazla araştırma deseni mevcuttur ve bu desenlerin birbirleri arasındaki fark kesin çizgilerle ayrılmamıştır. Bu desenlerin öncelikle fenomenoloji, durum çalışması, etnografi, alıntı araştırması ve kuram oluşturma çalışmaları olduğu söylenebilir (Creswell, 2018; Patton,

2015). Bu desenlerden fenomenoloji deseni hayat boyunca deneyimlenen fakat kapsamlı olarak bilgi sahibi olunmayan veya üzerinde çok düşünülmeyen fenomenleri detaylı inceleyen nitel bir araştırma desendir. Burada bahsedilen fenomen herhangi bir olay, deneyim, yönelim, algı, kavram veya durum olabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu desen tecrübelerimizin doğası ve anlamı hakkında daha detaylı bir anlayış kazanmayı ve bu fenomeni yorumlamayı amaçlamaktadır (Johnson ve Christensen, 2014). Fenomenolojik yaklaşım duygusal ve derin insan tecrübelerini incelemek için çok uygun bir yaklaşımdır (Merriam ve Tisdell, 2016). Bununla beraber fenomenoloji kavramı son dönemde birçok değişik anlamda kullanılmaktadır (Patton, 2015).

Yöntem olarak incelendiğinde birçok değişik yöntem fraksiyonu olması sebebiyle öncelikli iki model öne çıkmaktadır (Creswell, 2018). Bunlar arasında yorumlayıcı fenomenoloji modeli ulaşılan verilerin araştırmacının tecrübeleri doğrultusunda yorumlanmasını, aşkın fenomenoloji modelinde ise araştırmacının var olan düşünce ve yorumlarının araştırma bulgularından ayrılması gerektiğini savunmaktadır (Creswell, 2018). Yorumlayıcı fenomenolojide fenomenin yorumlanabilmesi amacıyla araştırmacının fenomen ile bağlantılı derin deneyimine ihtiyaç duyar. Aşkın fenomenolojisi ise yorum sunmaktan ziyade daha tanımlayıcı bir amaç edinir. Bu yöntemde asıl ulaşılmak istenen amaç ortaya konulmak istenen özün en iyi biçimde yorumlanmasıdır (Patton, 2015). Burada söz edilen öz değişse dahi tüm bireylerin belirli bir fenomen için belirtmiş oldukları sabit bir yapıdır (Johnson ve Christensen, 2014).

Bu çalışmada 6 Şubat Depremlerine müdahale eden yabancı ekipler ile ilgili doğrudan veya dolaylı olarak yabancı ekipler ile çalışan veya onların çalışmalarına şahitlik eden halkın düşünceleri ve deneyimlerini keşfetmek amaçlandığından fenomenoloji deseni, deneyimleri birebir olarak var oldukları şekilleri ile yansıtmaya niyetinden kaynaklı da aşkın fenomenoloji felsefi yöntem modeli benimsenmiştir. Doğrudan veya dolaylı olarak yabancı ekipler ile çalışan veya onların çalışmalarına şahitlik eden halkla yapılan görüşmelerden elde edilen veriler tarafsız bir şekilde ele alınmıştır. Ulaşılan verilerde tarafsızlığı oluşturmak için nitel veriler olduğu gibi aktarılmıştır. Katılımcılardan ulaşılan verilere herhangi bir ekleme yorum katmadan olduğu gibi iletilmek istenmiştir.

3.3. Araştırmacının Rolü

Nitel araştırmalar nicel araştırmalara göre farklılıklar göstermektedir. Bunlardan bir tanesinde araştırmacının üstlenmiş olduğu roldür. Nicel araştırmalarda araştırmacı sayısal verileri net bir şekilde yorum katmadan analiz ederken, nitel araştırmalarda ise

araştırmaya dahil olur, kişilerle görüşür, ulaşılmış olduğu deneyimlerin analizinde kullanıp çalışmaya yön verir. Bu yüzden araştırmacı nitel araştırmalarda sürecin bir parçasıdır ve veri toplar (Yıldırım, 1999). Dolayısıyla araştırmacının bilgisi, becerisi ve düşünceleri araştırma için büyük önem taşımaktadır (Patton, 2015). Nitel araştırmalarda araştırmacı bu sürece dahil olduğundan yansıtıcılık özelliğini gün yüzüne çıkarmaktadır (Yıldırım, 1999). Bu kapsamda araştırmayı gerçekleştiren araştırmacı hakkında detaylı bilgi verilecektir.

Bu araştırma Veysel Karani KOLCU (VKK) isimli araştırmacının yüksek lisans tez çalışması olarak planlanmıştır. Araştırmacı araştırmayı yürüttüğünde 26 yaşındadır. Lisans eğitimini Gümüşhane Üniversitesinde Acil Yardım ve Afet Yönetimi bölümünde Yüksek Lisans eğitimini Afet Yönetimi dalında tamamlamıştır. VKK bu araştırmayı yapmadan önce benzer metodla farklı çalışmalar yapmamış olmasına rağmen metodla ilgili detaylı olarak araştırmalar yapmış olup farklı kaynakları rehber edinmiştir. VKK 30 Ekim 2020 yılında meydana gelen İzmir Depreminde bulunup aktif olarak görev almış ve yaşanan 6 Şubat depremi öncesinde tecrübe ve bilgi sahibi olmuştur. 6 Şubat Kahramanmaraş depreminde de olay yerinde 13 gün bulunmuş olup arama kurtarma, lojistik, tıbbi müdahale gibi konularda çalışmalar yürütmüştür. Konuyla alakalı yabancı ekipleri de yakından gözlemleme fırsatı bulmuştur. VKK uluslararası ekiplerin afetlerde önemli yerinin olduğunu, ekiplerin kriz yönetimini etkili bir şekilde yürüttüklerini düşünmektedir.

3.4. Çalışma Grubu

Nitel araştırma da örneklemin amacı probleme yönelik en iyi ve doğru cevabı bulmaya yönelik bireylere ulaşmaktır. Nicel araştırmalarda ise evren hakkında genelleme yapılmaktadır (Creswell, 2021). Araştırmalarda örneklemin seçimi seçkisiz veya seçkisiz olmayan örneklem olarak ayrılmaktadır. Tüm örneklem birimlerinin eşit düzeyde ve bağımsız olarak seçilmesi ilkesine dayanan, evreni temsil etme gücünün yüksek olması seçkisiz örneklemdir. Seçkisiz olmayan yöntem ise çalışmaya yönelik seçilen örneklem birimlerinin eşit olmadığı yöntemdir (Büyüköztürk vd., 2019). Frankael ve Wallen (2006) seçkisiz olmayan yöntemleri uygun örnekleme, amaçsal örnekleme ve sistematik örnekleme olarak sınıflandırmıştır.

Nitel araştırmalarda çoğunlukla amaçlı örnekleme kullanılmaktadır (Merriam ve Tisdell, 2016). Bu araştırmada çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örneklem içerisinde bulunan ölçüt örnekleme ve maksimum çeşitlilik kullanılmıştır. Evrenin içerisinde araştırma problemine yönelik farklı şartlar bulunduran kişilerden verilerin

toplanması durumunda maksimum çeşitlilik kullanılırken yapılacak araştırmada dahil edilecek olan kişilerin belirli bir niteliğe sahip olması gerektiği durumlarda ölçüt örnekleme kullanılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2019). Bu araştırmada maksimum çeşitliliği sağlamak için katılımcılarda aşağıda belirtilen özellikler aranmıştır:

- Cinsiyet,
- Afette bulunduğu il,
- Hangi ekipler ile çalışmış olduğu,
- Hangi faaliyetlerde bulunduğu,
- Farklı meslek gruplarından olma.

Yine bu araştırma yapılırken ölçüt örneklem oluşturulması kapsamında aşağıda belirtilen hususlar da dahil edilmiştir:

- Afet sırasında olay yerinde olmuş olmak,
- Yabancı arama kurtarma ekipleri ile aynı ortamda çalışmış olmak veya gözlemlemiş olmak.

Nitel araştırmalar için örneklem büyüklüğü belli bir kıstasa sahip iken nitel araştırmalarda kıstasın ve belli sınıra karar vermenin kolay olmadığı açıktır. Nitel araştırmalarda esas olan yüksek katılımcı sayısına ulaşmak değil bilgilerin zengin ve verilerin doygun olmasıdır (Büyüköztürk vd., 2019). Araştırmada çalışma grubunu belirlerken kuramsal örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Burada esas olan katılımcıların sayısının fazla olması değil verilen cevapların yeteri düzeyde anlamlı ve olgun olmasıdır. Bu durum verilerde doyuma ulaşılması olarak adlandırılmaktadır (Glaser ve Strauss, 1967). Mason'un (2010) yapmış olduğu araştırmada fenomenolojik çalışmalarda katılımcı sayısının 7 ile 89 arasında değişiklik gösterdiğini medyan değerinin ise 20 olduğuna açıklık getirmiştir. Johnson ve Christensen (2014) ise bu sayının 10 ile 15 arasında olduğunu vurgulamıştır. Araştırmacı doygunluğa ulaşıp ulaşılmadığına analizlere başladığında karar verir (Corbin ve Strauss, 2015). Araştırma süresince toplanan veriler sonrasında doygunluğa bakılmış ve yeni katılımcıların eklenip eklenmeyeceğine karar verilmiştir. Araştırmanın 41. katılımcısında doygunluğa ulaşıldığı fark edilmiş olup veri toplama sonlandırılmıştır.

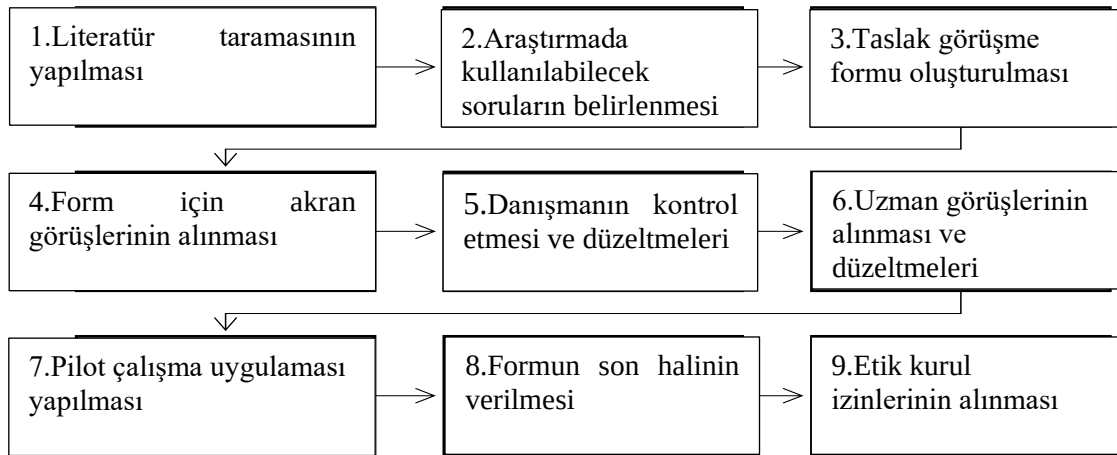
3.5. Veri Toplama Tekniği ve Aracı

Nitel araştırma yapılırken üzerinde çalışılan katılımcıların farklı gruplara bölünmesine ve herhangi bir şekilde müdahalede bulunmaya gerek yoktur. Veri toplama durumu sürekliliğini korumaktadır ve eğer belirlemiş olduğu konunun üzerinde çalışmalar sürdürüp görüşeceği kişilerin olduğu kanısını çıkarıp bu kişilerle görüşürse

çalışmayı genişletir ve zenginleştirir (Büyüköztürk vd., 2019). Nitel araştırmanın veri toplanmasında görüşme ve doğrudan gözlem veya yazılı belgelerin incelenmesi teknikleri yer almaktadır (Patton, 2005; Yıldırım ve Şimşek, 2016). Nitel çalışmalarda probleme cevap aranmaz katılımcıların fikir ve düşünceleri derinlemesine ele alınır. Görüşmelerdeki aktif ve yönlendirici olan katılımcıdır. Çünkü derinlemesine görüşmeler nitel araştırmanın en temel veri toplama tekniğidir (Weiss, 1995).

Nitel araştırmada kullanılan görüşme tekniklerine baktığımızda esas olan 3 yöntem bulunmaktadır. Bunlar yapılandırılmış, yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış görüşmedir (Merriam ve Tisdell, 2016). Yapılandırılmış görüşmelerde sorular ve sıraları daha önceden belirlenmiştir. Bu kalıpların dışına çıkılmasına izin vermez. Yapılandırılmamış görüşmelerde soruların ve sıralarının belli olmamasından dolayı katılımcıya oldukça geniş bir alan sunar. Yarı yapılandırılmış görüşmelere baktığımızda ise yapılandırılmış olana göre katı olmayan yapılandırılmamış olana göre ise esnek olmayan, her iki yöntemin avantajlarını sunan bilgiye ulaşmada derinlemesine çalışma sağlar (Büyüköztürk vd., 2019). Nitel araştırmalarda en çok tercih edilen yarı yapılandırılmış görüşme tekniğidir ve ortalama 30 dakika ile 1 saat sürmektedir (Dicicco-Bloom ve Crabtree, 2006). Ek olarak yarı yapılandırılmış görüşmelerde karşılıklı olarak daha verimli bir iletişim kurulmasına olanak tanır ve planda olmayan görüşmelerin keşfedilmesi sağlanır (Pietkiewicz ve Smith, 2014).

Belirtilen avantajlardan dolayı çalışmada görüşme yöntemi veri toplama tekniği olarak seçilmiş veri toplama aracı olarak da yarı yapılandırılmış görüşme tercih edilmiştir. Görüşme formları araştırmacı tarafından oluşturulmuş olup oluşturulma aşamasında birçok adımdan geçmiştir. Bu aşamalar detaylı olarak Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Görüşme formunun oluşturulma aşamaları

Araştırma soruları hazırlanırken sıradan bir şekilde yazılmaz. Birçok kez değişen son aşamasına kadar birçok aşamadan geçirilen bir süreci takip eder (Light vd., 1990). Araştırma yapılırken yukarıda genel hatlarıyla gösterilen görüşme hazırlama süreci oluşmuştur. İlk olarak araştırma problemine yönelik sorular belirlenmiştir. Sorular daha çok katılımcıların tecrübelerini ve düşüncelerini yansıtmaları sağlayacak, katılımcıyı konuşmaya teşvik edecek sorular seçmeye özen gösterilmiştir. Görüşme formunun taslak oluşturulmasından sonra afet yönetimi alanında doktora yapan 3 kişiden değerlendirme görüşü alınmıştır. Daha sonra ise danışmanın ve 2 uzman görüşün alındığı form Büyüköztürk vd., (2019)'nin önerisi ışığında pilot uygulamaya alınmıştır. Çalışma grubuna katılmasında engel bulunmayan 2 kişiye pilot uygulama yaptırılmıştır. Pilot uygulaması yapılmadan önce katılımcılara çalışmaya yönelik bilgiler aktarılmış olup görüşme sonunda ise sorular hakkındaki düşünceleri alınmıştır. Dönütlere uygun şekilde form üzerinde düzenlemeler yapılmıştır ve son hali oluşturulmuştur. Gerekli süreçlerden geçen ve geliştirilen form araştırmada yararlanılmak için Gümüşhane Üniversitesi Bilimsel Araştırma Etik Kurulundan onay alınarak kullanılmaya başlanmıştır.

3.6. Verilerin Toplanması

Çalışmanın kapsamında belirlenen şartları sağlayan kişilerle iletişime geçilip uygun görüşme şartları aranmış olup uygun saat, uygun yer belirlenmiştir. Fraenkel ve Wallen (2006) bu sürecin daha verimli uygulanması için katılımcılara yönelik gerekli bilgilerin toplanması, görüşmeyi test etmesi, dostça bir ortamın sunulması, her soruya yeterli ve anlamlı cevap alması, katılımcının rahatlatılmasını, yeterli düzeyde notların alınması için zamanın olması gerektiğini belirtmiştir. Buna uygun olarak gerekli olan testlerin uygulanması sağlanmıştır. Katılımcılarla görüşme yapılırken kendilerini daha rahat hissetmeleri için dostça tavır sergilenmiş olup hemen konuya girmeden günlük konulardan başlanmıştır. Konuşmacılarla daha önceden çalışma hakkında konuşulmuş olsa da görüşme sırasında çalışmanın amacı ve içerikle ilgili bilgi tekrar verilmiştir. Çalışmaya katılan kişilerden onayı dahilinde telefon ile ses kaydına alınmıştır. Nitel araştırmalarda ses kaydı alınması büyük önem taşımaktadır. Çünkü ne kadar iyi not alınıralsa alınsın kayıt cihazı kadar iyi olması imkansızdır. Ayrıca kayıt alınması sonradan dinleme olanağı sağlar. Fraenkel ve Wallen (2006)'in önerilerine göre maksimum verimi elde etmek için gerekli sorular sorulmuş ve konular dağılmadan görüşme yapılmıştır. Bu önerilere uygun olarak yansızlık ilkesine dayandırılarak yönlendirme yapılmamış ve müdahalede bulunulmamıştır. Hiçbir görüşmenin sonlandırılması

araştırmacı tarafından yapılmamıştır katılımcıların görüşlerinin bitirilmesi beklenmiştir. Araştırmadaki veriler 10.10.2023 tarihinden 15.01.2024 tarihine kadar 49 katılımcı ile tamamlanmıştır. Çalışmalar tamamlandıktan sonra konunun amacına hizmet etmeyen ve çalışmaya katkı sağlamayan 8 görüşme bulgular kısmına dahil edilmemiş olup 41 görüşme ele alınmıştır. Bu katılımcılardan 32'si ile telefonla iletişime geçilmiş, 5'i ile yüz yüze görüşülmüş ve 4'ü de e posta ile görüşme evrakını yazılı doldurup tarafımıza iletmiştir. Yapılan görüşmelerde kayıt altına alınan toplam 1589 dakika olup, en uzun 22 dakika en kısıası 5 dakika olup ortalama 12 dakika olarak gerçekleştirilmiştir.

3.7. Verilerin Analizi

Veri analizi ve verilerin toplanması koordineli sağlanmıştır. Verilerin metne çevrilmesi ve analizlerinin yapılması uzun zaman alacağı için bu süreçlerin birlikte ilerletilmesi daha uygundur (Büyüköztürk vd., 2019). Maxwell (2018)'de bu süreçlerin eş zamanlı olarak ilerletilmesini savunmaktadır. Yapılan görüşmelerin ses kayıtları dinlenerek metne aktarılmıştır. Bu işlem için programlar da kullanılmaktadır. Çeviri yapılırken 1 saatlik görüşmelerin elle metne aktarılması 7-8 sürebilecekken programlar ile 2-3 saatte tamamlanabilmektedir (Büyüköztürk vd., 2019). Ses kayıtları tekrar tekrar dinlenerek yanlış yazılma durumuna karşı önlemler alınmıştır. Metne aktarılmada oluşabilecek hatalarda düzenleme yapılırken lisans eğitimi almış 2 kişiden yardım istenmiştir. Bu aşamadan sonra metne çevrilme işlemleri tamamlanmıştır. Toplanan verilerin analiz sürecinde yöntem olarak tematik analiz tercih edilmiştir. Nitel analiz yöntemlerinde Braun ve Clarke (2006) tematik analizin çok kullanışlı ve daha esnek olduğunu bildirmiştir. Kullanılan tematik analiz yöntemi verilerdeki temaları belirlemede ve bunların analiz edilip raporlanmasında kullanılır. Bu yüzden araştırmacı için büyük önem taşımaktadır. Araştırmacı gerçekleştirdiği işlemleri nasıl ve ne amaçla yaptığını belirtmesi gerekmektedir. Başlangıçta araştırmacı tema olarak neyi kabul ettiğini belirtmesi gerekmektedir ve tema verilerinin içerisinde bulunan araştırmanın sorularına yönelik açıklamada bulunur. Nelerin tema olacağını seçme temel olarak iki şekildedir. Bunlardan ilkinde baktığımızda tema ile ilişkili kod sayısı iken ikincisi ise kodların barındırdığı önem ve açıkladığı durum önemli ise buda bir temayı oluşturmaktadır. Veriler, Braun ve Clarke (2006) tarafından önerilen tematik analiz aşamalarından verilere aşına olunması, ilk kodların oluşturulması, temaların aranması, temaların gözden geçirilmesi, temaları tanımlayıp gözden geçirilmesi ve rapor üretilmesi şeklinde yürütüldü. Ortaya çıkan yedi temanın genel içeriği hakkında bilgi sunuldu ve bu temalardan doğrudan alıntı örnekleri verildi.

Tematik analiz yapılırken örüntüler ve temaları tespit etmek için tümevarımsal ve tündengelimsel olmak üzere iki yol bulunmaktadır. Bu araştırmada herhangi bir model ve şablona bağlı kalmadan tümevarımsal analiz tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen analiz bütünüyle veriye odaklı oluşturulmaktadır (Seggie ve Bayyurt, 2017). Analiz yapılırken araştırmacıların dikkat etmesi gereken bir başka husus ise ölçüttür. Görüşmecilerden alınan verilerin açık anlamları ile kullanılacağını yoksa örtük anlamları ile mi kullanılacağıdır (Boyatzis, 1998). Braun ve Clarke (2006)'nin önermiş olduğu gibi verilerin açık ve yüzeysel anlamları ele alınmış olup yorum ve farklı anlam aramaktan uzak durulmuştur.

Son olarak ise gerçekçi ve yapılandırmacı bir bakış açısıyla desenlenebilir. Bu sırada araştırmacının epistemolojisi büyük ölçüde önemlidir. Çünkü araştırmacının epistemolojisine baktığımızda araştırmaya nasıl yaklaştığını, nasıl değerlendirdiğini ve sunduğunu etkilemektedir. Bu çalışmada araştırmacı ulaştığı verileri doğrudan kullanmıştır.

3.8. Geçerlilik ve Güvenilirlik

Araştırmalarda değerlendirme yapılırken ve incelenirken veri setinin oluşturulmasına, analiz ve sonuçların geçerlilik ve güvenilirliklerinin yüksek olmasına büyük önem verilir (McMillan, 2000). Nitel çalışmalar nicel çalışmalardan teknik olarak farklı olduğu için geçerlik ve güvenilirlik bakımından da farklıdır (Büyüköztürk, 2019). Bu araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliği inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve doğrulanabilirlik boyutları ile ele alınacaktır.

Çalışmanın *inandırıcılığını* artırmaya yönelik aşağıdaki adımlar izlenmiştir.

Yoğun ve uzun süreli olma: Araştırmaya başlanıldığında katılımcılarla görüşmelere başlanmış ve bu süreç birkaç kez devam etmiştir. Görüşme tarihi ve zamanı katılımcıların ve araştırmacının uygun olduğu saatlere göre ortak belirlenmiş ve konuşma esnasında katılımcıya herhangi bir sınırlama getirilmemiştir. Görüşme sonrasında katılımcılar ile gerek olması durumunda iletişim kanalı oluşturulmuştur.

Zengin veri içeriği: Görüşme öncesinde ve sonrasında katılımcının uzun etkileşim sürdürmesi, görüşmeyi yönlendirenin çalışmacı olması ama görüşmeyi bitirenin katılımcı olması, ses kayıtları, gözlemler ve görüşme sırasında katılımcılardan mümkün olduğunca alınan verilerden zengin içerik oluşturmaya özen gösterilmiştir.

Katılımcıların teyit edilmesi: Nitel çalışmalarda önemli bir yere sahip olan bu yöntem yapılan tüm görüşmelerde gerçekleştirilmiştir. Verilen cevaplarda anlaşılmayan

veya ikilem oluşturabilecek durumlarda teyit amaçlı tekrar sorular sorularak yanlış anlaşılmanın önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Müdahalede bulunma: Katılımcıların vermiş oldukları cevapların niteliğini düşürmemek ve katılımcıyı yönlendirmemek adına müdahaleden kaçınılmıştır.

Tutarsız deliller ve karşıt durum arama: Araştırmaya herhangi bir katkı sağlamayan veriler çalışmaya dahil edilmeyip çıkarılmıştır. Tutarsız olan ve aykırı olan verilerde göz ardı edilmeyip diğer verilerle eşit şekilde değerlendirilmiştir.

Çeşitli kişilere ulaşma: Araştırma yapılırken farklı kişilere, farklı meslek gruplarından olan kişilere, farklı illerde görev alan kişilere, farklı cinsiyete sahip olan kişilere ulaşmaya çalışılmıştır.

Literatür ile karşılaştırma: Elde edilen veriler literatürde benzer olan konularla karşılaştırılmıştır ve benzer veya farklı yönleri tartışılmıştır.

Çalışmanın *aktarılabiliirliğini* artırmaya yönelik aşağıdaki adımlar izlenmiştir.

- Araştırmanın tüm süreçleri detaylı bir şekilde ele alınmış olup şeffaflık ilkesine göre aktarılmıştır.
- Araştırmaya katılan tüm katılımcılar ayrıntılı olarak ele alınmıştır.
- Çalışmada oluşturulan her tema yorum yapılmaksızın ele alınıp ayrıntılı olarak açıklaması yapılmış olup doğrudan alıntılar sunulmuştur.

Çalışmanın *tutarlılığını* artırmaya yönelik aşağıdaki adımlar izlenmiştir.

- Çalışmada tüm katılımcılara aynı şekilde yarı yapılandırılmış mülakat soruları sorulmuş ve analizlerinde çalışmanın hedefiyle tutarlılığı sağlanmıştır.
- Araştırmadaki temaların tutarlılığını sağlamak için akran görüşleri ve uzman görüşleri alınıp ilgili sürece dahil edilmiştir.
- Araştırmanın bulguları katılımcılar tarafından oluşturulmuş olup kendi ifadelerimize yer verilmemiştir.

Çalışmanın *doğrulanabilirliğini* artırmaya yönelik aşağıdaki adımlar izlenmiştir.

- Çalışmadaki analizlerin tamamlanmasından sonra transkripsiyon aşamasında çıkan sonuçlar tez danışmanına teyit ettirilmiştir.
- Onaylanabilirlik için, bu süreçte kullanılan veri araçları, elde edilen dosyalar ve yazılı belgeler kaydedildi.

3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmaya katılım sağlamak tamamen gönüllülük ilkesine göre gerçekleşmiş olup hiçbir baskı ve zorlama olmamıştır. Bu yüzden elde edilen bulgular ve sonuçlar katılımcıların vermiş oldukları bilgiler ile sınırlıdır. Çalışmadaki katılımcıların tamamı 6 Şubat Depremlerini yaşamış olan veya orada görev alan kişiler olduğundan bilgi, birikim, tecrübe ve hayat şartlarının vermiş olduğu etkide göz önünde bulundurulmalıdır. Araştırma nitel yöntem seçilerek ilerletildiği için elde edilen bulgular ve sonuçlar tamamen kişiye özel olup genellenmesi söz konusu değildir. Araştırma kesitsel bir tasarıma ev sahipliği yapmış olup elde edilen bulgu ve sonuçların katılımcılarla çalışmayı yaptığımız zamandaki düşüncelerini ve deneyimlerini yansıtmaktadır.

3.10. Araştırmada Karşılaşılan Zorluklar ve Kısıtlılıklar

Araştırma sürecinde en başta yabancı arama ekiplerini görmüş veya birlikte çalışmış olan kişilere ulaşma konusunda zorluklar yaşanmıştır. Afeti yaşamış olan kişilere görüşme yapılırken olayı tekrar yaşamış olmalarına karşı tercih etmemek ya da olay yerinde görev alan, gönüllü olan kişilerle uygun zaman dilimini yakalayamamış olmak kişilere ulaşımı güçleştirmiştir. Ulaşılan katılımcıların çalışmaya uygun nitelikler taşıması başlıca sınırlamadır. Daha önceden bu konuyla alakalı çalışmalar yapılmamış olması, bilgiye ulaşmada ve yapılmış olan çalışmaları bulgular kısmına uygun şekilde aktarılmış olması kısıtlılık gerektirmektedir. Bilginin analiz edilmesi, çalışmayla bütünleştirilmesi ve çok fazla çalışmaya ulaşmada yeterli zamanın olmaması bir başka sınırlama ilkesidir. Görüşmeler esnasında yüz yüze olunmadığı için kişilerle daha derine inip duygularına yönelik verilerin alınamaması da araştırmaya sınırlama getirmiştir. Bu kısımda farklı çalışmalara yol gösterici olabilirdi.

3.11. Etik Değer

Araştırmanın kapsamı gereğince oluşturulan ve ‘3.5. Veri Toplama Tekniği ve Aracı’ bölümünde aktarılan görüşme formunun araştırmada kullanılmasında sakınca bulunmadığına dair Gümüşhane Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu 14/06/2023 tarih ve 2023/3 sayılı toplantısına istinaden E-95674917-108.99-182269 sayılı çalışmayı bilimsel etik açısından onaylamıştır. Görüşmeye katılan kişilere çalışmaya yönelik bilgiler aktarılmış olup kimliklerinin belli olmayacağı bilgisine verilmiş ve katılımcılara belli kodlar verilmiştir. Çalışma boyunca katılımcı gizliliğine yönelik çaba gösterilmiştir. Elde edilen veriler araştırmacının haricinde üçüncü

şahıslarla paylaşılmamıştır. Bilgileri dahilinde alınan ses kayıtlarının transkripsiyon aşaması için kullanılacağı ve hiçbir yerde kullanılmayacağı söylenmiştir. Daha sonradan oluşabilecek ek görüşme ihtiyaçlarından dolayı araştırmacı haricinde kimse ile paylaşılmayacak şekilde arşivlenmiştir.

4. BULGULAR

Tez araştırmasının ilk kısmı olan nitel araştırma evresinde, daha önceden belirlenmiş kişilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerin analizi sonunda toplamda 7 farklı tema keşfedilmiştir. Bunlar iş birliği, bilgi ve deneyim paylaşımı, donanım ve malzeme yeterliliği, koordinasyon, psikolojik dayanıklılık, iletişim becerileri ve özveri gibi önemli unsurlardır. Bu kısmında belirtilen ana temaların örneklemeleri alıntılar şeklinde özet olarak belirtilmiştir. Her bir katılımcıya ait tanımlayıcı bilgiler tablo halinde verilmiştir. Tanımlamalara yaş, cinsiyet, meslek, afette hangi yabancı ekipler ile çalışmış olduğu ve hangi faaliyetlerde bulunduğu ile ilgili hususlar dahil edilmiştir. Araştırma katılımcılarının 30'u erkek 11'i kadındır. En genç katılımcı 22 yaşında iken en yaşlı katılımcı 49 yaşındadır. Katılımcılar farklı meslek gruplarından oluşmakta olup farklı illerde olması da göz önünde bulundurulmuştur.

Katılımcılara ait bilgiler Tablo 1'de ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri ve depremde görev alma durumları

Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Yaş	Meslek	Afeti Yaşadı mı?	Nerede Bulundu?	Hangi Yabancı Ekipler?	Hangi Faaliyette Bulundu?
K 1	E	25	Paramedik	X	Adıyaman	Yunanistan, Pakistan, K. Makedonya	Medikal Kurtarma
K 2	K	49	Hemşire	X	Adıyaman	Makedonya	Tıbbi Müdahale
K 3	K	23	Hemşire	X	Adıyaman	Çin, Japonya	Arama Kurtarma
K 4	E	30	Akademisyen	X	Adıyaman	Makedonya, Polonya	Arama Kurtarma ve Lojistik Destek
K 5	E	24	Hemşire	X	Adıyaman	Çin, Japonya, İspanya, Kore	Enkaz Kaldırma ve Psikososyal Destek
K 6	E	28	Paramedik	X	Gaziantep	Katar	Medikal Kurtarma
K 7	E	28	Doktor	X	Hatay	Macaristan, İtalya, Kore	Tıbbi Müdahale ve Arama Kurtarma
K 8	E	43	İtfaiye Şoförü	X	Adıyaman	İspanya	Arama Kurtarma ve Enkaz Kaldırma
K 9	K	26	Arff Memuru	✓	Malatya	Azerbaycan	Lojistik Destek
K 10	K	24	Öğrenci	✓	Hatay	İspanya	Çevirmenlik
K 11	E	27	Kolluk Kuvveti	X	Hatay	Yunanistan, İspanya, Rusya	Emniyet ve Asayiş
K 12	E	41	Akademisyen	X	Adıyaman	Venezuela	Enkaz Kaldırma
K 13	E	22	Öğrenci	✓	Hatay	Amerika	Arama Kurtarma ve Enkaz Kaldırma
K 14	E	37	Amb. Şoförü	X	Hatay, Gaziantep	Almanya, İsveç	Hasta Nakli ve Geri Hizmet Desteği
K 15	K	27	Paramedik	X	Malatya	Çin	Arama Kurtarma ve Tıbbi Müdahale
K 16	K	25	Paramedik	✓	Osmaniye	Japonya	Tıbbi Medikal Destek

Tablo 1 devamı

K 17	K	23	Öğrenci	✓	Hatay	Kanada	Arama Kurtarma ve Enkaz Kaldırma
K 18	E	28	Arff Memuru	X	Kahramanmaraş	Polonya	Arama Kurtarma ve Lojistik Destek
K 19	E	43	İtfaiye	X	Adıyaman	Tayvan, İspanya, İran, Güney Kore	Arama Kurtarma ve Enkaz Kaldırma
K 20	E	27	İtfaiye	X	Kahramanmaraş	Çin, Amerika	Arama Kurtarma
K 21	E	29	Memur	✓	Hatay	Macaristan, Japonya	Arama Kurtarma ve Lojistik Destek
K 22	E	22	Öğrenci	X	Kahramanmaraş	Polonya	Arama Kurtarma ve Lojistik Destek
K 23	K	23	Öğrenci	X	Adıyaman	Polonya	Arama Kurtarma ve Lojistik Destek
K 24	K	25	Öğrenci	✓	Adana, Adıyaman	İspanya, Ukrayna	Arama Kurtarma
K 25	E	24	Paramedik	✓	Malatya, Kahramanmaraş	Çin, Japonya	Medikal Kurtarma ve Lojistik Destek
K 26	E	30	Paramedik	X	Adıyaman	Çin, Portekiz, İngiltere, Sudan, Endonezya	Medikal Kurtarma ve Tıbbi Müdahale
K 27	E	27	Paramedik	X	Kahramanmaraş	Dubai, İspanya, Fransa	Arama Kurtarma ve Tıbbi Müdahale
K 28	E	29	Hemşire	X	Adıyaman	Kore, Tayland, İran	Arama Kurtarma ve Tıbbi Müdahale
K 29	E	25	Paramedik	X	Kahramanmaraş	İsrail, Birleşik Arap Emirliği	Arama Kurtarma ve Tıbbi Müdahale
K 30	E	34	Akademisyen	X	Hatay	Gürcistan, Brezilya	Arama Kurtarma ve Lojistik Destek
K 31	E	34	İtfaiye	✓	Kahramanmaraş	Çin, İsrail, Fransa, İsviçre	Arama Kurtarma
K 32	K	28	STK	✓	Gaziantep	Almanya, Bulgaristan, İskoçya, Yunanistan	Koordinasyon ve Beslenme
K 33	E	45	STK	X	Osmaniye	Fransa, Danimarka, İsviçre, Amerika	Arama Kurtarma ve Beslenme
K 34	E	44	İşg Uzmanı	X	Malatya	Çin	Arama Kurtarma ve Enkaz Kaldırma
K 35	E	24	Öğrenci	✓	Adana	İspanya	Arama Kurtarma
K 36	E	41	Madenci	X	Hatay	İspanya, Almanya	Arama Kurtarma ve Enkaz Kaldırma
K 37	E	36	Madenci	X	Hatay	İspanya, Kore, Almanya	Arama Kurtarma
K 38	E	38	Madenci	X	Malatya	İspanya, Ermenistan	Arama Kurtarma ve Enkaz Kaldırma
K 39	E	30	Madenci	X	Adıyaman	İspanya, Amerika	Arama Kurtarma ve Lojistik Destek
K 40	K	27	Öğretmen	✓	Adana, Osmaniye, Malatya	Azerbaycan, Japonya	Arama Kurtarma ve Lojistik Destek
K 41	E	25	Mühendis	X	Hatay	Venezuela	Arama Kurtarma ve Lojistik Destek

Özveri

Araştırmada yer alan katılımcılar, yabancı ekiplerin özveri durumları hakkında; insancıl, merhametli, duygusal ve samimi bir yaklaşım sergilediklerini dile getirmişlerdir. Yabancı ekiplerin sanki kendi ülkelerinde bir deprem olayına müdahale ediyor gibi din, dil, ırk fark etmeksizin canla başla sahada performans gösterdiklerini aktarmıştır. Katılımcılar ülkemize gelen ekiplerin olaya bir görev niteliğinde değil de insani bir sorumluluk rolünde geldiklerini aktarmıştır.

"Onlar hakkındaki genel kanım hepsinin iyi niyetlerinden, hal ve hareketlerinden ve yüzlerindeki ifadeden belli oluyordu. Hepsi insancıl duygularla bize yardım etmeye gelmişler. İşlerini canı gönülden ve severek yaptıkları belli oluyordu. Bize yardımlarından dolayı bize ciddi anlamda bir şeyler katmıştı. Kendi ülkelerinde olmuşçasına, kendi vatandaşlarına bir şey olmuşçasına bize yardımcı oldular." (K1)

"Sanki kendi ülkelerinde bir deprem olmuş kendi milletinden birini kurtarıyormuş edasıyla yaklaştılar." (K3)

"Gayet samimiydiler ve ona göre hareket ediyordular." (K4)

"Ekiplerimize dahil olmak için ellerinden geleni yaptılar. Kendi ülkelerindeki vatandaşları kurtarmaya çalışır gibi yaklaştılar. Hiçbir şekilde bu durumdan uzaklaşmadılar. Soğukkanlılıklarını koruyup gerek bize gerekse afetzedelere moral verdiler." (K4)

"Onlar yine de ellerinden gelenin fazlasını ülkelerindeki vatandaşları gibi görerek yardımda bulundular." (K6)

"Açıkça söylemek gerekirse özverili bir biçimde çalışmaları takdire şayandı." (K7)

"Diğer bir husus ise bir yabancı ülkede değil de sanki kendi ülkelerinde olmuş gibi canlı olarak kurtarılmayan afetzedeler için üzüntülerini göstermeleri ve canlı olarak çıkarılanlar için ise sevinmeleriydi. Yüz ifadelerinden bunu görebiliyorduk." (K7)

"Bu durumda oldukça samimi olduklarına inanıyorum. Konuşma fırsatımız olduğunda buraya gelmek içinde kendi istekleri doğrultusunda hareket etiklerini söylediler. Bu konuda gerçekten onların bu depremi yaşamış ve kendilerini bizim yerimize koyduklarını düşünüyorum." (K7)

"Bizim acılarımızı paylaşıp bizi yalnız bırakmamaları başından sonuna kadar devam etti."

"Ekipler kendi ülkeleri zarar görmüş gibi gece gündüz özverili şekilde çalıştılar." (K9)

"Ülkemize gelen ekipler yabancı bir yere değil de sanki kendi ülkelerine dışarıdan gelmiştiler. Bir şeyler yapabilmek için canla başla çalışmalar yapmaktaydılar. Çok daha fazla insanın hayatına dokunmak için gece gündüz demeden medikal anlamda özverili bir şekilde çalıştılar. Kendi ailelerine kendi ülkelerine müdahale yapıyormuşçasına faaliyetlerini sürdürdüler." (K10)

"Gerek bize olsun gerekse afetzedelere ve yakınlarına samimi bir şekilde yaklaşarak hem onlara destek oldular hem de onların acılarını paylaştılar. Oraya getirilen durumu çok ağır olan hastaların vefat durumlarında bile saygı çerçevesinde ilerlediler kendi personellerimize danışarak nasıl davranmaları hakkında bilgi alışverişinde bulunuyordular." (K10)

"İster arama kurtarma faaliyetleri olsun isterse tıbbi medikal müdahale olsun oldukça özverili şekilde çalışmalarını sürdürdüler. Enkaz kaldırma faaliyetlerinde zaman kaybetmek istemeden canlılık belirtisi olan yerlere yoğunlaşıp çalışmalarını sürdürdüler." (K11)

"Gelen ekipler dil, din ve ırk ayırt etmeksizin canla ve başla çalıştılar. Çok disiplinli idiler insan hayatına ve işlerine büyük önem veriyorlardı. Gayretleri takdire şayandı. Disiplinli ve özverili bir şekilde profesyonel olarak çalışmalarını sürdürdüler." (K14)

"Gelen yabancı ekipler tıpkı kendi halkları zarar görmüş gibi gayet ciddi ve disiplinli bir şekilde gördükleri her insana ellerinden gelen yardımı yapmaya çalışarak birazda olsa yaralarına merhem olmaya çalıştılar." (K15)

"Hani bir göreve gidiyor şeklinde değil de bir insana koşar gibi gidiyorlardı." (K16)

"Yaşadığımız bu afete gelen yabancı ekiplerin gördüğüm kadarıyla dil, din, ırk ayrımını bir kenara bırakıp ellerini vicdanlarına koyarak bir can kurtarmak için geldiklerini gördüm." (K18)

"Gelen yabancı ekipler tıpkı kendi halkları zarar görmüş gibi gayet ciddi ve disiplinli bir şekilde gördükleri her insana ellerinden gelen yardımı yapmaya çalışarak birazda olsa yaralarına merhem olmaya çalıştılar." (K21)

"İnsanlık namına bizimle birlikte her türlü faaliyette bulundular. Gayet özverili ve etkili şekilde ellerinden geleni yaptılar. Empati kurarak hareket ettiler. Hem afetzedelere hem bize moral motivasyon anlamında fayda sağladılar." (K25)

"Acımızı acıları belirleyip farklı din, dil, ırk ayrımı yapmadan yaralarımıza merhem olmak adına her türlü şekilde elimizden tuttular." (K25)

"Ekipler gerek koordinasyon gerekse kişisel önlem konusunda ve ekipman konusunda Yeteri özveriyle çalıştılar." (K26)

"Profesyonel yaklaşım içerisinde ülkemize yardımcı olmaya çalıştıklarını gördüm." (K27)

"Durumu analiz edip ona göre kurtarma politikalarının geliştirilmesi kendi ülkemizdeki personellere göre daha iyiydi. Genel amaçları insanlığa yardım etmek olduğu için iyi niyetli bir yaklaşım içindeydiler." (K28)

"Bizlere gerek afetzedelere gerekse biz çalışan ekiplere psikolojik destek sağladılar. Afetten etkilenmedikleri için daha düzenli ve sistematik bir şekilde çalıştılar. Bu yüzden dolayı daha etkiliydiler." (K32)

"Gönüllü olarak geldikleri halde kendilerinden bir parçaymışçasına görerek sıcakkanlı bir şekilde çalışmalarını sürdürdüler." (K32)

"Çalışmaları, enerjileri profesyonel duruşları işten kaçmayan tavırları ile enkaz alanında pozitif bir sinerji oluşturdıklarını düşünüyorum. Kendi vatandaşlarına müdahale edercesine yardımda bulundular." (K34)

"Ellerinden geleni yapmaya gayret gösteriyordular. Hiç farklı bir yerde çalışıyormuş gibi değildiler sanki kendi ülkelerinde bir olay olmuş ve orada görev alıyormuşçasına içten bir şekilde görevlerini yürüttüler. İçten ve samimi bir şekilde yaklaşım içerisindeydiler. Şefkat duygusu ağır basıyordu. Almış olduğumuz yaradan olsa gerek ki çok iyi davranıyordular. Empati kurarak hareket ettiklerini söyleyebilirim." (K36)

"Bize karşı oldukça sevecen bir şekilde yaklaştılar." (K37)

"Acımızı bildikleri için daha çok dikkat ediyordular. Çok samimi şekilde yaklaşıyorlardı." (K37)

"Kendi ülkelerindeki vatandaşları kurtarmaya çalışır gibi yaklaştılar." (K37)

"Hiçbir şeyden kaçmadan ellerinden gelenin fazlasını yapmaya çalıştıklarına birebir şahit oldum. Gerek arama kurtarma gerekse medikal müdahale haricinde birde psikolojik olarak destekte bulundular." (K37)

"İşlerini canı gönülden ve severek yaptıkları belli oluyordu. Bize yardımlarından dolayı bize ciddi anlamda bir şeyler katmıştı. Dil din ırk ayrımı yapmadan orada gönüllü olarak bulunuyorlardı ama canları pahasına yardım ediyordular." (K38)

"Canla ve başla ellerinden geleni yapıyorlardı." (K38)

"Gayet özverili bir şekilde çalışıyorlardı bize ellerinden geleni yapıyorlardı. Gerek malzeme temininde gerekse bedensel olarak çok yardımcı oldular. Dilleri dinleri ırkları ne kadar farklı olsa da bize orada çok büyük kardeşlik yaptılar." (K39)

"Bir doktor bende sizin kardeşinizim diyerek konuştu benimle." (K39)

"Her türlü alanda çok hassas ve özverili bir şekilde çalışmalarını sürdürdüler. O kadar kendilerini vermiştiler ki işe sanki kendi ülkelerinde çalışıyormuşçasına olduklarını gördüm." (K40)

İş Birliği

Çalışmada yer alan katılımcılar yabancı ekiplerle iş birliği içerisinde çalıştıklarını ve iş birliği düzeyinin yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca karşılıklı olarak bilgi, beceri, tecrübe ve malzemelerin teknik donanımlarının organize ve entegre bir şekilde paylaşıldığını dile getirmişlerdir.

"Bu sözümünden kastım işler bizim düzenimize göre ilerledi. Çünkü yabancı ekipler arama kurtarma odaklıydı biz medikal kısmını oluşturduğumuz için onlara ne yapmaları gerektiğini açıklamak durumundaydık. Biz işimizi olması gerektiği yaptık onlarda bize saygı göstererek yardımda bulundular. Aksi bir durum yaşanmadı bunun haricinde." (K1)

"Malzemelerini bize emanet ettikleri durumlarda olduğu için." (K1)

"Şöyle hem Yunanistan hem de Makedonya ekibiyle uyumlu çalıştık." (K2)

"Bize katıldıklarında veya biz onlara katılmak için rehberler aracılığıyla konuştuğumuzda çok hassas şekilde davrandılar. Bizlere yardım etmek için tüm zorlukları göğüslemek durumunda kaldılar. Bizde onlara vefa borcundan dolayı elimizden gelen yardımı yaptık. Birlikte kendi ekibimiz üyesinden birisiymiş gibi çalıştık" (K4)

"Bizden farklı şekilde kurtarma çalışmaları oluyordu. Gerek biz onlardan gerekse onlar bizden çok şey öğrendi diyebiliriz." (K4)

"Yaptığımız iş ortak olduğu için her ne kadar malzemelerimiz bilgimiz birbirinden farklı olsa da ortak bir şekilde biz onlara onlar bize yardım etmekten kaçınmadılar." (K6)

"Bizim kurtarmış olduklarımızda yanımıza gelip ne yapabiliriz diye ellerinden geleni yapıyorlardı. Yardımcı olabileceğimiz bir durum var mı şeklinde sorular soruyorlardı. Yardıma ihtiyaç duymaları halinde çekinmeden yardım istiyorlardı." (K7)

"Öncelikli olarak bizim ülkemizde olduklarının bilincindeydiler ve bu yüzden dolayı Türk ekipleri ile entegre bir şekilde çalışıyorlardı" (K7)

"Tüm ekipler organize bir şekilde çalışmalarını sürdürdüler." (K9)

"Türkiye'deki yerel ekiplerle iş birliği içinde çalışarak etkili bir müdahale gerçekleştirdiler." (K9)

"Yabancı ekiplerle herhangi bir problem yaşamadık. Bize yardımcı olmak, bize destek olmak amacıyla gelmişlerdi. Hepsi yorulmadan, pes etmeden canla başla faaliyetlerini gerçekleştirdiler." (K11)

"Hangi bölgeye gideceklerine, enkazın neresinde kalacaklarına, yardım edecek malzemeleri, verecekleri malzemeleri bunların hepsini birlikte koordine olarak başardık." (K13)

"Yaptığımız iş aynı yöntemler farklı olsa da ortak noktada buluşup birbirimize destek olarak arama kurtarma ve medikal müdahale anlamında ellerinden geleni yapmaya çalıştılar." (K14)

"Herhangi bir problem yaşamadık. İnsan hayatını kurtarmak amacıyla buraya geldikleri için iş birliği içerisinde çalışmalarımızı yürüttük." (K15)

"Evrensel bir iş yapıyorduk herkes ne yapması gerektiğini biliyordu. Onun dışında herkes özverili olduğu için kimse geride durmadı herkes canı gönülden çalıştı. Bu yüzden bayağı uyumluyduk. Hem duygusal hem de profesyonel mesleki açıdan." (K16)

"Bizimle beraber çok uyumlu çalıştılar." (K16)

"Farklı diller konuştuğumuzdan dolayı anlaşma konusunda sorunlar ortaya çıksada birbirimize destek sağladık, arama yaparken, kurtarma yaparken, malzeme paylaşımında." (K18)

"Çok güzel bir ekip ruhu oluşturduk. Gerek biz onlardan gerekse onlar bizden çok şey öğrendiler. Takım çalışması halinde işlerimizi yürüttük." (K19)

"Güzel ve uyumlu bir biçimde çalıştık kendi içlerinde koordineli çalıştıkları için gerek duyulduğunda bizimle ortak çalışmalar yaptık" (K20)

"İş birliği içerisinde çalışmalarımızı yürüttük." (K21)

"Halkımızda ellerinden geldiği kadar yabancı ekiplere yardımcı olarak işlerini kolaylaştırmaya çalıştılar." (K21)

"Gayet uyumlu bir şekilde çalıştık ama dediğim gibi birbirimizin işine de çok düşmedik, birbirimizin işine karışmadık." (K22)

"Yapılacak olan iş yükünü ortak bir şekilde paylaştık. Gerek maddi gerek manevi anlamda bize çok yardımda bulundular. Gelen ekipler deneyimli ve ne yapmasını bilen ekipler olduğu için hangi ortamda nasıl davranılır çok iyi biliyorlardı. Bu yüzden bize çok destekleri oldu. Bilgileri doğrultusunda hassas davrandılar ve bilgileri olmayan durumlarda ülkemiz ekiplerinden gerekli direktifleri alarak işlerini devam ettirdiler. İşin layıkıyla yürütülmesi konusunda ise bizi hiç yalnız bırakmadılar." (K25)

"Koordineli ve iş birliği içinde çalışma yürütebildik." (K26)

"Ortak amacımız var olduğu için ortak şekilde hareket ettiğimiz durumlar oldu bizim onlara onların bize yardım etmiş olduğu durumlar söz konusuydu nu sebepten ötürüdür ki birbirimize olabildiğince destek olmaya çalıştık. Ne amaçla geldiklerini bildikleri için saygılı bir şekilde davrandılar bizde onlara tatbikî de." (K30)

"Çalışmalarımızı ortak bir şekilde yürütebildik. Gelişmiş ve donanımlı ekipmanları bulunduğu için bunları bizde kullandık. Döngü içerisinde ellerinde bulunan ekipmanları kullanabiliyorduk." (K31)

"Oldukça donanımlıydılar ve bize de bu konuda ellerinden geldiğince yardımda bulunmaya çalışıyorlardı." (K33)

"Birlikte güzel bir ekip ruhu içinde çalışmalarımızı sürdürdük." (K34)

"Gelen İspanyol ekip köpekli arama timiydi ve köpekler bize, yaşayan kişilerin yer tespitinde büyük olanak sağladı." (K35)

"İspanyol ekip malzeme kullanmadı. Çünkü onlar sadece köpekli arama timleriydi. Onların veri aldığı noktaya biz müdahale ediyorduk." (K35)

"Bizler ihtiyaç halinde onların ekipmanlarını kullanıyorduk gerektiğinde ekipmanları haricinde ekipmanı kullanacak kişide bizimle çalışmış oluyordu. Bu şekilde birliktelik söz konusu olduğundan dolayı takım ruhu içerisinde çalışmalarımızı yürüttük." (K36)

"Nezaket içerisinde çalışmalarımızı sürdürüyorduk" (K36)

"Amerikalı ekiple 114 saat enkaz altında kalan bir anne kızı çıkardık beraber." (K39)

"Onların ekipmanları sayesinde o anne kızı kurtardık. Onlar olmasaydı çok zor kurtarırdık." (K39)

"Amerikalı ekibe domuz damı sistemini öğrettik. Yöntemi ilkel buldular ama kullanabileceklerini de beyan ettiler. Mantıklı ve matematik olarak da doğru buldular." (K39)

"Onlardan çok şey öğrendik" (K40)

"Bir takımın farklı üyeleri gibi çalışmalarımızı sürdürdük." (K40)

"Destek olmaya çalıştılar bazı durumlarda gerek biz onlara gerekse onlar bize önerilerde bulunduk." (K41)

Koordinasyon

Katılımcılar; yabancı ekiplerin liderleri önderliğinde hareket ettiğini, kendi içlerinde ve ülkemizdeki ekipler ile bir uyum içerisinde çalıştıklarını belirtmiştir. Görev dağılımlarının belirli bir plan çerçevesinde önceden oluşturulduğunu ve belirli bir planlamaya göre hareket ettiklerini ifade etmişlerdir. Çalışmalar esnasında ekiplerin dinlenme, çalışma ve hangi grubun nereye müdahale edeceği belirli bir sistematik plana göre düzenlendiği aktarılmıştır. Birçok katılımcı yabancı ekiplerin çalışma düzenini ülkemizdeki askeri hiyerarşik sisteme benzetmiştir.

"Kendi içlerinde profesyonel eğitim aldıkları belliydi. Farklı ülkeler ve farklı ekipler olduğu için herkese özgü eğitimleri bulunmaktaydı. Herkes kendi içinde profesyoneldi ve aralarında iş bölümü yapmaktaydılar. Ekip liderlerine mutlak şekilde bağlılıklarını göstermekteydiler. Liderleri vasıflı ve iş yaptıran kişiydi buda işin yürütülmesinde kolaylık sağlamaktaydı. Kendi aralarında ve iş akışında çok iyiydiler. Dışarıdan müdahale olduğu zamanlarda tereddütleri olmaktaydı ama şefleri veya tercümanları olay yerine geldiklerinde bu durumun üstesinden birlikte geliyorduk. Ekipler seçilmiş kişilerden olduklarını bizzat hissettik" (K1)

"Çok birlik ve beraberlik içinde çalışıyorlardı." (K3)

"Görev dağılımları çok net belirtilmişti. Mesela bir ekipte on kişi var bu on kişinin görev dağılımı çok net belirlenmişti. Bir başkası başkasının görevine müdahale etmiyordu." (K3)

"Hiçbir şekilde karmaşık bir çalışma yapmadılar. Profesyonel ekip oldukları için her türlü ortama hızlı bir şekilde adapte olup çalışmalarını çok hassas şekilde devam ettiriyorlardı." (K4)

"Birbirleriyle olan iletişimleri için telsiz kullanmaktaydılar. Acil bir durum olduğu vakit kulak içi telsizleriyle hepsi haberdar oluyordu" (K4)

"Her şey koordineli ve planlı şekilde ilerliyordu. Dinlenme saatleri dinlenme alanlarındaki düzen ve çalışma prensipleri bir sistematige bağlı şekilde ilerliyordu. Profesyonel olarak ilerleme sağlıyorlardı. Plan dahiline hiçbir şekilde çıkmıyorlardı." (K4)

"Bizim yaptığımız şekilde değil de daha algoritmik daha deneyimli olarak yaklaştılar. Yani kendi ülkelerinde meydana gelmiş bir afetin senaryosu gibi çalışmalarını sürdürdüler. Her şey planlı bir şekilde ilerliyordu." (K5)

"Yaptıkları işin sistematigi gibi ekip içerisinde bulunan sistematik doğrultusunda tüm vakalara baştan sona yaklaşıyorlardı. Hatta kendi sahra hastanesini kuran yabancı ekipler çıkardıklarını buraya getirilmesini istiyordu ve burada alanında uzman doktorlar kontrolünde uzun zamanlar boyunca kontrolleri sağlanıyordu." (K6)

"Arama kurtarma ekibi, sağlık ekibi ve organizasyondan sorumlu kişiler vardı. Öncelikli olarak enkaz çalışmalarına ve medikal müdahaleye aralıksız devam edebilmeleri için vardiya sistemine uygun olması adına ekip bölündü. Sürekli vardiya sistemine uygun şekilde çalışmalarını sürdürdüler. Arama kurtarma ekibi 8 saat medikal ekip 12 saat sisteminde listeleme yaptılar." (K7)

"Çok sistemli ve çok düzenli bir şekilde çalışıyorlar yani o konuda haklarını yiyemem. Mutlak bir ekip hiyerarşisi var." (K8)

"Getirilen hastaların ilk anından itibaren taburcu olmasına kadar normal hastane şartlarına kadar olan tüm tedavi yöntemlerini uyguluyordular." (K10)

"Dakik bir çalışmaları vardı ve hassas olarak bakıyordular. Gelen hastaların ilk andan itibaren en ince ayrıntısına kadar düşünülmüş tedavi yöntemi uygulamaktaydılar." (K10)

"Yabancı ekipler belirli bir düzen içerisinde çalışırlardı. Bizlere yardımcı olmak için ellerinden gelenin fazlasını yaparlardı ama aynı zamanda kendilerine istirahat için mutlaka yeterli süre ayırırlardı. Aç ve susuz kalmazlar güç ve enerjiden düşmemek için yeme ve içmelerine aşırı önem verirlerdi." (K11)

"Disiplinli ve sistematik çalışmalarına bu duygusal hallerinin etkilenmesine müsaade etmeyerek ciddi bir şekilde çalışmalarına devam ettiler." (K14)

"Ekipler psikolojik olarak olaydan etkilenmelerine rağmen asla disiplinli ve sistematik çalışmalarına bu duygusal hallerinin etkilenmesine müsaade etmeyerek ciddi bir şekilde çalışmalarına devam ettiler. Canlılık belirtisi bulunmayan yerlerde zaman kaybetmeden daha çok canlıya ulaşabilme hedefleri vardı. Koordineli ve sistematik bir şekilde ilerlemelerini sürdürdüler." (K15)

"Böyle bir ortamın içerisinde böyle bir sıkıntılı sorunlu sürecin içerisinde çok büyük bir düzen sağlayıp, düzenli bir şekilde çalıştılar. Düzensizliğin içerisinde bir düzen yarattılar." (K16)

"Liderlerinin sözünden asla dışarı çıkmadılar." (K17)

"Kimse kendi başına hareket etmiyordu. Ekip liderlerinin emirleri doğrultusunda hareket ediyorlardı ve birbirlerinin dinlenmesini sağlayarak yardımlaşarak faaliyetlerde bulunuyorlardı. Herkes kendi görevini en iyi şekilde yapmaya çalışıyordu." (K18)

"Profesyonel olmaya çalışıyorlardı. Sistematik şekilde ilerliyordular. Kurallar ne ise ona göre hareket etmeye çalışıyorlardı." (K19)

"Çalışma düzenleri oldukça sistemli ve düzenliydi. Geldikleri anda ilk önce kendi barınma alanlarını kurdular ve vardiyalı bir şekilde çalışmaya başladılar yemek ve dinlenme molaları sistematik şekildeydi. Molaya çekilen personel hiçbir şekilde olaya müdahale olmadan kendini olaydan soyutlayıp kendini dinlendiriyordu." (K20)

"Yemek yeme, dinlenme ve uyuma gibi ihtiyaçlarını hiçbir şekilde aksatmadan düzenli bir şekilde yapıyorlardı ve buda daha sonrasında daha dinç bir şekilde çalışmalarını sağlıyordu." (K21)

"Ayrıyeten koordinasyon konusunda da çok iyilerdi. Ekip olarak geldikleri için kim nerede ne görev yapacak? Kim içeride? Kim dışarıda? Ekip lideri olsun, yardımcıları olsun gerçekten görevlerini çok iyi yaptıkları için ki, bu önceden çalışılmıştır muhtemelen. Bundan dolayı gerçekten çok iyidiler. Çok koordinasyonluydular, nerede ne yapmalarını gerektiğini çok iyi biliyorlardı." (K22)

"Bu yüzden kendi ekipleri arasında çalışma düzenleri kusursuz diyebileceğim kadar iyiydi. Birbirlerini döndürüyorlardı, biri yorulunca biri dinleniyordu. Enkaza girenle içeri girerken yaka kartını veriyordu, yaka kartını verdiği için herhangi bir sarsıntı olduğunda, ortalık karıştığında yaka kartı verilmiş isimlere bakılıyordu bu şekilde kartı olup kendisi ortada olmayan kişilerin enkaz altında olup olmadığı anlaşıyordu. Bu şekilde ince detaylara kadar düşünüyorlardı." (K22)

"Stilleri bizden çok ayrı onların mesela bir çalışma düzeni var belirli saatlerden sonra bırakıyorlar." (K23)

"Yani kimin ne zaman ne yapacağı, hangi görevi yapacağı kimin neyden sorumlu olduğu hepsi belliydi. Yani herhangi bir kargaşa olmadı onlarda." (K23)

"Belirli bir yeme düzenleri, belirli bir mola saatleri vardı." (K23)

"Örnek vermek gerekirse; üç saat çalıştıktan sonra on beş dakikalık mola veriyorlardı veya vardiya değişikliği yapıyorlardı. Hep aynı kişiler aynı gün içerisinde çalışmıyorlardı. Onlar geldikleri zaman onlara ayrı bölge olarak barınabilecekleri bir alan tahsis edilmişti. Bundan dolayı ertesi güne daha iyi hazırlanıyorlardı." (K23)

"Son derece disiplinli bir çalışma düzenleri vardı. Kendilerine ait belirlenen gerek iş olsun gerek iş dışında olsun kendilerine ait belirlenen yerlerde uyuyup örnek kendi çadırlarını kurup kendi ekipmanlarını koruyup belirli bir uyanma saatleri olan belirli bir çalışma düzenleri olan bir ekipti. Gerek yemeklerine, konservelerine kadar kendilerine ait olan şeyleri kullandılar. Bunun dışında zaten profesyonel ekipler oldukları için bir hatalarını görmedik." (K24)

"Askeri sisteme dayalı olarak gözlemledim. Ülkemizde olan askeri hiyerarşiye benzer şekilde ilerleme sağlıyorlardı. Ekip lideri olayı yöneten kişiydi ve çalışma arkadaşları ekip liderinin direktifleri doğrultusunda hareket ediyordu. Ekip sorumlusunun vermiş olduğu talimatların dışına çıkmıyorlardı. Sistematiik ve hassas bir şekilde çalışıyorlardı." (K25)

"Onlar bir askeri sistem içerisinde devam ediyorlar bu işleyişe ve bu askeri sistemin içerisinde inşaat mühendisi var. İnşaat Mühendisi onlara şeflik yapıyor. Daha sonrasında arama kurtarmacı kişiler var, daha sonrasında savaş hekimleri var anladığımız kadarıyla yabancı dil konuştuğumuz kadarıyla ve Paramedikler var. Onlar hem arama kurtarmayı yapıyor hem kendi güvenliklerini sağlıyor hem dışarıya karşı güvenliklerini sağlıyor aynı zamanda tıbbi müdahalede var. Yani onlar tek ekiple bazı şeyleri oturtmaya çalışıyor." (K27)

"Onlar biraz daha profesyonel olarak dediğim gibi işlerini gerçekleştiriyorlar. Sonuçta can bizim canımız olduğu için bu evet acı bir olay, bu konuda acı bir tecrübe olmuş oluyor ama onlar biraz daha profesyonel örneğin altı saat arama kurtarmayı kesintisiz yapıyor diyelim ki ondan sonra ara veriyor benim dinlenmem gerekiyor diyor. Dinleneceğim ondan sonrasında aynı şekilde aktif verimliliğimle devam edeceğim diyor." (K27)

"Disiplinli ve düzenli bir çalışma sistemleri vardı." (K28)

"Sistematiik bir şekilde çalışmalarını sürdürdüler." (K28)

"İsrail ekipleriyle onlar tek bir vücudun uzuvları gibi hareket ediyorlardı. İçlerinde doktora var arama kurtarma ekipleri de var, sağlıkçısı da var ve kendi lojistiklerini sağlayan malzeme getir götürünü yapan başka hiçbir işe karışmayan adamlarda var." (K29)

"Öncelikle söylemek gerekirse beni etkileyen en önemli şey oldukça profesyoneldiler. Can güvenliğine olabildiğince önem veriyorlardı. İnisiyatif alma gibi bir durumları yoktu buna çok dikkat ediyorlardı. Ekip amirlerinin talimatları ile hareket ediyorlardı. Bunun yanı sıra çok güzel koordinasyonları vardı. Enkazda daha çok insanın olmuş olduğu yerlere yoğunlaşmaya özen gösteriyorlardı daha çok insana el uzatabilmek için. İşlerini çok hassas ve disiplinli bir şekilde ilerletiyorlardı. Sistematiik olarak çalışıyorlardı." (K30)

"Çok disiplinli bir şekilde çalışma sürdürüyorlardı. Tek bir kişiden emir almalarının vermiş olduğu bir olgu var buda işlerine odaklanmalarını sağlıyordu. Herkes ne yapacağını çok iyi şekilde biliyordu. Görev dağılımlarının bu denli olması da alanlarında daha da profesyonelleşmelerine katkı sağlıyordu. Nizami ve sistematiik şekilde aksama olmadan çalışmalarını sürdürdüler." (K30)

"Belli bir kuralları ve düzenleri vardı." (K31)

"Her ekibin farklı bir görev dağılımı var ve bu durum belli bir plan dahilinde yapılıyordu. Köpekle arama yapılacaksa köpek ekibi gider gerisi karışmaz eğer termal şekilde aranacaksa bu ekip gider geri kalan ekip gitmez şeklinde ilerletiyorlardı. Dinlenme ve mola saatleri çalışma saatleri belli bir rutinle yapılıyordu. Sistematiik ve düzenli olarak faaliyetlerini sürdürdüler bizim kendi ekiplerimiz ve hatta benimde olduğum ekip gibi karmaşık ve düzensiz bir şekilde çalışmıyorlardı." (K31)

"Sistematikliğini her türlü koşulda devam ettirdiler. Hiçbir şekilde bundan ödün vermediler. Kısa vadede belki kendi ekiplerimiz kadar verimli olamasalar da uzun vadede daha iyidiler" (K32)

"Çok büyük bir yıkım olduğu için yapılan planlarda ortadan kalkıyordu. Ama avantajları olarak kendilerine ait bir yaşam alanı belirlemiş olmalarıydı. Burada çadırlarından seyyar mobil duş wc ve mutfaklarının olması ihtiyaçlarını gidermesini sağlıyordu ve daha verimli oluyordular haliyle. Bizim yatacak yerimizin olmaması bile dinlenmemiz konusunda sıkıntılar oluştuyordu. Ama onlar buna daha dikkat ediyorlardı. Gelmeden önce en ince ayrıntılarına kadar düşündükleri bariz ortadaydı. Olabildiğince planlı ve programlı bir şekilde çalışmaya özen gösteriyorlardı. Sistematik şekilde ilerliyordular. Kurallar ne ise o şekilde davranıyorlardı." (K33)

"Örneğin enkazda kova ile hafriyat atımını organize ettiler insan zinciri oluşturdular daha detaylı ve hassas çalışma yaptılar bu çalışma şekilleri tüm ekiplerin dikkatini çekmişti." (K34)

"İspanyol ekip gerçek bir ekip ve birbirine bağlı bir ekipti. Birbirlerinden ayrılmayan, kopmayan ve daima birlikte hareket eden bir ekipti. Ekip liderleri ne derse ona odaklanan ve gerçekleştiren, planlı, düzenli, sakin, duygularını kontrol edebilen, temiz çalışan bir ekipti. Türkiye'ye gelmeden önce yolda enkaz bölgelerinde ne yapacaklarının planını yapmış olduklarını düşünüyorum, çünkü sanki daha önceden burayı biliyorlarmış gibi sahaya hakimiyet kurdular ve planlarını uyguladılar." (K35)

"Disiplinli ve nizam içerisindeydiler." (K36)

"Onlar daha soğuk kanlı, daha disiplinli, can güvenliklerine daha çok önem verecek şekilde hareket ettiler." (K36)

"Koordinasyon konusunda da çok iyilerdi. Ekip olarak geldikleri için kim nerede ne görev yapacak her şey önceden belirlenmişti. Gerçekten görevlerini çok iyi yaptıkları için ki, bu önceden çalışılmıştır muhtemelen. Bundan dolayı gerçekten çok iyidiler. Çok koordinasyonluydular, nerede ne yapmalarını gerektiğini çok iyi biliyorlardı." (K37)

"İlk andan itibaren her şey belli bir plana göre yapılmıştı. Sistematik olarak ilerletiyorlardı her şeyi. Çadır kurmaları barınma alanı belirlemeleri belli standartlara göre yapılmıştı. Vardiyalı bir sistem halinde çalışmaktaydılar. Kendi aralarında görev dağılımı yapılmış olup ona göre ilerlemekteydiler. Dakik bir çalışmaları vardı ve hassas olarak bakıyorlardı. Kimse kimsenin işine karışmıyordu ve herkes yaptığı işte oldukça yeterli donanıma sahip olduğu belli oluyordu." (K37)

"Planlı ve programlı ilerleme içerisindeydiler. Sistematik şekilde çalışıyorlardı. İş zamanı işe odaklanıyorlardı dinlenme saatinde ise dinlenme odaklıydılar." (K38)

"Askeri sisteme dayalı olarak gözlemledim. Ülkemizde olan askeri hiyerarşiye benzer şekilde ilerleme sağlıyorlardı. Ekip lideri bir şey söylediği zaman üzerine başka bir şey söylemeden hareket ediyorlardı. Ama olayın en başından enine boyuna tartışıp birlikte plan hazırlıyorlardı ona göre hareket ediyorlardı. Bu plan esnasında herkes kendi fikrini söylüyordu ortak bir çalışma şekli belirlenip ona göre ilerleme yapılıyor. Çok net ve kararlı bir çalışmaları vardı. Sistematik hiçbir şekilde bozmuyorlardı." (K40)

"Kendi personellerini veya çalışma arkadaşlarını sık sık dinlendiriyorlardı. Buda verimliliklerini artırıyor. Uzun vadede daha aktif ve dinamik olmalarını sağlıyordu. Bu durum işlerini ne kadar sistematik bir şekilde yaptıklarını açıklıyordu aslında." (K41)

İletişim

Çalışmada yer alan katılımcıların önemli bir bölümü; yabancı ekipler ile dil konusunda problemler yaşandığını ancak tercüman ve prosedür gereğince uygulanan yaklaşımlardan, jest- mimik ve çeviri programları yardımlarıyla anlaşmalar sağlandığını

dile getirmiştir. Katılımcılar, daha çok ortak dil olan İngilizceyi kullandıklarını ve tercümanların büyük rol oynadıklarını belirtmiştir. Son olarak çalışmada yer alan bireyler olayın sözlü bir iletişim eksikliği ve zamandan kaynaklı kayıp oluştuğunu, sahada aksamaların yaşandığını dile getirmiştir.

"Sürekli olarak tercüman kullanmamız gerekiyordu." (K1)

"Gerek mimiklerle gerekse de el kol hareketleri ile de anlaşabiliyorduk." (K1)

"Genel anlamda aralarında Türkçe bilen bir bayan arkadaşımız vardı. Makedonya'dan da Arnavut kökenli ama Türkçe bilen bir Öğretmen kardeşimiz vardı. Onun aracılığıyla tüm ekip ile iletişim kurabildik." (K2)

"İyiymiş, güzeldi. Dil konusunda ise tercümanları vardı ancak orada jest ve mimiklerle anlaştık. Çünkü çok fazla konuşmamıza gerek yoktu. Bütünlüğü hissedebiliyorduk beraber." (K3)

"Dil farklılıklarından ve bilgi konusunda farklı olduğumuz için çoğu zaman koordinasyonu yakalayamadık." (K5)

"Genelde iletişim problemi yaşadık. Enkaz sırasından ziyade bunun psikososyal aşaması da olduğu için afetzedeler ile birebir iletişim kurmaları gerekmekteydi ama bu durumda uyumu yakalayamadık." (K5)

"Dillerimiz ortak olmadığından dolayı iletişimimiz sekteye uğradı ve buda daha verimli ve aktif olarak müdahalede bulunmamıza engel oldu ortak bir dilimiz olmuş olsaydı çok daha fazla verimli olabilirdik." (K6)

"Dil konusunda yetersiz kaldık, kabaca anlayabildik onlarla iletişim kurduk ama tam verimli değildi. Burada bulunan gönüllü tercümanlar sayesinde dil ihtiyacımız olduğunda derdimizi rahatlıkla aktarabiliyorduk." (K7)

"Bizim ekibimizde de yabancı dil bilen arkadaşlar vardı. Bu şekilde anlaşabildik." (K8)

"Azerbaycan ekibi ile iletişim kurmakta çok fazla zorlanmadık. Çünkü onlar Azerbaycan Türkçesi konuşuyordu ve bizim dilimize benzer olduğu için iletişim kurabildik." (K9)

"İletişim akışını İngilizce üzerinden sağladığımız için ve dil bilgim sayesinde gayet güzeldi. Ortak bir dili konuşuyor olmak daha verimli hale gelmesini sağladı çünkü ekipleri yeterli sayıda idi ama yaralı çok fazla olduğu için daha çok personel gerekmekteydi bu durumda kendi ülkemizden olan görevliler dahil olmuştu ve aradaki iletişim hiç kopmadığı için gayet hızlı ve anında müdahale yapılabilirdi." (K10)

"Dili bilsek de bilmesek de onlarla bir şekilde anlaştık." (K13)

"Yabancı ekipler ile dil konusunda anlaşmakta güçlük çektik ama parça parça şekilde anlaşabildik." (K14)

"Ekipler ile çok fazla sözlü olarak iletişim kuramamış olsam da çevirmenler yardımıyla ya da az bir şekilde olan İngilizce bilgim ile iletişim kurduk." (K15)

"Sahada zaten işlemleri biliyorduk. Terimler de zaten Latince terimler olduğu için çok sıkıntı yaşamadık. O anda ne gerekiyorsa anlayabiliyorduk çünkü belirli bir algoritma üzerinde çalıştığımız için herkes meslek tecrübesini yansıttı. İletişimde çok sıkıntı yaşamadık. Saha dışında da bakarak anlaşıyorduk. Nasıl anlatılır bilmiyorum ama hem yaşamış hem de saha içerisinde çalışmış biri olarak; bir yerde derdimizi anlatabiliyorduk bir şekilde de bizi anlıyorlardı. Onlar da aynı şekilde biz onlara baktığımız zaman neye ihtiyaçları olduğunu ne istediklerini anlayabiliyorduk. Ortamın durumu da zaten sorunlara fırsat tanııyordu. Amaçlarımız belli olduğu için iletişimde herhangi bir kopukluk problem karşılık zıtlık ve anlaşmazlık olmuyordu." (K16)

"Farklı diller konuştuğumuzdan dolayı bazı anlaşmazlıklar oldu ama kelime kelime konuşarak ve jest- mimiklerimizle zor da olsa iletişim sağladık." (K18)

"Ama İngilizce konuşmasak bile beden diliyle sahada ne yapacağımız konusunda anlaşabildik." (K19)

"Birebir iletişimde dil konusu sorundu ama çevirmenler ve günlük İngilizce bilgim ile bu durumun üstesinden geldik haricinde herhangi bir problem yaşamadık." (K20)

"Ekipler ile çok fazla sözlü olarak iletişim kuramamış olsam da gönülllerimiz bir olduğu için çalışmalar sırasında hissel olarak anlaşabiliyorduk ama iletişim konusunu gönüllü olarak çevirmenler sayesinde net ve anlaşılır halde üstesinden geldik." (K21)

"Maalesef bizim ekibimizden kaynaklı tercüme sorunu, çok büyük değil ama bazı komplike konuşmalarda istediğimiz gibi çevirme alamadık." (K22)

"Gözlemlerim niteliğinde dil konusunda problemler var bir kere en başta anlayamıyoruz." (K23)

"Biz dil konusunda problem yaşayınca her yabancı ekibin yanında bir tercüman vardı. Şimdi haliyle buda bize zaman kaybı oluyor" (K23)

"Aramızdaki en büyük problem dildi." (K24)

"Dil konusu haricinde herhangi bir problem yaşamadık bu durumu da gerek yüz ifadelerimizle el hareketlerimizle çözmeye çalıştık. Alanda tercümanlar vardı ama aktif bir şekilde iletişim konusunda yetersiz kaldık çünkü gelen ekipler İngilizce bilmedikleri için sayıca fazla oldukları için tercüman yetişemedi. Ama genel olarak anlaştık sadece anlık acil durumlarda anlaşma durumlarında zorluk yaşadık." (K25)

"İletişimimiz tercümanlar vasıtasıyla gerçekleşti. Kendi aramızda sözselsel olarak bir iletişim kuramadık. Aynı işi yaptığımız ve yapacağımız için pat çat şeklinde jest ve mimiklerle anlaşma sağladık ama aktif konuşma durumlarında yetersiz kaldık. O sırada uygulamalar kullanmaya çalıştık ama çok vakit kaybına sebebiyet veriyordu ve çok zordu bu yüzden tercümanın yanımızda olmasına özen gösteriyorduk." (K25)

"Yabancı dil yetersizliği sebebi ile tam uyum yakalayamamak da en azından onlar bizim seviyemizde yardımcı oldular biz onlara belirli başlı özellikle tıbbi anlamda Latince kelimelerle anlaşma sağlayarak bir uyum içerisinde aynı dili konuşmaya çalıştık ama dediğim gibi yabancı dil farkı birazcık daha aynı anda istişare etmekten alı koydu." (K27)

"Aramızdaki uyum biraz zayıftı. Dil bilgisi zayıf olduğundan dolayı, genellikle İngilizce konuşuyorlardı. Bir tek İsrailli ekip tercüman getirmişti, Türkçe tercüman. Onlarla daha iyi anlaşabildik. Ama Birleşik Arap Emirliklerin ya da Rusların Türkçe tercümanı yoktu, İngilizce konuşuyorlardı. Onlarla çok anlaşamadık o yüzden." (K29)

"Herhangi bir problem aramızda yaşanmadı. Tabii dediğim gibi dil konusunda anlaşamadığımız için bazen onların başka bir şey yapmak isterken yanlış algılayıp hani yanlış malzeme veya yanlış bir hareket yaptığımız oluyordu. Bireysel olarak zorluk çıkarmadılar yani." (K29)

"Dil konusunda ufak bir sorun olsa da bariz şekilde uyumsuzluk söz konusu değildi." (K30)

"Gürcistan ekibi ile biraz dil konusunda anlaşmakta sorun yaşadık bunun sebebi konuştuğumuz dil İngilizce olmasına rağmen her ne kadar ortak olsa da şive farkından dolayı anlaşmazlıklar söz konusu olmuştu. Ama amaçlarımız doğrultusunda gayet samimi bir ortam içinde ortak çalışmalarımızı gerek konuşarak gerekse el kol hareketleriyle verimli bir şekilde sürdürdük." (K30)

"Tercümanlar aracılığı ile sağlandı haricinde ekip arkadaşlarımızdan İngilizce bilenler sayesinde sağladık. Ama ilk başlarda el kol ve mimiklerle iletişim sağladık bu şekilde zor

olsa da orta yolunu bulabiliyorduk çünkü yaptığımız iş ortaktı ve ona göre hareket ediyorduk." (K31)

"İngilizce dil bildikleri için ve bizde kendimizi ifade edebilecek kadar bilgimiz olduğu için herhangi bir sıkıntı yaşanmadı. Normal zamanda da bu ekiplerle uluslararası düzeyde insani yardım çalışmaları, masa başı tatbikatları, afet öncesi olaylara hazırlık gibi faaliyetleri yürüttüğümüz için koordineli bir şekilde çalıştık. Protokol çalışmalarından kaynaklı sık sık iletişimiz devam ettiği için birlikte entegre bir çalışma ortamı oluşmuştu kendiliğinden. Daha hızlı bir şekilde ilerleyebildik ortak şekilde." (K32)

"Fransız ekiplerinde içinde olmuş olduğu ekiplerin tamamı ulusal ortak dil olan İngilizceyi bildiklerinden dolayı tercümanlar ve ekibimizde ileri gelen personellerin bilgisinden kaynaklı iletişim sağlandı. Biz bilmeyenler olarak ise evrensel olan beden dili yardımıyla yapacağımız işleri yürütebiliyorduk sohbet edememiş olsak ta işimizi yaptığımızı düşünüyorum." (K33)

"Dil farklılığından dolayı çok fazla konuşamamış olsak ta yaptığımız işin ortak olmasından dolayı jest ve mimiklerle, el kol hareketleriyle orta yolunu bularak iletişimizi sürdürüyorduk. Daha sonraları ülkemizde bulunan gönüllü tercüman eşliğinde birebir iletişim kurma fırsatımız oldu." (K34)

"İşaretlerle anlaşma sağladık." (K36)

"Çeviri programları ile anlaşmaya çalışıyorduk." (K36)

"Dillerini tam olarak anlamamış olsak ta beden diliyle çözülebiliyordu çoğu şey ama orada bulunan tercümanlar vasıtasıyla birlikte birebir anlaşma durumumuz oluyordu." (K37)

"Dil konusunda problem yaşıyorduk ama ekibimizin içerisinde yabancı dil bilenler vardı ama vardiya çalıştığımız için her zaman yanımızda bulunmuyordular bu zamanlarda zorluk yaşıyorduk ama beden diliyle hallediyorduk. Zaman geçtikçe konuşmaya bile gerek kalmadan ne yapılacağını bildiğimiz için bakışlarımızla el kol hareketleriyle durumun üstesinden geliyorduk." (K38)

"İrtibat problemi olduğundan dolayı sıkıntı oldu. Anlaşma açısından işaretlerle, göstererek ilerledik. Orada saniyeler çok önemliydi. Bizim madenciler eğitim olarak çok üst düzey olmadığı için işaret diliyle çoğunlukla anlaşıldı." (K39)

"Tercümanlar bulunuyordu. Tercüman bulunmayan ekipler ile de göstererek anlaştık veya telefonlarla çeviri programlarıyla anlaşıldı." (K39)

"Hiçbir şekilde problem yaşamadık. Dil konusunda olsun işleyiş konusunda olsun çok güzel şekilde uyumu yakalamıştık. Azerbaycan ekibinin dili bizim kendi dilimizdi Japon ekipleri de yanlarında tercümanlarını getirmişti biraz olsun çat pat kelime kullanabiliyordu." (K40)

"Yaygın alana dağıldığımız için tek tercüman yetiştiremiyordu. Ama biz yine de iletişimizi kaybetmedik çünkü kendileri ufak çapta kelimeler kullanabiliyordu. Ama en önemlisi ise el kol hareketleri ile çok seri bir şekilde ilerleyebiliyorduk." (K40)

"Dilimiz farklı olduğu için verimli bir iletişim kuramadık. O hengamede herkes kendi işine odaklanmıştı ama birlikte iş yaptığımız durumlarda ya da bir durum olduğu zaman el kol hareketleriyle veya çokta az olsa İngilizce bilgimizle orta yolunu bulmaya çalıştık daha sonraları oraya gelen İngilizce bilen bir kişi sayesinde daha verimli iletişim sağladık." (K41)

Bilgi ve tecrübe

Araştırmaya katılanların birçoğu alanında uzman kişilerle çalıştığını belirtmiş ve yabancı ekiplerde yer alan personellerin belirli bir plana göre adım adım prosedürden şaşmayarak ilerlediklerini aktarmışlardır. Ekiplerin kişisel güvenliklerini ön planda

tuttukları beyan edilmiştir. Katılımcılardan alınan bilgiler ışığında afetlere hazır oldukları ve plan dışına çıkmayarak birlikte hareket ettikleri belirtilmiştir ve son olarak ekiplerin eğitim, bilgi, bilinç düzeyleri değerlendirildiğinde katılımcılar arasında birçok kişi üst düzey seviyede hazırlık içerisinde olduklarını ifade etmişlerdir.

"Oldukça bilinçlilerdi olaya profesyonel şekilde yaklaşıyorlardı. Nerede olduklarının farkındaydılar nasıl davranmalarını gerektiğini biliyorlardı." (K1)

"Güzellerdi, profesyonellerdi." (K2)

"Özellikle Makedonya ekibi başarılıydı, profesyonellerdi ve adım adım hesaplayarak gidiyorlardı. Heyecanla enkazdan çıkarayım formatında değiller de prosedürlere, kurtarma algoritmalarına uyuyorlardı bu yüzden bana çok daha profesyonel geldiler ve Yunanistan da çok farklı değildi." (K2)

"Bilinçleri üst düzeydeydi bu tecrübelerinden kaynaklı olsa gerek ki her şeyi en ince ayrıntısına kadar düşünmüşüldüler. Sanki daha önceden bu durumu yaşamışlar ve ona göre planlama yapmışlar gibiydiler. Donanımları üst düzeyde olduğu için bilgileri de üst düzeydeydi." (K4)

"Kendileri için risk uyandıran yerlere direkt olarak müdahaleden kaçınıyorlardı. Müdahale etme durumlarında ise risk analizi yapıyorlardı. Can güvenliklerini olay yerinin güvenliğini ve kurtaracakları kişilerinde güvenliklerini sağlıyorlardı" (K5)

"Direk canlılık belirtisi olan yerlere yoğunluk veriyorlardı ve sayıca daha fazla kurtarılabilecek olan yerlere öncelik veriyorlardı." (K5)

"Vakaya müdahale aşamasından hastaneye nakline kadar olan kısımda çok hassas bir şekilde çalışmalarını sürdürdüler ve belli bir prosedüre uygunluğuna göre ilerlediler." (K6)

"Fiziki düzenleri ve profesyonel yaklaşımları takdire şayandı. Afet konusunda bizden daha hazırlıklıydılar. Planları ve malzemeleri daha önceden yapılmış gibiydi sanki." (K7)

"Körlemesine işlem yaparak zaman kaybı oluşturmuyordular. Bilgi birikimi olarak oldukça bilgili ve donanımlıydılar. Bunu olay yerinde bizzat gözlemledim kendi yapmış olduğumuz uygulamalardan farklı yöntemlerle yapıyorlardı." (K7)

"İşlerinde oldukça iyidiler." (K10)

"Enkaz altında daha hassas arama yapabiliyorlardı ses ve görüntü cihazları ile can güvenliklerini tehlikeye atmadan zaman kaybını önleyerek farklı enkazlara geçiş yapıyorlardı." (K11)

"Yabancı ekipler olaya profesyonelce yaklaştılar. Kimi gelen ekipler deprem ülkesinden geldiği için bilinçliydi ve daha hassas şekilde davrandılar. Kimisi ise daha ciddi ve daha etkin davrandılar. Buda bizim için daha verimli oldu hem bizi anlayan hem bize o anda etkin şekilde arama kurtarma ya da müdahale eden gerekliydi onlarda bunu layıkıyla yaptılar. Aceleci hareket etmezlerdi. Önce kendi can güvenliklerine önem verir daha sonra kurtarma faaliyetlerini gerçekleştirirlerdi. Geldikleri ilk andan itibaren farklı bir bakış açısıyla yaklaştılar ve nasıl daha fazla yardımcı olabiliriz edası ile çalışmalarını sürdürmüşüldüler." (K11)

"Kendilerini riske atmayacak şekilde çalıştılar." (K12)

"Daha çok enkazdan daha çabuk çıkarılacak insanlara öncelik sağlandı. Çünkü ne kadar çabuk olunursa o kadar diğerine hızlıca gidilirdi. Yanıldıkları hiç olmadı diyebilirim." (K13)

"İşlerinde oldukça titiz ve güvenilir adımlarla ilerliyorlardı." (K14)

"Müdahale ve yardımlarını çok daha etkili bir şekilde halka ulaştırabildiler. Uygulama konusunda oldukça yeterliydi." (K15)

"Gelen ekipler bilgi ve bilinç olarak ileri düzey ekiplerdi." (K15)

"Kendi ülkelerinde bu işe daha ciddiyetle yaklaştıkları için bu işte profesyonellerdi." (K17)

"Buraya gelen bu ekipler eğitilmiş oldukları aşikârdı. Depremde arama- kurtarma nasıl yapılır çok iyi biliyorlar." (K18)

"Önce kendi güvenliklerinin nasıl alınacaklarını, içeriye giriş çıkışlarda hem girip çıkanın hem de yaralının nasıl çıkarılacağını görmüş olduk. Gayet bilgili, eğitilmiş ve tecrübelilerdi." (K19)

"Daha önce çok kez uygulamalı olarak büyük ölçüde deprem afetinde bulundukları çok belliydi." (K20)

"Enkaz çalışmaları sırasında profesyonel ve sistematik bir şekilde önce kendi can güvenliklerini sağlayarak müdahalelerini gerçekleştirdiler." (K21)

"Biz ister istemez heyecanlansak, bazen gerilsek de onlar bu konuda çok soğukkanlıydılar." (K22)

"Ekip nasıl geldiyse öyle gitmeye tasarlanmış bir robot gibi enkazda bir tane risk bulduklarında biz burada çalışamayız deyip gidiyorlardı." (K22)

"Bizim ekiplerimize göre daha profesyonel çalışıyorlar. Daha planlı, programlı bir işleyiş oluşturuyorlar. Bir kere kendi güvenliklerini her şeyden öncelik tutuyorlar." (K23)

"Çalışma düzenleri belirli bir sisteme dayalı. Yani algoritmaları var bunun dışına çıkmıyorlar." (K23)

"Olaya yaklaşımları da soğukkanlılardı, işe odaklıydılar. Çevreden gelen olumlu veya olumsuz hiçbir tepkiye dönüt vermiyorlardı. Sadece olaya odaklanıp nasıl kurtarabileceklerine odaklandılar ve o şekilde çalışmalarını sürdürdüler." (K23)

"Ekipler oldukça donanımlı ve profesyoneldiler. Her türlü alanda ve çalışmada oldukça hassas davrandılar." (K25)

"Olaya nasıl müdahale etmeleri hakkında en ufak tereddüt etmeden sanki daha önce planlanmış ve bu plan haricinde sapmadan ilerleme sağlıyordular." (K25)

"Çalışma esnasında algoritmaları harfiyen ve depremden yaklaşık bir iki ay önce yeni güncellemeler vermişlerdi ve bunları hani duyduğumuzda bilgileri kendimizde güncellediğimizde ya biz günceliz artık sıkıntı yok, çoğu ekibe de bu konuda katkı sağlayalım olarak düşünüyorduk. Ben kendim aynı zamanda eğitmenlikte yapmaktayım, ilimde ki il ambulans servisinde. Ancak oraya gittiğinizde İsrail'deki tüm paramediklerin özellikle o eğitimlere dikkat ettiklerini ve profesyonelce uyguladıklarını gördüm. Ciddi anlamda bilgi anlamında kendilerini güncel tutuyorlar. Fransa ekibinde de aynı şeyi gördüm. Dubai'deki hekimde aynı şekilde paramedik yoktu hekim vardı, hekimde aynı şekilde çok dikkat ediyordu" (K27)

"Dubai'deki doktor özellikle yanımızdaki ekip yaralıyı alırken baş yastığı yok diye hastayı vermedi, dedi ki yastıkları işaret o gelecek diyor o gelmezse bırakamam diyor. Yani çok ciddi anlamda dikkat ediyorlardı en ufak ince detaya dahi." (K27)

"Kendi ülkemiz ekiplerinde enkaz altında ses alamama durumlarında ihtimal değerlendirilirken onlarda ses alamama durumunda asla çalışma yapmadan farklı bir enkaza geçiş sağlanıyordu. Bunu da triaj olgusundan asla taviz vermeden kesin şekilde yaptıkları şeklinde söyleyebiliriz. Sesin ve ısının alınamaması durumlarında oradaki çalışmalarını kesin olarak sonlandırıyorlardı. Daha fazla cana ulaşabilmek için faaliyetlerini sürdürüyorlardı." (K28)

"Onlar gayet profesyonel çalışıyorlardı, dediğim gibi çünkü nasıl deyim, hepsi zaten yaşça da bizden büyüklerdi. Nasıl deyim yıllarca bu işin içinde olan insanlardı belliydi. Hani böyle tabiri caizse çömez kimse yoktu içlerinde o yüzden çok profesyonel çalışıyorlardı. Başları kimse onun sözünden de çıkmıyorlardı." (K29)

"Olay mahalline geldiklerinde bilgi toplamadan, plan yapmadan asla müdahalede bulunmadılar bu durum hem kendi can güvenliklerini koruduklarından hem de nasıl daha fazla verimli olabiliriz düşüncesinden kaynaklıydı." (K30)

"Kendi ülkemizdeki ekiplerin girmeye çekince duydukları yerlere ekipmanlarına güvenerek kendi güvenliklerini alarak girmeye çalışıyorlardı." (K31)

"Olay yeri triyajını çok güzel bir şekilde yapıp uygulamasını yaptılar. Profesyonel şekilde ilerlemeye çalışıyorlardı ve profesyonelliklerini korudular" (K31)

"Ekip liderlerinin direktiflerine göre hareket ediyorlardı ve her yaklaşımı sanki daha önceden planlanmış bir şekilde uyguluyorlardı. Ani karar verme durumlarında baştan sona analiz yaparak hata oranını en aza indirerek hareket ediyorlardı eğer can güvenliklerini tehdit eden durumlar varsa bu durumlardan kaçınıyorlardı." (K32)

"Her şey standartlara uygun şekilde kaliteli bir şekilde ilerlettiler." (K33)

"Profesyonel duruşları nedeniyle enkaz alanında kısa surede karar verici pozisyona ulaştılar." (K34)

"Gelen İspanyol ekip tamamı ile planlı ve programlı bir şekilde çalıştı, asla fevri davranmadı ve en küçük olumsuz durumda duygularına yenik düşüp başarısız yöntemleri tekrar etmek yerine yeni plan ve uygulamalara geçtiler. Daha önceden bu konularla ilgili ciddi eğitim almış olmaları ki sahaya ilk adım attıklarını andan itibaren sahaya hâkim oluşları dikkatimi çekti." (K35)

"Gelen ekipler çok bilinçliydi nasıl davranmaları gerektiğini çok iyi biliyorlardı" (K36)

"Bilgi olarak çok iyi durumdaydılar kullanmış oldukları teçhizatları bizden çok iyi şekilde biliyorlardı ve kullanımını sağlıyorlardı." (K38)

"Onlar can güvenliğine çok önem veriyordu." (K39)

"Bir müdahale yapmadan önce en ince ayrıntısına kadar düşünülüp ona göre hareket ediyorlardı. Eğer tehlike durumu ağır basıyorsa inisiyatif almadan işlemi sonlandırıyorlardı. Daha kolay ve daha hızlı şekilde çok kişiye uygun triaj yaparak ulaşmaktı asıl hedefleri." (K39)

"İşlerinde profesyoneldiler ve bu durumu her koşulda devam ettirdiler. Hiç bocalamadan bir çizgi üzerinde ilerliyorlardı adeta." (K40)

"Profesyoneldiler ama aslında profesyonelinde daha üstünde bir yerdediler." (K40)

"Çok planlı ilerliyorlardı oraya gelmelerinden tutunda gitmelerine kadar olan her hususta en ince ayrıntısına kadar plan yapıyorlardı. Enkaz için ayrı plan yapıp tehlikeleri en aza indirmeye çalışıyorlardı eğer ki can güvenliklerini tehdit eden durumlar olursa yaklaşımdan uzak duruyorlardı. Ses alınamayan hayat belirtisi olmayan yerlerde vakit kaybetmeden ses alınabilecek daha çok kişiye ulaşabilmek adına çalışmalarını sürdürüyorlardı." (K41)

Donanım ve malzeme yeterliliği

Katılımcıların neredeyse tamamı, ülkemize yardıma gelen yabancı ekiplere ait gerek medikal gerekse arama kurtarmada teçhizat ve malzemelerin kaliteli, kullanışlı ve üst düzeyde olduklarını ve bu malzemeler sayesinde zamandan tasarruf kazanıldığını,

insan gücüne olan ihtiyacın en aza indiğini, daha çok yaralıya ulaşıldığını belirtmiştir. Ekiplerin yanında getirdiği malzemelerin yedeklerinin olması sebebiyle yapılan arama kurtarma çalışmalarının sekteye uğramadığı ve malzemelerin gerekli korunma esaslarına uygun koşullarda saklandığı dile getirilmiştir. Son olarak, teknik ve mekanik yönünden malzemelerin en ince ayrıntısına kadar düşünülüp getirildiği ifade edilmiştir.

"Kuzey Makedonya ekibi için konuşmak gerekirse arama kurtarma malzemeleri olsun kıyafetleri olsun gayet profesyonel ve ileri düzeydeydi." (K1)

"Japon ekibi ve Çin ekibinin malzemeleri çok üst düzey malzemelerdi. Bizim ses ve ısıyla ilgili çok büyük sorunlar yaşıyorduk. Çünkü bazen ekipler çok geç getiriyordu ya da bazen sorunlar yaşıyorduk. Çok düşük derecelerde hipotermi geçirebilecekleri için anlayamıyorduk ama Japon ekibinin ve Çin ekibinin getirdiği malzemeler çok üst düzeydeydi ve örneğin bizim cihazımız otuz beş derece ısı ölçen gizli metreyle yabancı ekiplerin ısı ölçerleri arasında çok farklı sonuçlar verebiliyordu. Onların cihazları çok fazla denetimli ve kapsamlıydı." (K3)

"Tam donanımlı olarak gelmişlerdi. Kullanmış oldukları ekipmanların hepsinin yedekleri mevcuttu. Bu durum herhangi bir şey olduğu vakit çalışmalarını durdurmadan devam etmelerini sağlıyordu. Yakıt haricinde her şeye sahiptiler. Buda şundan kaynaklıydı donanımlı ve tecrübeli oldukları için dışarıdan yakıtla beslenen malzemeler yerine elektrikli ekipmanlara sahiptiler." (K4)

"Kılık kıyafetlerinden tutunda teçhizatlarına kadar her şey düşünülmüş getirilmişti hiçbir eksikleri yoktu." (K5)

"Üst düzey malzemeler kullandıklarını gördüm. Gerek termal gerekse sonar cihazları aktif olarak kullandılar. Bakıldığı zaman gayet yeterli olduğunun düşüncesindeyim." (K5)

"İster arama kurtarma ekipmanları olsun isterse tıbbi müdahale anlamındaki ekipmanları olsun oldukça üst düzeydeydi. Her şey en ince ayrıntısına kadar düşünülmüş ve ona göre kullanılmaktaydı. Afete özel olarak kullanıldıkları çok belliydi çünkü kendi ülkemizde bu denli bir farklılık olamazdı içerik olarak aynıydı ama kullanım yerine göre koşullar değişeceğinden ambalajlanması bile farklılık göstermekteydi." (K6)

"Gelen ekiplerde gerek teknik ve donanım açısından gerekse tecrübe açısından oldukça iyidiler olayı çok iyi şekilde ilerlettiler." (K6)

"Öncelikli olarak söylemek istiyorum ki çok profesyonel ekipmanları vardı. Sanki Macaristan'dan değil de Hatay'ın içinden geliyordular. Her şey çok nizami şekilde kutulanmış hazır bir şekildeydi. Gelir gelmez sahra çadırlarını kurdular ve içinde bulunan tıbbi malzemeler acil müdahaleye çok uygun ve planlanmış ve düzenli bir şekildeydi." (K7)

"Hemen hemen bizimle aynı malzemeleri kullanıyorlardı, yani bizim yanımızda olan ekip o şekildeydi. Yani bizden çok üst seviyede bir teknolojik bir alet göremedik açıkçası." (K8)

"Uçakla gelmiştiler ama en ince detayına kadar düşünülmüş hareket edilmişti. Sahra hastanesini bile kendileri getirip kurmuşlardı. Kapasitesi oldukça iyiydi ameliyathanesinden tutunda yoğun bakım ünitesine kadar hassas bir şekilde dizayn edilmişti." (K10)

"Yabancı ekipler kendi ekipmanları ile gelmişlerdi. Ekipman olarak donanımlıydı. İhtiyaçları olabilecek tüm malzemeleri vardı. Aynı zamanda bazı yabancı ekiplerin kokuya duyarlı köpek timleri ve ses algılayan cihazları vardı." (K11)

"İlk dikkatimi çeken fiziksel olarak ekibi oluşturan bireylerin fiziksel olarak çok güçlü ve yapılı görünmeleri idi." (K12)

"Buna ilave olarak ekipmanlarını sandık şeklinde ifade edeceğim sandıklar çok profesyonel görünüyor bu sandık olarak adlandırdığım kutularda ekipmanları taşıyorlardı. Duruşlara kıyafetleri ekipmanlarını barındırma şekilleri taşıma şekilleri çok profesyonel bir ekip olarak adlandır izlenimleri kapsamında." (K12)

"İlk denk geldiğim ekibin direkt malzemelerini görme imkânım olmadı ama malzemelerini taşıdıkları kutuları gördükten sonra çok teferruatlı malzemelere sahip oldukları izlenim oluşmuştu. Yani malzemelerini koruyor olması ve birden fazla çok fazla çelik sanduka içerisinde taşınyordu ekipmanlar. Arama aşamasında denk geldiğimiz ekipte detaylı ve teknolojik ekipmanların olduğunu gözlemledim. Ses dinleme, ısı hissetme, takip direk ekipman olarak sayamayız ama arama köpeklerinin olmasa o kadar ekipmana sahipken hem canlı ama hem de ölmüş bireyi arama için eğitilmiş olan köpeklerin de eşzamanlı orada olması da işlerinin ne kadar profesyonel ne kadar disiplinli yaptıklarına bir işaret." (K12)

"Öncelikle hiç ekipmansız geleni görmedim. Baretleri olsun ellerinde en ufağından çakıları, en önemlisi bahsettiğim gibi hayvan dostlarımız. Yani hiçbir eksikleri yoktu." (K13)

"Teknik ve mekanik donanım yönünden çok ileri düzey malzemeleri vardı kendilerine ait olan mobil sahra hastaneleri kurulumu sağladılar ve gelen ekiplerinde olan doktorlarla birlikte en ince ayrıntısına kadar düşünülmüş tıbbi ekipmanları bulunduruyordu." (K14)

"Yeterli malzemeye sahiplerdi. Kullandıkları çoğu malzeme çok daha kullanışlı ve daha profesyonel malzemelerdi." (K15)

"Bizim ekiplerimizin malzemesi aşırı yetersiz. Her açıdan yetersiz. Bu ister profesyonel ekipler olsun ister diğer ekipler olsun bizim elimizdeki malzemeler çok yetersizdi. Malzemeler elimizde olsa bile bizim ekiplerimiz malzemeleri çaldırdı, muhafaza edemedi. Halk yetmediği için ekiplerde malzemede olmadığı için malzemelere saldırdı. Bizim ekiplerimizde bu duruma dur diyemedi. Ama yabancı ekipler malzemelerine yaklaştırmadı o profesyonellikte mevcuttu onlarda. Yabancı ekiplerin ısı kontrol cihazları bizimkilerden daha donanımlıydı ya da sesli arama cihazları daha yeterliydi bizimkilere göre." (K17)

"Malzeme konusunda yabancı ekipler sağlam ve detaylı düşünerek gerekli olabilecek tüm malzemelerle gelmişler. Özellikle arama yapmada kullandıkları malzemeler tam teşekkülüydü." (K18)

"Keza Amerika'dan gelen bir ekip vardı. Onlarda hem sismik arama kurtarma cihazları hem de termal kameralarla tespit, hayvanlarla arama kurtarma yaptılar." (K19)

"Üst düzeyde malzemeleri vardı. Kalite konusunda şüphe edilmeyecek donanıma sahiptiler. Çünkü hem profesyonel ekiplerdi hemde farklı bir ülkeye gidildiği için en iyi ekipmanını donanımını yanına alırsın diye düşünüyorum. Bizim kullanmış olduğumuz ekipmanlar genel kullanıma sahip ekipmanlardı ama onlardakiler sanki depreme özel şekilde yapılmıştı hem boyut olarak hem de kullanım olarak çok kolaylık sağladığını söyleyebilirim." (K19)

"Teknolojik cihazlar açısından her türlü imkanlara sahiptiler." (K20)

"Malzeme olarak ellerindeki teknolojik cihazlar (görüntüleme ve dinleme cihazları) oldukça başarılı ekibe hem zaman hem enerji olarak çok yardımcı oldu." (K20)

"Yeterli malzemeye sahiplerdi. Kullandıkları çoğu malzeme çok daha kullanışlı ve daha profesyonel malzemelerdi. Müdahale ve yardımlarını çok daha etkili bir şekilde halka ulaştırabildiler. Can güvenliğinin tehlikeye girdiği durumlarda da bu ekipmanları kullandıkları için can güvenlikleri tehlike altına girmemiş oldu ve çoğu zamanda insan gücünü daha az kullandıkları için daha verimli çalışabildiler." (K21)

"Donanımları çok güzeldi. Bizim donanım olarak bazen jeneratörümüz bozulabiliyordu onlarda bunun olduğunu hiç görmedim. Donanım olarak çok iyilerdi, çok ileri seviyedeydiler." (K22)

"Kullanabilecekleri tüm ekipmanlar çok üst derece teknolojiyle üretilmiş malzemelerdi." (K23)

"Son model ekipmanları gerek işte kameralı sismografik cihazları olsun kameralı cihazları olsun vücut ısısını ölçen cihazları olsun baya iyilerdi arama kurtarma konusunda." (K24)

"Malzemelerin çağımıza uygunluğu, kolaylık sağlaması ve uygulanabilirliği üst seviyedeydi." (K25)

"Ülkelerine dönerken bu malzemeleri bize bırakmışlar ve biz olağan bir şekilde çalışmalarını bu ekiplerin malzemeleri ile devam ettirmiştik." (K25)

"Örneğin kalp atışını ve solunum seslerini algılayan ekipmanları ilk defa orada görme imkânı buldum." (K26)

"Doktorlu veya sağlık personelinde oluşan ekipler de mevcuttu her dalda ilgili personel ile çalışma yürüten ekipler vardı." (K26)

"Ama ekipten eksikler olduğu andan itibaren o ekip faaliyetini yitiriyor. İsrail ekibinde ki savaş hekimi aynı zamanda bizdeki acil tıp uzmanıyla, ortopedi travmatoloji uzmanı bilgisini alan hekimlerdi. Yani ortak olan hekimlermiş bunlar, konuştuğumuz kadarıyla bunu anladık. Bu kişiler olay yerinde amputasyon dahi yapabildiler. Yani ameliyathane kurup enkaz altında kişinin uzvunu kesip, aynı zamanda gerekli müdahaleyi yapıp çıkarttılar, kolon altından kişinin bacağını. Hani bu şekilde profesyoneller, her şeylerini yapıyorlar. Lakin dediğim gibi bir kişi, ortadan kalkınca ekip faaliyetini yitiriyor." (K27)

"Ciddi anlamda profesyonelleri bu konuda. Çok kaliteli malzemeleri vardı. Yani özellikle Dubai ekibinden özellikle örnek verecek olursam hastaya biz ulaştığımızda onlarda da aynı şekilde ekip tıbbi ve arama kurtarma birleşik çalışıyorlar. Ambulans ekibiyle ben olay yerine ulaştım, ambulans ekibi istemişler transport istemişler hastaneye. Sonra olay yerine ulaştığımda konuşmaya çalıştım. Latince kelimelerle olabildiğince aynı dili konuşmaya çalışsak da o kişi de mesela bizdeki bu serum sıvıları vardır. Hani hastaya izotonik takılması gerekiyor, ne taktığını sormaya çalışıyorum. Bizden farklı bir formda taktığı sıvı çünkü ama bir türlü cevaplandıramadık, anlaşılmadı. Onunda İngilizce olarak yabancı dili yetersizdi. Daha sonrasında kutunun üzerini incelerken izotonik olduğunu fark ettim. Bizdeki ilaçla aynı sıvı ancak, form değişik. Onlar daha çok arama kurtarma gibi durumlarda malzemenin yıpranmasını önlemek için, biliyorsunuz ki bizde bir pvc kaplama içerisindeyiz. Ama onların malzemeleri biraz daha arama kurtarmaya yönelik olduğu için daha kalın ve kendinden ısıtıcı bir malzeme çünkü hastaya bir invaziv ısıtma işlemi de uygulanması gerekiyor bu gibi durumlarda. Hasta aşağıda hipotermik yani vücut ısısında bir düşüş gerçekleştiği için kendilerinden ısınmalı izotonik kalın kaplı böyle üstüne açıkçası bir şey bastırda da arama kurtarmacı o an fark etmeyip ittirse de kaktırsa da değişmeyecek durumdaydı. Aynı şekilde damar yolu sabitleme kısmı da o şekilde profesyoneldi. Ufak tefek çekmeyle çıkmayacak vaziyetteydi. Bizim daha çok bu damar yolunda yapıştırdığımız plasterler bile basit bir örnek verecek olursak yağıştan dolayı sürekli üzerimize yağış yağıyordu, yağıştan dolayı belli bir süre sonra yapışkanlığını yitiriyor. En ufak bir arama kurtarmacı dikkatsizliğinde oraya dokunduğunda damar yolunu yitiriyorduk ve farklı bir damar aramaya başlıyorduk." (K27)

"Sadece İsrail ekibinin Türkçe tercümanları vardı." (K29)

"Biz o adamlara göre hem İsrail hem Birleşik Arap Emirlikleri ve Ruslara göre daha hantalız. Çünkü bizim bir çanta var benim boyum kadar, o adamlar sırtlarında on litrelik, on beş litrelik çantalar ve bu çantalarla enkaza girebiliyorlardı sadece enkaza yönelik malzemeleri vardı mesela sağlıkçısının içinde sadece serumu var, şeker aleti var tansiyon aleti bile yok. Ufak tefek pansuman aletleri var. Yani anında müdahale edebilecekleri aletleri var. Bizim çantalar kocaman kocaman ne enkaza sığıyor ne de bir yere giriyor. Taşınmıyordu, yani bize göre onlar çok daha mobillerdi. Çok daha hafif malzemeler kullanıyorlardı o yönden iyilerdi." (K29)

"Teknolojik açıdan oldukça iyi malzemeler kullanıyorlardı. Her ekibin arama kurtarma köpeğinden tutunda termal ısı cihazlarına kadar en ince detayına kadar düşünülmüş bin

bir çeşit malzemeleri vardı. Profesyonel olarak kullanılan bu malzemeleri sayesinde işlerini oldukça kolaylaştırıyorlardı ve daha az beden gücü harcayarak daha fazla verim sağlıyordu. Bu sayede can güvenliklerini koruma altına alıyorlardı. İşlerinin hızlı ve verimli şekilde bitirip daha fazla kişiye el uzatmalarını sağlıyordu." (K30)

"Çok iyi malzemeleri vardı orada birlikte kullanma fırsatımız oldu ve şu an da kendi çalışmış olduğum yere bu malzemelerin alınmasını talep ettik. Termal kameralar, sismik cihazlar, ses cihazları gibi üst düzey çok fazla ekipmanları vardı. Orada çok işimize yarıyordu bu ekipmanları kalp atışını görüntüleyen sesi ve termal olarak algıladığı için hata payı oldukça azalıyor ve kesin sonuçlar veriyordu bizim gibi sesli komutlarla ilerlemiyorlardı buda onlara zaman kazandırıyor ve hata payını azaltıyordu. Tam donanıma sahip bir şekilde diye özetleyebiliriz. Her şey en başından itibaren düşünülmüştü sanki ve cihazlara hakimdiler." (K31)

"Son derece kaliteli, profesyonel ve verimli malzemeler kullandılar. Her şey düşünülmüş getirilmişti ve kullanmış oldukları malzemelerin depreme özel olduklarını söyleyebilirim. Çünkü normal şekilde kullanılan malzemeler gerek boyut olarak gerekse işlev olarak orada kullanılan ekipmanlardan farklıydı buda gerek insan gücüne olan kuvvetin azalmasına gerek zamanın verimli kullanılmasına sebep oluyordu. Kaynakları ve kapasiteleri gayet yeterli durumdaydı. Her ekipmanın her personele göre temin edildiğinin kanaatindeyim." (K32)

"Ekipmanlarına baktığımızda en kaliteli ve en üst düzeydeydi kendi ekiplerimizin de bu şartlarda çalışmasını isterdim." (K33)

"Yabancı ekipler bu malzeme ve imkanları doğru ve hızlı bir şekilde kullanabilecek eğitimleri vardı. Kıyafet tasarımları çok daha kullanışlıydı. Ayrıca kıyafetlerinde bulunan flaşör LED'ler gece çalışmasında iş makinası operatörü tarafından fark edilmeme risklerini ortadan kaldırmıştı. Kendi malzemeleri de çok üst düzeyde." (K34)

"Bizimde edinmemiz gereken cihazları vardı. Termal kameraları olsun sismik cihazlar olsun ve kalp atışını algılayan cihazları olsun son derece de kaliteli ve yüksek teknolojiye sahipti." (K36)

"Arama kurtarma ve tıbbi medikal anlamda çok iyi malzemeleri vardı. Teknik ve mekanik donanım yönünden çok ileri düzey malzemeleri vardı kendilerine ait olan mobil sahra hastaneleri kurulumu sağladılar ve gelen ekiplerinde olan doktorlarla birlikte en ince ayrıntısına kadar düşünülmüş tıbbi ekipmanları bulunduruyordu. Ekipmanları özel olarak tasarlanmıştı adeta normal günlük hayatta kullanmış oldukları malzemeler değildi diye düşünüyorum." (K37)

"Çok profesyonel ekipmanları mevcuttu. Bağlı olduğum şirkette uluslararası standartlara sahip bir şirketti ve sahip olduğumuz malzemelerde o denli iyiydi ama onların ki çok daha üst düzeydeydi." (K38)

"Ortamda drone uçuruyorlardı ve saha yönetimine hâkim olmaya çalışıyorlardı. Sonar sistemleri, termal sistemler hareket sensörleri ve arama kurtarma köpekleri olarak çok fazla sayıda müdahale edebilecek yöntemleri mevcuttu. Sahra hastanelerine kadar her şeyi en ince ayrıntısına kadar düşünüp ona göre getirmiştiler." (K38)

"Ekipmanları çok üst düzey ve profesyoneldi. Kesmek için ayrı aletleri var. Hidrolik kaldıraçları mevcuttu. Biz bunları temin edemedik apar topar geldik için." (K39)

"Kıyafet anlamında da çok donanımlıydılar." (K39)

"Japon ekipler bu konuda aşmıştı çok belliydi gerek marka model olsun gerek kullanım olsun çok çok üst düzeydeydi çok kaliteliydi. Depreme özel kullanmış oldukları malzemelerinin olması da dikkatimi çekmişti. Gerek ekipmanları olsun gerekse kendi teçhizatları da oldukça işlevseldi." (K40)

"Ekipler daha önceden düşünülmüş bir ekipmanlarla gelmişti. Uzaktan gelmelerine rağmen her şeyleri eksiksizdi. Biz bile bu kadar ekipman varlığına sahip değildik. Ekipmanları her

yönden düşünölmüştü. Boyutları işlevleri kullanılabilirlikleri açısından çok farklıydı. Çok profesyonelceydi çünkü bizim orada kullanmış olduğumuz ekipmanlar ya elektrikli ya da mazotlu iken onlar sanki bu durumu düşünmüş ve şarjlı bolca aküleri olan ekipmanlar getirmişti. Bu durum asla onları durdurmuyordu işlerine devam ediyordular. Ekipmanların boyutları sayesinde küçük alanlara girebiliyordular ve orada işlevli bir şekilde kullanıyorlardı. Sanki bu durumlar için özel olarak üretildikleri ya da getirildikleri çok belliydi." (K41)

Psikolojik dirençlilik

Neredeyse tüm katılımcılar yabancı ekiplerin sahada olaydan etkilendiklerini ancak duygularına göre hareket etmeyerek profesyonel disiplin gereğince, soğuk kanlı yaklaşım sergilediklerini dile getirirken dinlenme esnasında psikolojik olarak yenik düştüklerini gözlemlemiştir. Sadece olay anında tıbbi ve arama kurtarma özelinde değil, moral ve motivasyon sağladıkları aktarılmıştır.

"Yaşadığı duygusal anlara şahit oldum. Olay yerinde kurtarmış olduklarından sonra şükrettiklerini bize sarıldıklarını, kurtaramadıklarında ise üzüldüklerini gördüm. Bu duyguları gayet samimi ve içtendi." (K1)

"Bu kadar büyük bir yıkımla karşılaştıkları için şaşkındılar. Kontrolsüzlük, uyumu sağlayamama ekibin birbirleriyle ve onlarla olan iletişiminden ötürü şaşkınlık içindelerdi. Soğuk kanlılardı, bazen enkazda parçalanmış ceset çıkartıldığında nasıl olurda bu kadar geç kalınır yüz ifadesiyle baktılar." (K3)

"Bize göre daha az etkilendiklerini söyleyebilirim. Bunun sebebi ise hem dinamik oluşlarından dolayı hem de soğukkanlılıklarını korudukları için diyebilirim. Buna ek olarak ise biz afetzedelerle birebir konuşma ve dillerini bildiğimiz için feryatlarından etkileniyorduk onlar ise dilimizi bilmedikleri için ve birebir ilgilenmedikleri için bu feryatlardan etkilenmediler." (K4)

"Her ne kadar profesyonel ekip olursa olsunlar olay çok büyük, etkilenen sayısı ve kayıplar o denli fazla olduğundan dolayı ilk başlarda daha duygusal yaklaşıyorlardı ama daha sonraları soğukkanlılıklarını korudular." (K6)

"Enkazdan çıkarılan yaralı veya ölü olanlardan sonra yüzlerindeki ifadelerden belli oluyordu etkilenmiş oldukları." (K7)

"Duygusallıkları işlerini yapmalarına engel olmadan soğukkanlılıklarını koruyarak özverili bir şekilde devam ettirdiler." (K7)

"Çok fazla ceset çıkardığımız için yüz ifadeleri çok kötüydü." (K8)

"Yabancı ekiplerin de yaşanan bu olaydan psikolojik olarak etkilendiğini düşünüyorum. Çünkü yaşanan bu felaket ortak bir acıydı. Bu yüzden Türk yabancı ayrımı olmaksızın herkesi derinden etkiledi. Bunu gelen yabancı ekiplerin yüz ifadelerinden, sözlerinden ve hatta zaman zaman göz yaşlarından anlamak zor olmadı." (K9)

"İlk başlarda olayın vermiş olduğu zararı tam bilmedikleri için gördükleri kadarıyla burukluk oluşmuştu ama aramızda geçen diyaloglarla ve daha sonraları görmüş oldukları videolarla derinden etkilenmiştiler ama işlerine yansıtmamak için soğukkanlılıklarını korumaya çalıştılar vardiya değişimleri olduğu vakit derinden iç çekmelerini üzüntülerini gözlemledim." (K10)

"Herkes gibi yabancı ekipler gördükleri manzara karşısında çok kötü oldular. Özellikle enkazdan çıkarılan bebek ve çocuklar, dışarıda annesiz babasız kalmış yüzlerce çocuk olması onları çok etkilediğini gördüm. Enkaz altından uzun zamanlar süren arama kurtarma faaliyetleri sonrasında sağ olarak çıkarılan afetzedeler için sevinç çığlıklarına boğulduklarını da gördüm. Ama şunu söyleyebilirim ki profesyonellikleri doğrultusunda

soğukkanlılıklarını korumakta güçlük çekmediler ve daha çok kişiye yardım elini uzatmak için bu durumu devam ettirdiler." (K11)

"Yani onların mimiklerini, suratlarını gördüğümde şaşkın olduklarını da gördüm. Ama her şeylerini verdiler. Soğukkanlı kalanlar vardı özellikle kadınlar mesela. İnanılmaz soğukkanlılardı, o da beni çok şaşırtmıştı. Onların orada dimdik durması bizi de ayakta tuttu açıkçası. Bize de güç veriyorlardı, bizim yüzümüzün gülmesini sağlayanlar oluyordu." (K13)

"Depremzede halkın ne kadar yardıma muhtaç bir halde olduklarını gördüklerinde yıkılmış hale döndüler ama profesyonellikleri bu durumun önüne geçerek soğukkanlılıklarını korudular. Enkaz altından canlı olarak kurtardıkları zaman sevinçli hallerine, kurtaramadıkları zamanda üzgün hallerine şahit oldum." (K14)

"Depremzede halkın ne kadar yardıma muhtaç bir halde olduklarını gördükçe göz yaşlarına hâkim olamasalar da hemen kendilerini toparlayıp bir an önce yardım ellerini uzatarak insanların yardımına koşmaya devam ettiler. Soğukkanlı olmaya çalıştılar." (K15)

"Göz yaşlarına hâkim olamasalar da hemen kendilerini toparlayıp bir an önce yardım ellerini uzatarak insanların yardımına koşmaya devam ettiler. Soğukkanlılıklarını korudular sürekli olarak." (K15)

"Depremden sonra biz ne hissettiysek hepsini hissettiler. Bakışlardan, duygusallıktan anlaşılabilirdi." (K16)

"Yabancı ekipler bu konuda duygusallıktan ziyade profesyonellik vardı ben bunu gördüm yabancı ekiplerde." (K17)

"Herkes buruk gitti kendi ülkesine." (K17)

"Yabancı ekiplerin de yaşanan bu olaydan psikolojik olarak etkilendiğini düşünüyorum. Çünkü yaşanan bu felaket ortak bir acıydı. Bu yüzden Türk yabancı ayrımı olmaksızın herkesi derinden etkiledi. Bunu gelen yabancı ekiplerin yüz ifadelerinden, sözlerinden ve hatta zaman zaman göz yaşlarından anlamak zor olmadı." (K18)

"Ben orada İspanya ekibinde bayan bir arkadaşın bir enkazdan ceset çıkardığımızda kötü olduğunu, üzüldüğünü hepimiz üzüldük ama bu duyguyu daha yoğun daha aşırı yaşayarak gözyaşlarını tutamadığına şahit oldum." (K19)

"Yabancı ekipler duygusallıktan uzak bir şekilde çalıştı soğuk kanlılıklarını korudular, etkilenmediler olarak söyleyemem ama profesyonel oldukları için olaya daha ciddi yaklaştılar." (K20)

"Çok soğuk kanlı ilerliyorlar yani pek fazla enkaza kendi duygularını yansıtmıyorlar." (K23)

"Şöyle bir durum olmuştu, ailem valiliğe haber vermeyi unuttuğu için ve ben valiliğe gittiğimde binadan ses geldiğini söylemek zorunda kalmıştım, ses gelmediği halde. Orada bana İran'dan yardım eli uzandı, benimle birlikte ağladıklarını hatırlıyorum. Yardım etmek için çok uğraştılar, fakat benim binamda canlı olmadığı için çalışmalarını devam ettiremediler. Yalnızca Ukrayna'dan gelen ekiplerin köpekleri binada canlı olmayan insanları tespit ettikleri için helallik isteyip geri dönmek zorunda kaldılar. O süreçte duygusal bir an yaşadık." (K24)

"Daha çok olay yerindeki arama kurtarma personeli etkilenmişti. Olayın sıcaklığı ve büyüklüğü derinden üzüyordu. Aileleriyle konuşmaları esnasında duygulanıp ağlayan ve enkaz alanında hüznlenen personelleri gördüm. Bu psikolojik olarak etkilenmeleri iş aralarında meydana geliyordu dinlenme aralarında gözlemleyebiliyorduk bu durumları haricinde çalışmalarını sürdürürken olabildiğince soğukkanlı bir şekilde çalışmalarını sürdürüyorlardı. Olayın etkisinden uzaklaştıkça daha duygusal bakıyorlardı. Ama işe başlayacağı zaman o duygularından uzaklaşıp işlerine odaklanıyorlardı." (K25)

"Evet, hatta yaşadığımız bir olay mevcuttu. Fransa ekibiyle birlikte çalışırken, Fransa ekibinin yani ekip içerisinde bakıldığı zaman arama kurtarma köpekleri de var biliyorsunuz. Kişiler bazında evet zaten psikolojik olarak onların da üzgün olduğunu aynı zamanda travmatolojik durum içerisinde olduğunu anlayabiliyorduk ve bundan hayvanları da etkilenmişti. Hatta hayvan bir ara ciddi anlamda havlamaya artık aşırı tepki göstermeye başladı. Ve Fransız ekibinden bir kişi gelip hani köpeği sessiz bir alana alabilir miyiz? Köpeğimiz artık devam edemiyor aramaya kurtarmaya, dinlenmeye ihtiyacı var olarak söylemişti. Hayvanları dahi psikolojik olarak etkilenmişti." (K27)

"Soğukkanlılıklarını korudukları için yıpranma payları bizim ekiplerime nazaran daha az oldu diyebilirim." (K28)

"Soğukkanlı bir şekilde çalışmalarını sürdürdüler." (K30)

"Onlarda hayretler içerisindeydi gözleri dolan vardı bize sarılan derken acımızı paylaştıklarına şahit oldum." (K31)

"Elbette etkilendiler çünkü devasa yıkım ve kayıplar vardı ama soğukkanlılıklarını koruyarak işlerine bu durumu yansıtmadılar. Eğer bu durumda sağlık sorunları yaşayan kişiler olduğunda yerlerine başka kişiler gelerek görev değişimi yaptılar ve duygusallığa yer vermediler." (K32)

"Etkilendiler hatta ekiplerinin içinde psikososyal destek uzmanı vardı. Arama kurtarma esnasında değil de mola saatlerinde personele eşlik ediyordu bu durumda çok fazla derinden etkilenmemesini sağlıyordu ve soğukkanlı bir şekilde işlerine devam ediyorlardı. Stresle baş etme yönünden oldukça iyi oldukları için işlerine yansıtmıyorlardı." (K33)

"Yıkım ve kayıp çok fazla olduğundan yüzlerindeki ifaden etkilendiklerini anlayabiliyordum ama müdahale esnasında psikolojik olarak güçlülerdi soğukkanlılıklarını korudular." (K34)

"Etkilendilerse bile bunu dışa vurmadılar." (K35)

"Onlarında etkilendiğinin hissettik. Çalışma esnasında hiç kimse kendi iç dünyasını oraya yansıtmadı. Ama daha sonrasında bu ekipler ile vedalaşırken duygusal anlar yaşandı." (K36)

"Depremzede halkın ne kadar yardıma muhtaç bir halde olduklarını gördükçe göz yaşlarına hâkim olamamaları da hemen kendilerini toparlayıp bir an önce yardım ellerini uzatarak insanların yardımına koşmaya devam ettiler. Acımızı birebir yaşadıklarına şahit oldum. Tüm hareketlerinde duygusallıkları aşıkardı. Soğukkanlı olmaya çalıştılar ama bunu işlerine yansıtmadılar." (K37)

"Onlar kendi ülkelerindeki profesyonel ekipler olduğu için daha az etkilenmişler ve daha soğukkanlı bir şekilde davrandılar. İşlerine duygusallıklarını karıştırmadılar. Dinlenme aralarında gözyaşlarına hâkim olamadıklarını ya da afetzedelere sarıldıklarını gördüm ama iş boyutunda bu hareketlerinden hiçbir şey kalmamıştı." (K38)

"Azerbaycan ekibi ilk geldiği zaman gözyaşlarına hâkim olamadı bize sarılıyordu duygusal anlar yaşıyorlardı ama işe başladıklarında o ekip sanki ruhsuz bir şekilde ilerliyordu Japon ekipler ise alışmışlardı ve hayatlarının bir parçası olarak gördükleri için çok sakinler. Soğukkanlılıklarını korudular ve işlerini en iyi şekilde yapıyorlardı." (K40)

"Duygusallıklarına şahit olduğum durumlar sadece dinlenme zamanlarındaydı iş yaparken asla işlerine bunu yansıtmıyorlardı. Soğukkanlılıklarını koruyarak ilerliyorlardı." (K41)

5. TARTIŞMA

Özveri

Çalışmaya katılan birçok kişi, ekiplerin kararlılığı ve fedakarlığına dikkat çekerek büyük bir özveri sergilediklerini belirtmiştir. Ayrıca, katılımcılar yabancı ekiplerin, kendi can güvenliklerine ve prosedürlere bağlı kalarak müdahale etmelerinin, özverili davranma düzeyini olumlu etkilediğini ifade etmişlerdir. Son olarak, çalışmaya katılanların çoğu, yabancı ekiplerin sunduğu yardımlara karşı bir teşekkür duygusu hissetmiş ve tüm gelen ekiplere minnettarlık ifade etmiştir. Afet yardım ekipleriyle yapılan bir çalışmada süreç boyunca çeşitli nedenlerden dolayı zorluklar ve stresle karşılaşmalarına rağmen katılımcıların kurtarma çalışmalarına gurur ve mesleki memnuniyetten katıldıkları bildirilmiştir (Lee, vd., 2017). 2018 yılında meydana gelen Kerala sel felaketi ile ilgili bir çalışmada balıkçılar üzerine durulmuş ve herhangi bir beklenti içinde bulunmadan denizcilik konusundaki uzmanlıklarını arama ve kurtarma yönünde kullanarak binlerce insanın hayatının kurtarılmasına yardımda bulunduklarını aktarmıştır (Ajay, 2019). Örgütsel bağlılık ve iş performansı arasındaki ilişkiyi inceleyen Chen ve arkadaşları (2006) örgütsel bağlılık ve iş performansı arasında olumlu bir ilişki olduğunu bulmuştur. Gürer ve arkadaşlarının (2012) yapmış olduğu bir çalışmada akut gönüllülerinin bağlılık düzeyinin yüksek, zorunlu bağlılık düzeyinin orta seviyede olduğu gözlemlenmiştir. Öztürkün (2013) sağlık çalışanları ile yapmış olduğu bir çalışmada sağlık çalışanlarının duygusal bağlılık düzeyi ile yaşları arasında ilişki olduğunu yaş arttıkça bağlılığın arttığını yaş azaldıkça da azaldığı bigisine ulaşmıştır.

İş Birliği

Araştırma katılımcılarının deneyim ve düşünceleri göz önüne alındığında, Türkiye'deki arama-kurtarma ekiplerinin yabancı uyruklu ekiplerle etkili bir iş birliği içerisinde müdahale ettiği tespit edilmiştir. Nitelikli iş birliği, afet sahasındaki mevcut kaynakların verimli kullanımına katkı sağlamıştır. Caneppele ve ekibinin yaptığı bir çalışmada, Covid-19'un Brezilya'daki etkilerini incelemek amacıyla öncesi ve sonrası iş birliğini karşılaştırmışlardır. Bu çalışma, ekip çalışmasının önemini vurgulamış ve meslekler arası iş birliğinin değerini bir kez daha ortaya koymuştur. Ayrıca, koordinasyonun sağlanmasıyla iş birliğinin niteliğinin arttığına dair bulgular elde edilmiştir (Caneppele vd., 2020). RUE'de gerçekleştirilen AITCS II'nin uygulanması, paydaşlar arasındaki karşılıklı destek vurgusunu yansıtmış ve profesyoneller arasındaki

iş birliği ağının olumlu değerlendirmelerle desteklenmesini sağlamıştır (Pomare vd., 2020). Bu bağlamda, çeşitli çalışmalar ekipler arası iş birliği ve nitelikli personel ile iş birliğinin sosyallik ilkesine ve paylaşıma dayandığını göstermektedir (Sangaleti vd., 2017; Peduzzi vd., 2020). Scolobig ve ark. (2015), bir bütün olarak afet yönetiminin yukarıdan aşağıya, komuta ve kontrol yönetim tarzından yerel katılıma odaklanan insan merkezli bir yaklaşıma önemli ölçüde yeniden odaklandığını savunuyor iletişimi ve koordinasyonu ön plana çıkarıyor. 2010 Haiti depreminde de ekip liderleri tarafından oluşturulan birifinglerin merkezde savunulması ile diğer ekipler arasında bilgi sağlanması önemli rol oynamıştır (Yates ve Paquette, 2011). Erkek'in (2023) yerel yönetimler arası iş birliğinin araştırılması çalışmasında da yerel ekipler AFAD ile iş birliği yaparak etkili bir şekilde yardım çalışmalarını sürdürdüğünü ifade etmiştir. Yurtdışında yapılan bir çalışmada afet öncesinde yapılan iş birliğinin ve kurulmuş iyi ilişkilerin birbirlerinin çalışma yöntemleri ve yeterlilikleri hakkında bilgi sahibi olmaları konusunda önemli bir husus olduğunu göstermiştir (Palttala vd., 2012). Kaynak ve Tuğ'er'in (2014) bir çalışmasında doğal afet meydana geldiği zaman hizmetine ihtiyaç duyulan kuruluşların birbirleriyle koordinasyonu ve iş birliği eksikliği insanlar ve finansal kaynaklar üzerinde olumsuz etkiler oluşturduğunu ifade etmiştir.

Koordinasyon

Araştırmaya katılanlar, Kahramanmaraş depreminde görev alan yabancı ekiplerin yerel ekiplerle koordinasyonunun güçlü olduğunu belirtmiştir. Toker'in çalışmasında ise 2011 yılında Van merkezli depremde sivil toplum kuruluşları ve yerel organların, önceki çalışmalara göre daha koordineli bir yaklaşım sergilediği belirtilmiştir (Toker, 2016). Dayan ve ekibinin araştırması, Yalova merkezli bir depremde, yerel ve yabancı ekiplerin kültürel farklılıklara rağmen birlikte çalışmasının, hasarların en aza indirilmesinde önemli olduğunu vurgulamıştır. Bu durum, yabancı ve yerel ekipler arasındaki koordinasyon ağının, medikal başarı için kritik öneme sahip olduğunu göstermektedir (Dayan vd., 2000). Acil durum yönetim süreçlerinde, ana hedef, arama-kurtarma görevlileri ile yönetim organları ve bunlara bağlı kurumlar arasında etkili bir koordinasyon ağı oluşturmaktır (Comford vd., 2012). Kurumlar arası koordinasyonun sağlanması, mevcut kaynakların verimli kullanılması ve bilgi paylaşımının artırılmasıyla sonuçlanır (Hu vd., 2021). 2015 yılında meydana gelen Nepal depreminde de daha önceden meydana gelen afetlerdeki eksiklikler göz önünde bulundurularak koordinasyon için afet yönetim merkezi kuruldu kurumların birbiri ile daha koordineli olması ve daha aktif bir şekilde çalışması sağlanmıştır (Shrestha ve

Pathranarakul, 2018). Cook ve ark. (2018) afet yardım operasyonlarının verimliliği ile koordinasyonun doğru orantılı bir şekilde ilişkilendirmiştir ve koordinasyonun yardım aktörleri arasındaki bağlantıyı desteklediğini vurgulamıştır. Wiharta (2008) koordinasyonun bir afet yardımında başarıyı veya başarısızlığı ifade ettiğini vurgulamıştır. Bahadori ve ark. (2015)'nin yapmış olduğu çalışmada koordinasyon eksikliğinin kurumlar ve sorumlu kuruluşlar arasındaki iletişim ve bilgi eksikliğine, eşgüdüm eksikliğine bağlı olduğunu ortaya çıkarmıştır. Yapılan bir çalışmada koordinasyonun, kendi personelinin yaratıcılığını artırdığını, hizmet sunumunda fikir ayrılığı veya kesintiyi azalttığını, kamu ve hukuk desteğini elde ettiğinin avantajlarını ortaya koymuştur (Rabiee vd., 2013). Koordinasyon sorunlarının incelendiği bir çalışmada 11 Eylül saldırısından bahsedildi ve saldırının meydana gelmesi sırasında koordinasyonun krizi önlemede hayati bir öneme sahip olduğu belirtildi. Bu çalışma koordinasyonun sadece terör saldırılarını önlemede değil afetlerde etkili bir müdahale sağlamada da önemli olduğu belirtildi (Prizzia, 2008).

İletişim

Araştırma kapsamında, katılımcıların hemen hemen tamamı, saha içinde iletişimin çalışmaları sekteye uğratmayacak bir düzeyde anlaşma problemleri oluşturduğunu belirtmiştir. Özellikle kültürel ve dil farklılıkları, bazı yabancı ekipler için iletişim sorunlarına yol açmış ve halkla verimli etkileşim kurmayı engellemiştir. Karşılıklı iletişim, saha içindeki halkla nitelikli ve etkili bir güven ağı oluşturmayı gerektirir. Garnett ve Kouzmin'in çalışmasında ele alınan Katrina Tayfunu, iletişim eksikliklerinin en yaygın konulardan biri olarak vurgulanmış ve bu problem "iletişim felaketi" olarak adlandırılmıştır. İsbir ve Genç'in 1999 Marmara depremi için yaptığı çalışmada da yerel ve yabancı ekipler arasında iletişim problemleri benzer şekilde ele alınmıştır (İsbir ve Genç, 2008). Medikal ekipler arasındaki iletişimden kaynaklanan problemler, tıbbi hataların en önemli nedenlerinden biridir (Makary vd., 2007). Nitelikli iletişim ve etkili iş birliği, medikal bakımda kaliteyi artıran faktörler arasında yer alır. Bu faktörler, hastanın saha içindeki güvenliğini olumlu yönde etkiler (Makary vd., 2007; Shohani vd., 2017). Nepal depreminde ele alınan konular arasında iletişim önemli bir yer tutmaktadır. Yetkililer ile müdahale eden yabancı ekipler arasındaki iletişimin kesilmesi, etkin bir ilerleme sağlanmasını engellemiştir. Ancak, iletişim sorununu gidermek amacıyla bölgenin farklı bölgelerini çeşitli grupların yönetmesi kararlaştırıldığında, bu durumun olumsuz etkileri hafifletilmiştir. (Shrestha ve Pathranarakul, 2018). Boersma ve ark. (2016) düzenli iletişimin koordinasyon

başarısızlığı riskini azaltabileceğini ve gereksiz olan giderlerin sınırlandırılacağını öne sürmüştür. Kahramanmaraş depremi ile ilgili hemşirelerle yapılan bir çalışmada organizasyon eksikliğinden, hastane kapasitesinin artmasından ve rol belirsizliğinden kaynaklı olarak yetkin olmayan alanlarda çalışan hemşireler ekip içerisinde bir iletişim bozukluğunu dile getirmiştir (Özdemir vd., 2023). Skryabina ve arkadaşlarının (2021) terör olaylarında sağlık personellerinin deneyimleri ile ilgili çalışmasında ekipler arasındaki etkili iletişimin personelin işe etkili bir şekilde katılmasına olanak sağladığını, multidisipliner bir ekip olarak hastalarla ilgili olarak kaynakların uygun şekilde kullanımını kolaylaştırdığını savunmuştur. Çin depremi ile ilgili hemşirelerle yapılan bir çalışmada daha önceden afet sahasında göre alan hemşirelerin yerel hemşirelerle iletişim kuramadıklarını ve işbirlikçi bir çalışma grubu oluşturmamadıklarından işin kesintiye uğradığı sonucuna ulaşılmıştır (Yang vd., 2010).

Bilgi ve Tecrübe

Çalışmada yer alan katılımcıların çoğu, yabancı uyruklu ekiplerin bilgi ve tecrübe seviyelerini yeterli düzeyde değerlendirmişlerdir. Bu çerçevede, katılımcıların düşünceleri arasında, yabancı ekiplerin mevcut bilgi birikiminin öncelikli olarak prensiplerinden ayrıldığı ve can güvenliklerini ön planda tuttıklarını kanıtlar niteliktedir. Alipour ve ekibinin yaptığı İran merkezli deprem çalışması, nitel analiz verilerine dayanarak, afet anında ve rutin hayat koşullarına evrilme sürecinde problem yaşanmasının alt başlıklarından birinin toplumsal farkındalık eksikliği olduğunu ortaya koymuştur (Alipour vd., 2015). Ayenew'in çalışması ise, şiddet derecesi yüksek afet anlarında yer alan medikal ekiplerin, afet anında görev almayan personellere kıyasla daha bilgili olduğunu saptamıştır (Ayenew vd., 2022). Benzer şekilde, Amhara'da bulunan bir bölge hastanesi üzerine yapılan bir çalışmada, afetlere karşı yapılan hazırlık eğitimlerine katılan ekiplerin bilgi düzeylerinin, katılmayan gruba göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Tilahun vd., 2021). Ayrıca, Nakachew'e ait bir çalışmada, Addis Ababa'daki eğitim biriminin esas kabul edildiği bir analizde, eğitim alan bireylerin eğitim almayanlara kıyasla daha verimli olduğu vurgulanmıştır (Nakachew, 2021). Son olarak katılımcıların büyük çoğunluğu, Türkiye'ye gelen yabancı uyruklu ekiplerin bilgi ve tecrübelerinden faydalandıklarını ve yaşanabilecek afetlerde bu tecrübelerin değerli olacağını ifade etmişlerdir. Yapılan bir çalışmada afet yöneticilerinin bilgi eksikliği sürecin yönetilmesini yavaşlattığını ve işlevini yerine getiremediğini dile getirmiştir (Kılınç vd., 2016). Başka bir bilimsel çalışmada afetlere karşı hazırlık alanındaki eğitimin binlerce hayat kurtarmada ve ikincil komplikasyonların önlenmesinde önemli

rol oynayacağını vurgulamıştır (Poorheidari vd., 2010). Rabiee ve arkadaşlarının (2013) yaptığı çalışmada müdahale aşamasındaki kuruluşlarının arasındaki koordinasyonu sağlamak için programların eğitilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Gürer'in (2012) araştırmasında arama kurtarmada alan hakimiyetinin önemine vurgu yapmış ve nerede neyin yapılması gerektiğinin bilgisinde olması gerektiğini savunmuştur. Kaklauskas ve arkadaşlarının (2009) yaptığı çalışmada Asya tsunamisinden etkilenen ülkelerde bilgi yönetimi eksikliğinin belirgin şekilde olduğunu vurgulamıştır. Bu durum afet yönetimi uygulamalarında tatmin edici olmayan performans oluşturmuştur. Puras ve Iglesias'a (2009) göre bilgi eksikliği felaketlerin verimli yönetimini ve karar verme sürecini zorlaştırdığını savunmuşlardır. Taşkiran ve Uysal'ın (2019) Türk hemşirelerle ilgili yapmış olduğu bir çalışmada felakete eğitimsel ve psikolojik olarak hazırlıksız olduklarını ve boşlukların doldurulması gerektiğini öne sürmüştür. Bakke ve arkadaşlarının (2015) görgü tanıklarının kanama kontrolü sağlamaya yönelik bir çalışmada kanama kontrol önlemleri konusunda önceden bilgi ve eğitime sahip olan görgü tanıklarının yardım uygularken uygun eğitimi olmayanlara göre daha fazla yeterlilik gösterdiğini vurgulamıştır. Djalali ve arkadaşları da (2014) afet müdahalesinde eğitim ve deneyime sahip olmak, tıbbi kurtarma ekiplerinin acil durumlarda görevlerini etkin bir şekilde yerine getireceklerini açıklamıştır.

Donanım ve Malzeme Yeterliliği

Araştırmaya katılanlar, Türkiye'de meydana gelen Kahramanmaraş Depremleri sırasında görev alan yabancı uyruklu çalışanların yanlarında getirdikleri malzemenin yüksek kalitede ve işlevsel olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, bu malzemelerin üst düzey teknolojik ürünler olduğu ve kullanım talimatlarına uygun şekilde büyük bir ciddiyetle kullanıldığı vurgulanmıştır. Katılımcıların birçoğu, bu malzemelerin korunmasına yönelik önlemler alındığını ifade etmiştir. Arama-kurtarma esaslı çalışma alanları genellikle riskli ve yıkıma uğramış olduğundan, görevlerin yerine getirilmesi için kullanılan teknolojik ekipmanların tasarımı, ağırlığı, taşınabilirliği ve dayanıklılığı büyük önem arz etmektedir. Bu ekipmanlar, özellikle ağır molozların ve teçhizatların taşınmasında hareket mesafesi sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır, bu durum sahada zaman kazancı sağlayacaktır. Ayrıca, gelişen teknoloji çağında lazer ekipmanlarının kullanılması, zaman ve mekân tasarrufu sağlayarak arama-kurtarma faaliyetlerine önemli ölçüde katkı sağlayabilir (Wong ve Robinson, 2004). Arama-kurtarma ekiplerinin bölgedeki tehlikeleri hızla ortadan kaldırması, ekiplerin can güvenliğini sağlaması ve enkaz altında kalan bireyleri doğru bir şekilde kurtarması önemlidir. Son

olarak, arama çalışmalarında köpeklerin kullanılması, yer altında mahsur kalan afet mağdurlarına ulaşmada önemli bir rol oynamaktadır (Greatbatch vd., 2015). Arama kurtarma teknisyenlerinin istek ve önerileri doğrultusunda bulunan termal kamera ile ilgili yapılan deneylerde ve pilot çalışmalarda insan vücudu parçalarını başarıyla tespit edildiğini ve ciddi zaman avantajı sağladığını belirtmektedir (Doulamis vd., 2017). Polat'ın (2024) yapmış olduğu bir çalışmada AKT personellerinin temel ihtiyaç eksikliklerinin performanslarını olumsuz yönde etkilediğini tespit etmiştir. Bazı çalışmalar tıbbi kurtarma ekiplerinin kask ve iş eldivenleri dahil kişisel koruyucu donanımdan mahrum kaldığından dolayı zorluklar yaşandığını ortaya çıkarmıştır (Aitken vd., 2009). Çakmak ve arkadaşlarının (2010) Marmara ve Düzce depremleri üzerine yapmış olduğu bir çalışmada katılımcıların en sık organizasyon ve malzeme eksikliği gibi sorunlarla karşılaştığı belirlenmiştir.

Psikolojik Dirençlilik

Araştırma katılımcılarının aktarımlarına göre, yaşanan travmatik olaylarda görev alan profesyonel yabancı uyruklu ekiplerin etkilenme derecesinin düşük olduğu ve soğukkanlı bir tavır sergiledikleri tespit edilmiştir. Ancak, olay sonrasında herhangi bir bulguya yönelik gözlem yapılmamış ve olayın etkileri üzerinde durulmamıştır. Arama-kurtarma ekiplerinde yapılan birçok çalışma, kişinin içsel güveninin bunalım durumlarını olumlu yönde etkilediğini ve daha az zararlı semptomlarla ve depresyon süreçlerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur (Regehr vd., 2003; Heinrichs vd., 2005). Yüksek içsel güvene sahip destek personelinin, düşük içsel güvene sahip personellere kıyasla performans açısından olumlu bir fark oluşturduğu görülmüştür (Prati vd., 2010). Ekip üyelerinin bireysel yeterlilikleri, donanımları ve deneyimleri duygusal süreci yönetmede etkin bir rol oynamaktadır (Jintao vd., 2014). Ayrıca, performans açısından beklenenden daha iyi olan ekip üyelerinin, düşük aktivite gösteren personellere kıyasla afet sonrası adaptasyon süreçlerini daha sağlıklı yönettikleri bulunmuştur (McFarlane, 1989; Ersland vd., 1989; Dyregrov vd., 1996; Wagner vd., 1998; North vd., 2002;). Thormar ve arkadaşlarının (2010) yaptığı çalışmada gönüllülerde profesyonel kurtarma çalışanlarına göre daha yüksek bir travma sonrası stres bozukluğu yaşandığı gözlenmiştir. Bunun nedenini ise afetlerde hazırlık ve özel eğitimden yosun olmaları olarak ifade etmiştir. McCanlies ve arkadaşlarının (2014) Katrina kasırgası ile ilgili yapmış olduğu çalışmada yüksek düzeyde esnekliğe sahip polis memurlarının travma sonrası bozukluklarının olumsuz sonuçlarını azaltma yeteneğine sahip olduklarını ortaya koymuştur. Pietrzak ve arkadaşlarının (2010) yapmış olduğu bir çalışmada ise

daha yüksek esnekliğe sahip bireylerin afet bölgesine konuşlandırıldıktan sonra depresyon, diğer psikolojik bozukluklar ve alkol tüketimi gibi davranışlarını geliştirme olasılığının daha düşük olduğu gözlemlenmiştir. Eriksen ve arkadaşlarının (2004) travma sonrası stres bozukluğu ve öznel sağlık şikayetleri ile ilgili yapmış olduğu çalışmada da gönüllülerin şikayetlerinin profesyonel çalışanlara göre daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Altuntaş ve arkadaşlarının (2023) Kahramanmaraş depreminde sahada bulunan hemşirelerle ilgili yapmış olduğu çalışmada da personelin çalışmış oldukları alanla ilgili ilk yardım ve cerrahi müdahalelerinin etkili olmasına karşın afetin büyüklüğünden, etkilenen alanın büyük olmasından kaynaklı olarak psikolojik hazırlılığının yeterli olmadığı tespit edilmiştir.

6. SONUÇ

Türkiye’de yaşanan 6 Şubat Kahramanmaraş Depremleri, "asrın felaketi" olarak nitelendirilmektedir. 11 ilde meydana gelen depremler nedeniyle Türkiye, yardım sağlama çabalarına rağmen yetersiz kaldığını düşünerek uluslararası yardım kuruluşlarından destek talep etmiştir. Uluslararası yardım ekipleri de en kısa zamanda Türkiye’ye gelerek yerel yardım ekipleriyle birlikte çalışmıştır. Bu tezde, 6 Şubat 2023 tarihinde Türkiye’de meydana gelen yıkıcı depremlerde uluslararası yardım ekiplerinin kriz yönetimindeki önemli katkıları ve karşılaştıkları çeşitli zorluklar üzerinde durulmuştur. Çalışmayla ilgili literatür taramasında elde edilen alan yazımıla tez kapsamında elde edilen veriler birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Tez kapsamında toplanan verilerde yabancı ekiplerin müdahale süreçlerine dair yapılan detaylı değerlendirmeleri, iş birliği, bilgi ve tecrübe paylaşımı, donanım ve malzeme yeterliliği, koordinasyon, psikolojik dirençlilik, iletişim ve özveri gibi ana temaları incelemektedir. Temaların analizi, katkılar ve karşılaşılan zorlukların daha net bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktadır. Uluslararası ekiplerin kendi içlerinde organize olması ve görev dağılımlarının yapılması, performanslarını artırmıştır. Katılımcılarla yapılan derinlemesine görüşmeler, halkın yabancı ekiplere ilişkin benzer görüşlerini yansıtmaktadır. Bütün katılımcılar destek ekiplerine olumlu görüşler belirtmiş ve ekiplerin hızlı bir şekilde organize olduğunu vurgulamıştır. İş birliği ve bilgi paylaşımı açısından, uluslararası ekiplerin yerel ve diğer uluslararası yardım organizasyonlarıyla entegrasyonu genellikle olumlu bir iş birliği ortamı yaratmıştır. Yabancı ekiplerin geniş bilgi ve deneyimi kriz anlarında hızlı ve etkili çözümler sunmada önemli bir avantaj sağlamış, ancak bu bilgilerin yerel koşullarla uyumlu hale getirilmesinde bazı güçlükler yaşanmıştır.

Bu veriler, acil durumlarda ulusal iş birliğinin önemini vurgulamakta ve iyi organize edilmiş bir iş birliği ağının kurtarma çalışmalarının anahtarı olduğunu göstermektedir. Koordinasyon ve iletişim alanındaki zorluklar, farklı ülkelerden ve organizasyonlardan gelen ekiplerin standart ve protokollerinin uyumsuzluğundan kaynaklanmıştır. Bu uyumsuzluklar, karar alma süreçlerinde gecikmelere ve operasyonel verimliliğin azalmasına yol açmıştır. Uluslararası ve yerel aktörler arasındaki iletişim kopuklukları, zaman kaybına ve operasyonel bütünlük eksikliklerine neden olmuş, bu durum müdahale süreçlerinin etkinliğini sınırlandırmıştır. Gelecekteki afetler için, nitelikli koordinasyon ve anlaşılır bir iletişim sisteminin kurulması,

sorunların çözümünde kritik bir rol oynayacaktır. Donanım ve malzeme yeterliliği, uluslararası yardım ekiplerinin operasyonel kapasiteleri üzerinde doğrudan etkili bir diğer önemli faktördür. Doğrudan müdahale de bulunacak ekipmanlarının varlığı hızlı ve etkili bir şekilde çalışma yapmalarına olanak sağlamıştır. Psikolojik dirençlilik, afet çalışanlarının uzun süreli ve zorlu çalışma koşullarına dayanabilmelerinin operasyonel başarı için ne kadar kritik bir faktör olduğunu ortaya koymuştur. Ekiplerin yaşadığı yüksek stres ve yorgunluk, psikolojik destek mekanizmalarının ve başa çıkma stratejilerinin güçlendirilmesinin önemini vurgulamaktadır. Özveri ve fedakârlık gösteren yardım ekiplerinin motivasyonları, bu süreçteki zorluklarla başa çıkabilme kapasitelerini belirlemiş ve destek sistemlerinin varlığı iş gücü verimliliği üzerinde doğrudan etkili olmuştur.

Sonuç olarak, 6 Şubat Kahramanmaraş Depremleri'nde yabancı uyruklu ekiplerin destek çalışmaları, karmaşık ve zorlu bir süreçtir. Bu tez, bu süreci görev alan personellerin bakış açısından değerlendirerek anlamaya çalışmıştır. Katılımcıların paylaştığı veriler, gelecekteki acil durum senaryolarının planlanması ve uygulanması konusunda rehberlik sağlayabilir ve halkın afetlere daha hazırlıklı olmasına yardımcı olabilir. Uluslararası yardım ekiplerinin sahada edindiği deneyimler, çok boyutlu bir müdahale sürecinin gerekliliğini ve çeşitli alanlarda iyileştirme fırsatlarını ortaya koymaktadır. İş birliği ve koordinasyonun güçlendirilmesi, bilgi ve donanım paylaşımının optimize edilmesi, psikolojik destek sistemlerinin entegrasyonu ve etkili iletişim stratejilerinin geliştirilmesi, gelecekteki afet müdahalelerinin etkinliğini artırmak açısından kritik öneme sahiptir. Bu bulgular, afet yönetimi alanında uluslararası iş birliği ve operasyonel stratejilerin daha da geliştirilmesi gerekliliğini ortaya koymakta ve gelecekteki krizlere daha hazırlıklı olunabilmesi için önemli bir temel oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

- Adaş, G., Turgut, N. ve Akçakaya, A. (2012). Büyük afetlerde acil sağlık hizmetlerinin planlanması organizasyonu ve triaj. *Okmeydanı Tıp Dergisi*, 28(2), 7.
- AFAD, (2013). Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP). Afet ve Acil Durum Başkanlığı
- AFAD. (2020). Elâzığ ve Malatya’da deprem sonrası müdahale ve iyileştirme çalışmaları devam ediyor. 17 Mart 2024 tarihinde <https://elazig.afad.gov.tr/elazig-ve-malatyada-deprem-sonrasi-mudahale-ve-iyilestirme-calismalari-devam-ediyor> adresinden edinilmiştir.
- AFAD. (2024). Kahramanmaraş depreminde meydana gelenler. 17 Mart 2024 tarihinde <https://www.afad.gov.tr/kahramanmarasta-meydana-gelen-depremler-hk-28>, adresinden edinilmiştir.
- Aitken, P., Leggat, P., Robertson, A., Harley, H., Spreare, R. and Leclercq, M.(2009). Health and safety aspects of deployment of Australian disaster medical assistance team members: results of a national survey. *Travel Medicine and Infectious Disease*, 7(5), 284-290.
- Ajay, A. (2019). Role of technology in responding to disasters. *Current Science*, 116(6), 913-918.
- Akar, S. (2013). Doğal afetlerin kamu maliyesine ve makro ekonomiye etkileri: Türkiye değerlendirmesi. *Yönetim ve Ekonomik Araştırmaları Dergisi*, (21), 188-189.
- Akbulut, F. ve Gerdan, S. (2016). An evaluation of the infrastructure of Kocaeli metropolitan municipality information technologies it in terms of disaster management. *AJIT-E: Academic Journal of Information Technology*, 7(22), 29-42.
- Akkaş, H. H. (2023). Deprem bilinci. İçinde M. Öztürk ve M. Kırca (Ed.), Kahramanmaraş merkezli depremler sonrası için akademik öneriler, 23-35. Özgür Yayınları, Gaziantep
- Akyel, R. (2007). Afet yönetim sistemi: Türk afet yönetiminde karşılaşılan sorunların tespit ve çözümüne ilişkin bir araştırma. Yayınlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Akyılmaz, F. ve Karka, O. (2011). Afetlerde psikolojik ilkyardım. AFAD Yayınları, İstanbul.
- Akyüz D. ve Başaran, İ (2022). Afet yönetiminde bir sivil toplum kuruluşu: Türk Kızılay. *Medeniyet Araştırma Dergisi*, 7(1), 76-91.

- Akyüz, D. ve Başaran, İ. (2023). Belediyelerin stratejik planında afet yönetimi Manisa büyükşehir belediyesi üzerine bir inceleme. II. Uluslararası Afet Kongresi 26-27 Ağustos 2023, 38-68.
- Alexander, D. (2016). How to write an emergency plan. *Health in Emergencies and Disasters Quarterly*, 1(4), 215-223.
- Alipour, F., Khankeh, H., Fekrazad, H., Kamali, M., Rafiey, H. ve Ahmadi, S. (2015). Social issues and post-disaster recovery: A qualitative study in an Iranian context. *International Social Work*, 58(5), 689-703.
- Alkın, R. C. (2021). Afet yönetiminde sivil toplum: İzmir depremi sonrası müdahale ve iyileştirme aşamaları üzerine bir inceleme. *Karadeniz Araştırmaları*, (70), 313-334.
- Allen, B., Brymer, M. J., Steinberg, A. M., Vernberg, E. M., Jacobs, A., Speier, A. H. ve Pynoos, R. S. (2010). Perceptions of psychological first aid among providers responding to Hurricanes Gustav and Ike. *Journal of traumatic stress*, 23(4), 509-513.
- Altun, F. (2017). Uluslararası kuruluşların afetlere yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinin incelenmesi. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 1(1), 32-54.
- Altun, F. (2018). Afetlerin ekonomik ve sosyal etkileri: Türkiye örneği üzerinden bir değerlendirme. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 2(1), 2-6.
- Altun, D. ve Telli, S.G. (2023). Türkiye'de deprem sonrası çevrimiçi öğrenmenin vazgeçilmezliği. *Üniversite Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 125-136.
- Altuntaş, S., Korkmaz, A.Ç., Efe, N., Demirtaş, H., and Kuleyin, B. (2023). Problems experienced by nurses working in the region affected by Kahramanmaraş earthquakes in Turkey and their recommendations for risk reduction: A descriptive and cross sectional study. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 99, 1-9.
- Arca, D. (2012). Afet yönetiminde coğrafi bilgi sistemi ve uzaktan algılama. *Karaelmas Fen ve Mühendislik Dergisi*, 2(2), 53-61.
- Arslan, M. (2023). Okul müdürlerinin 6 Şubat Kahramanmaraş Depremi sonrası okullarda karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri. *Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma Dergisi*, 10(97), 1550-1559.
- Artan, T. ve Özkan, A. O. (2020). Afetler ve sosyal hizmet. *Journal of ADEM*, 1(1), 47-54.

- Avdar, R. ve Avdar, R. (2022). Türkiye’de yaşanan doğa kaynaklı afetlerin sosyo-ekonomik etkileri. *Afet ve Risk Dergisi*, 5(1), 1-12.
- Ayenew, T., Gedfew, M., Afenigus, A. D., Amha, H., Mulugeta, H., Mengist, B., ... Yitayew, M. (2022). Familiarity with emergency preparedness and its predictors among nurses and physicians working at public hospitals in east Gojjam zone, northwest Ethiopia. *SAGE Open Medicine*, 10, 20503121221096532.
- Azimli, Çilingir, G. ve Örcen, Güler, İ. (2020). Afet politikalarında risk unsuru ve afet mevzuatında risk yönetimi. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 3(1), 152-165.
- Azzollini S., Depaula P.D., Cosentino A.C. ve Bail P. V., (2018). Applications of psychological first aid in disaster and emergency situations: its relationship with decision making. *Athens Journal of Social Sciences*, 5(2), 201-213.
- Bahadori, M., Khankeh, H. R., Zaboli, R. and Malmir, I. (2015). Coordination in disaster: A narrative review. *International Journal of Medical Reviews*, 2(2), 273-281.
- Baillifard, F., Jaboyedov, M., Rouiller, D., Robichaud, G. R., Locat, P., Locat, J., ... Hamel, G. (2004). Towards a GIS-based rockfall hazard assessment along the Quebec City Promontory, Quebec, Canada. Landslides: evaluation and stabilization. Balkema, Taylor ve Francis Group, London, 207-214.
- BBC News, (2010). "Haiti depreminde ölü sayısı 230.000'e yükseldi", 11 Şubat 2010, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/8507531.stm> 27 Eylül 2024 tarihinde erişilmiştir.
- Bakış, A. ve Işık, E. (2012). Bitlis ulaşım analizi ve ulaşım sorunları çözüm önerileri. *BEU Fen Bilimleri Dergisi*, 1(1), 19-33.
- Bakke, H.K., Steinvik, T., Eidissen, S.I., Gilbert, M. and Wisborg, T. (2015). Bystander first aid in trauma—Prevalence and quality: A prospective observational study. *Acta Anaesthesiol Scand*, 59(9), 1187–1193.
- Balcık, B., Beamon, B. M., Krejci, C. C., Muramatsu, K. M ve Ramirez, M. (2010). Coordination in humanitarian relief chains: practices, challenges and opportunities. *International Journal of Production Economics*, 126(1), 22–34.
- Benson, C. (1997). The economic impact of natural disasters in Vietnam. Overseas Development Institute, 13-111.

- Boersma, F. K., Ferguson, J. E., Mulder, F. ve Wolbers, J. J. (2016). Humanitarian response coordination and cooperation in Nepal. Coping with challenges and dilemmas. VU Amsterdam.
- Boyatzis, R. E. (1998). Transforming qualitative information: thematic analysis and code development. Thousand Oaks, California: SAGE.
- Brattberg, E. and Sundelius, B. (2011). Mobilizing for international disaster relief: comparing U.S. and EU approaches to the 2010 Haiti Earthquake. *Journal of Homeland Security and Emergency Management*, 8(1), 1-20.
- Braun, V. ve Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
- Bui, T., Cho, S., Sankaran, S. ve Sovereign, M. (2000). A framework for designing a global information network for multinational humanitarian assistance/disaster relief. *Information System Frontiers*, 1(4), 427–44.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Erkan Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2019). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cai, H. Lam, N. S. N. Zou, L. Qiang, Y. ve Li, K. (2016). Assessing community resilience to coastal hazards in the Lower Mississippi River Basin. *Water*, 8(2), 46.
- Caneppele, A. H., Cucolo, D. F., Mininel, V. A., Meireles, E., ve Silva, J. A. M. D. (2020). Interprofessional collaboration in urgency and emergency network teams in the Covid-19 pandemic. *Escola Anna Nery*, 24, e20200312.
- Carnegie, J. Lewon, P. ve Shomali, L. (2008). U_X_L Encyclopedia of weather and natural disasters. The Gale Group, Farmington Hills, Michigan.
- Cebeci, İ., Demirkıran, O., Doğan, O., Karagöz Sezer, K., Öztürk, Ö. ve Elbaşı, F. (2019). Türkiye'nin iller bazında kuraklık değerlendirmesi. *Toprak Su Dergisi*, Özel Sayı: 169-176.
- Chen, J., Silverthorne, C. and Hung, J. (2006). Organization communication, job stress, organizational commitment, and job performance of accounting professionals in Taiwan and America, *Leadership and Organization Development Journal*, 27(4), 242-249.
- Clark, H. (2012). Building resilience: the importance of prioritising disaster risk reduction. 15 Eylül 2024 tarihinde <https://reliefweb.int/report/world> html adresinden edinilmiştir.

- Comfort, L. K., Waugh, W. L. ve Cigler, B. A. (2012). Emergency management research and practice in public administration: Emergence, evolution, expansion, and future directions. *Public Administration Review*, 72(4), 539-547.
- Cook, A. D., Shrestha, M. ve Htet, Z. B. (2018). An assessment of international emergency disaster response to the 2015 Nepal earthquakes. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 31, 535-547.
- Corbin, J. M. ve Strauss, A. L. (2015). Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory (4. bs.). Los Angeles: SAGE.
- Creswell, J. W. (2018). Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni. (S. B. Demir, Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J. W. (2021). Karma yöntem araştırmalarına giriş (M. Sözbilir, Çev.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çağa, A. (2020). Üniversite öğrencilerinin deprem, yangın ve tahliye konusunda bilgi durum tespitlerinin yapılması. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. İstanbul Gedik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Çakmak, H., Aydın Er, R., Can Öz, Y., ve Aker, A. T. (2010). Kocaeli ili 112 acil yardım birimlerinde çalışan personelin Marmara depreminden etkilenme ve olası afetlere hazırlık durumlarının saptanması. *Akademik Acil Tıp Dergisi*, (2), 83-88.
- Çelik, F. (2007). Türkiye'de iç göçler 1980-2000. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 76-93.
- Çelik, M., Seferoğlu, M. T., Seferoğlu, A. G. ve Akpınar, M. V. (2018). Trabzon Uzungöl sit alanı için kaya ıslahı projelendirmesinde karşılaşılan zorluklar ve çözüm önerileri. *Mühendislik ve Teknoloji Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-6.
- Dai, M., Huang, S., Huang, Q., Zheng, X., Su, X., Leng, G., ... ve Liu, Y. (2022). Propagation characteristics and mechanism from meteorological to agricultural drought in various seasons. *Journal of Hydrology*, 610, 127897.
- Dayan, Y., Mankuta, D., Wolf, Y., Levy, Y., VanRooyen, M., Beard, P., ... Martonovits, G. (2000). An earthquake disaster in Turkey: an overview of the experience of the Israeli Defence Forces field hospital in Adapazarı. *Disasters*, 24(3), 262-270.
- Demir, E., Yomralıoğlu, T. ve Aydınoglu, A. Ç. (2011). Afet-acil durum yönetimine yönelik coğrafi veri modelinin tasarlanması: Yangın örneği. TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 13. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, Ankara.

- Demiralp, S. (2023). Türkiye’deki depremlerin ekonomik etkileri ve politika önerileri. İstanbul Politik Araştırmalar Enstitüsü.
- Demirci, A ve Karakuyu, M. (2004). Afet yönetiminde coğrafi bilgi teknolojilerinin rolü. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 9(12), 67-101.
- Demirhan, N. (2003). Türkiye’ de 112 ilk ve acil yardım hizmetleri ve afetlerdeki rolü, Acar Matbaacılık, İstanbul.
- Demirtaş, H. (2000). Kriz yönetimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 23(23), 353-373.
- Deniz, M., İnel, Y. ve Sezer, A. (2021). Üniversite öğrencilerinin küresel iklim değişikliğine yönelik farkındalık ölçeği. *International Journal of Geography and Geography Education*, (43), 252-264
- DHA. (1991). INSARAG report of the inaugural meeting held at beuggen, Germany. Department of Humanitarian Assistance, Geneva, 11–13 December.
- Djalali A., Ingrassia P.L., Corte F.D., Foletti, M., Gallardo, A.R., Ragazzoni, L., and ... (2014). Identifying deficiencies in national and foreign medical team responses through expert opinion surveys: implications for education and training. *Prehosp Disaster Med.*, 29(4):364-368.
- Dicicco-Bloom, B. ve Crabtree, B. F. (2006). The qualitative research interview. *Medical Education*, 40(4), 314–321.
- Dirik, K. (2005). Kuzey Sumatra (Güneydoğu Asya) depremi tsunami gerçeği ve Türkiye'nin durumu. Hacettepe Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü, Ankara.
- Doulamis, N., Agrafiotis, P., Athanasiou, G. and Amditis, A. (2017). Human object detection using very low resolution thermal cameras for urban search and rescue. In Proceedings of the 10th International Conference on Pervasive Technologies Related to Assistive Environments 311-318.
- Duruel, M. (2023). Afet yönetiminde yerel yönetimlerin etkinliği: 6 Şubat Depremi Hatay Örneği. *Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma Dergisi*, 10(99), 2406-2415.
- Dyregrov, A., Kristoffersen, J. I. ve Gjestad, R. (1996). Voluntary and professional disaster-workers: Similarities and differences in reactions. *Journal of Traumatic Stress*, 9(3), 541-555.

- Eğilmez, M. (2023). Depremlerin ekonomiye etkisi. 10 Mart 2024 tarihinde <https://www.mahfiegilmez.com/2023/02/depremlerin-ekonomiye-etkisi>. adresinden edinilmiştir.
- Ekşi, A. (2016). Kamu yönetiminde değişimin afet yönetimi uygulama alanına etkileri. *Hastane Öncesi Dergisi*, 1(1), 27-41.
- El-Khani, A., Cartwright K., Redmond A. ve Calam R. (2016). Daily bread: a novel vehicle for dissemination and evaluation of psychological first aid for families exposed to armed conflict in Syria. *Global Mental Health*, 3, 1-7.
- Ergünay, O. (2002). Afete hazırlık ve afet yönetimi. Türkiye Kızılay Derneği Genel Müdürlüğü Afet Operasyon Merkezi, Ankara.
- Ergünay, O. (2009). Doğal afetler ve sürdürülebilir kalkınma, Deprem Sempozyumu, Bolu.
- Eriksen, H. R., Hellesnes, B., Staff, P. and Ursin, H. (2004). Are subjective health complaints a result of modern civilization? *International Journal of Behavioral Medicine*, 11, 122-125.
- Erkan, A. (2010). Afet yönetiminde risk azaltma ve Türkiye’de yaşanan Sorunlar (DPT, Uzmanlık Tezi), Ankara.
- Erkek, S. (2023). Yerel yönetimler arası iş birliği ve afet yönetimi 6 Şubat 2023 tarihli depreme ilişkin bir örnek olay incelemesi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 15(1), 176-189.
- Ersland, S., Weisæth, L. ve Sund, A. (1989). The stress upon rescuers involved in an oil rig disaster. “Alexander L. Kielland” 1980. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 80, 38-49.
- Ertürkmen, C. (2006). Afet Yönetimi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- European Commission. (2007). Assessing and mapping multiple risks for spatial planning; approaches, methodologies and tools in Europe. ARMONIA Project, 19 Nisan 2024 tarihinde, <https://cordis.europa.eu/project/id/511208> adresinden edinilmiştir.
- Filiz, M. ve Avcı, H. (2013). Trabzon ilinde meydana gelen heyelanlar ve heyelanların bölgeye etkileri. *Uluslararası Teknolojik Bilimler Dergisi*, 5(3), 31-38.
- Fink, G. ve Redaelli, S. (2011). Determinants of international emergency aid humanitarian need only? *World Development*, 39(5), 741-757.

- Fraenkel, J. R. ve Wallen, N. E. (2006). How to design and evaluate research in education, McGraw-Hill, ISBN 978-0-07-809785-0, New York, 710s.
- Garnett, J. L ve Kouzmin, A. (2007). Communicating throughout Katrina: Competing and complementary conceptual lenses on crisis communication. *Public Administration Review*, 67, 171-188.
- Gerdin, M., Chataigner, P., Tax, L., Kubai, A. ve von Schreeb, J. (2014). Does need matter? Needs assessments and decision-making among major humanitarian health agencies. *Disasters*, 38(3), 451–464.
- Gezgin, M. (2018). Türkiye’ de afet yönetimi politikası ve sorunları: soma maden kazası örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Glaser, B. G. ve Strauss, A. L. (1967). The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research, Aldine de Gruyter, ISBN 0-202-30260-1, New York.
- Goenjian, A. K., Pynoos, M.D.R., Alan, M.P.H., Steinberg, M., Najavarian, L.M., Asornow, J.R. ...vd. (1995). Psychiatric comorbidity in children after the 1988 earthquake in Armenia. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 34(9), 1174-1184.
- Gökçekuş, H., Barlas, C., Almuhsen, M. ve Eyni, N. (2018). Doğal ve insan kaynaklı afetler, sonuçları ve afet yönetimi. Lefkoşa: Yakın Doğu Üniversitesi Yayınları.
- Gökdağ, M. ve Atalay, A. (2015). Trafik eğitiminin trafik kazaları üzerine etkisi. *Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 272-283.
- Greatbatch, I., Gosling, R. J. ve Allen, S. (2015). Quantifying search dog effectiveness in a terrestrial search and rescue environment. *Wilderness and Environmental Medicine*, 26(3), 327-334.
- Gül, A. (2009). XIX. Yüzyılda Erzincan kazasında salgın hastalıklar (Kolera, Flengi, Çiçek ve Kızamık). *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 41, 239-270.
- Güler, H. G., Sözdinler, C. Ö., Arikawa, T. ve Yalçın, A. C. (2018). Tsunami afeti sonrası yapısal ve yapısal olmayan önlemler ve farkındalık çalışmaları: Japonya örneği. *Teknik Dergi*, 20, 8605-8630.
- Günaydın, M., Tatlı, Ö. ve Genç, E. E. (2017). Arama kurtarma örgütleri ve ulusal medikal kurtarma ekipleri (UMKE). *Doğal Afetler ve Çevre Dergisi*, 3(1), 56-63.
- Gündüz, İ. (2009). Dünyada ve Türkiye’ de afet yönetimi, Erdem Yayınları, İstanbul.
- Gürer B. (2012) Açık hava sporları ve arama kurtarmada liderlik becerilerini araştırmak, Yayınlanmamış doktora tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

- Gürer, B., Adiloğulları, İ. ve Caymaz, E. (2012). Akut gönüllülerinin örgütsel bağlılık düzeylerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14 (2), 290-297.
- Haddow, G., Bullock, J. A. ve Coppola, D. (2011). Introduction to Emergency Management, Enhanced. Butterworth-Heinemann.
- Hanfling, D, Altevogt BM. and Gostin, LO. (2012). A framework for catastrophic disaster response. *Jama*, 308(7) 675-676.
- Heath, J. B. (2014). Managing the republic of NGOs: Accountability and legitimation problems facing the UN cluster system. *Vand. J. Transnat'l L.*, 47, 239-293.
- Heinrichs, M., Wagner, D., Schoch, W., Soravia, L. M., Hellhammer, D. H., ve Ehlert, U. (2005). Predicting posttraumatic stress symptoms from pretraumatic risk factors: a 2-year prospective follow-up study in firefighters. *American Journal of Psychiatry*, 162(12), 2276-2286.
- Hepdeniz, K. (2019). Eğirdir ilçesi (Isparta) için kaya düşmesi duyarlılık bölgelerinin haritalandırılması. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (15), 193-198.
- Hu, X., Naim, K., Jia, S. ve Zhengwei, Z. (2021). Disaster policy and emergency management reforms in China: From Wenchuan earthquake to Jiuzhaigou earthquake. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 52, 101964.
- Huyar, D. A. ve Esin, M. N. (2021). Hemşirelik öğrencileri için kimyasal, biyolojik, radyolojik, nükleer tehlikeler bilgi, tutum ve öz yeterlilik ölçeklerinin geliştirilmesi. *İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sağlık Bilimlerinde İleri Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 21-30.
- IDB. (2010). Indicators of disaster risk and risk management: Program for Latin America and the Caribbean: Summary Report, IADB Publisher, Washington D.C. 18 Nisan 2024 tarihinde, <https://publications.iadb.org/en/publication/11611> adresinden erişildi.
- INSARAG. (2015). "INSARAG Guidelines 2015", available at guidelines. 24 Mayıs 2024 tarihinde [https://: www.unocha.org](https://www.unocha.org) adresinden edinilmiştir.
- INSARAG. (2022). 2022 INSARAG team leaders and technical working groups meeting summary. 24 Mayıs 2024 tarihinde <https://: www.insarag.org> html adresinden edinilmiştir.
- INSARAG. (2023). 2023 Türkiye and Syria Earthquakes. A Comprehensive Report of INSARAG's Largest International Search and Rescue Operation. INSARAG After Action Review. 8- 56.

- Inter-Agency Standing Committee, (2010). Response to the Humanitarian Crisis in Haiti: Following the 12 January 2010 Earthquake.
- Işık E. ve Özlük M.H. (2012). Bitlis ilinin doğal afetler açısından incelenmesi ve öneriler. Uluslararası Bilim, Teknoloji ve Mühendislik Konferansı, 13-15 Aralık, Dubai.
- İsbir E. ve Genç F (2008). Afetlere müdahalede uluslararası örgütlerin rolü: 1999-Marmara Depremi örneği. *Amme İdaresi Dergisi*, 41(3), 73- 97.
- İSTAMP. (2014). İstanbul afet müdahale planı. 20 Mayıs 2024 tarihinde [https://:www.guvenliyasam.org/html](https://www.guvenliyasam.org/html) adresinden edinilmiştir.
- İTÜ. (2023). 6 Şubat 2023: 04.17 Mw 7,8 Kahramanmaraş ve 13.24 Mw 7,7 Kahramanmaraş depremleri: Ön inceleme raporu. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Jigyasu, R. (2005). Towards developing methodology for integrated risk management of cultural heritage sites and their settings. Paper prepared for ICOMOS 15th General Assembly and Scientific Symposium, 17-21 October, Xian, China
- Jintao, L. U., Naiding, Y. A. N. G., Jinfu, Y. E. ve Haoran, W. U. (2014). The influence paths of emotion on the occupational safety of rescuers involved in environmental emergencies-systematic review article. *Iranian Journal of Public Health*, 43(11), 1478.
- Kadıoğlu, M. (2008). “Modern, bütünsel afet yönetiminin temel ilkeleri”. M. Kadıoğlu ve E. Özdamar (Der.), Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri içinde (ss. 1-34). Ankara, JICA Türkiye Ofisi Yay.
- Kadıoğlu, M. (2008). “Sel, heyelan ve çığ için risk yönetimi”; Kadıoğlu, M. ve Özdamar, E., (editörler), “Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri”; s. 251-276, JICA Türkiye Ofisi Yayınları No: 2, Ankara.
- Kadıoğlu, M. (2011). Afet yönetimi beklenilmeyeni beklemek en kötüsünü yönetmek (2. b.). İstanbul: T.C. Marmara Belediyeler Birliği Yay.
- Kaklauskas, A., Amaratunga, D. and Haigh, R. (2009). Knowledge model for post-disaster management. *International Journal of Strategic Property Management*, 13(2), 117–128.
- Kapluhan, E. (2013). Türkiye’de kuraklık ve kuraklığın tarıma etkisi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 27, 487-510.
- Karabulut D ve Bekler T. (2019). Doğal afetlerin çocuklar ve ergenler üzerindeki etkileri. *Doğal Afetler ve Çevre Dergisi*, 5(2), 368-376.

- Karaca, S. S. (2007). Doğal afetlerin toplumsal tarihin oluşumundaki etkisi ve tarih öğretimindeki yeri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Karaman, Z. T. (2016). Afet yönetiminde erken uyarı ve afet tipleri, I. Baskı, Ankara: Pegem Yay. 241.
- Kasapoğlu, A ve Ecevit, M. (2001). Depremın sosyolojik araştırması, Sosyoloji Derneği Yayınları, No. 8, Ankara.
- Kaynak R ve Tuğer A.T. (2014). Coordination and collaboration functions of disaster coordination centers for humanitarian logistics. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 109, 432-437.
- Keçici, M. (1994). Doğal afetlerde bulaşıcı hastalıklar ve çevre. *Bayındırlık ve İskân Bakanlığı ile Belediyeler Dergisi*, (8), 24-47.
- Kılıç N. ve Şimşek N. (2018). Psikolojik ilk yardım ve hemşirelik. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 9(3), 212-218.
- Kılıçaslan, İ. ve Of, M. (2021). Deprem gerçeği ve ekonomiye etkileri ile sigortacılık üzerine bir araştırma. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(76), 2844-2855.
- Kılınç, Z., Gürer, B. ve Çelebi, M. (2016). Arama kurtarma sürecinde yaşanan yönetsel zorluklar ve liderlik. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-14.
- Kınıklı, S. ve Cesur, S. (2020). Afetlerde enfeksiyon kontrol önlemleri. *International Journal of Contemporary Health Sciences*, 1(3), 15-23.
- Kibici, Y ve Yıldız, A. (2005). Deprem: Fay mekanizması, deprem oluşumu, yapılaşma, depremden korunma yöntemleri, ilk yardım ve kurtarma, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları, Afyonkarahisar.
- Kim, C. (2011). The effects of natural disasters on long – run economic growth. *Michigan Kournal of Business*, 4(1), 11- 49.
- Kirsch, T., Sauer, L. and Sapir, D.G. (2012). Analysis of the International and US response to the Haiti Earthquake: Recommendations for change. *Disaster Med Public Health Preparedness*, 6, 200-208.
- Kita, S. M. (2017). Government doesn't have the muscle: state, NGOs, local politics, and disaster risk governance in Malawi. *Risk, Hazards and Crisis in Public Policy*, 8(3), 244-267.
- Koç, T., Çavuş, C. ve Sarış, F. (2005). Çanakkale kar fırtınası afetinin sosyal ve ekonomik etkilerinin değerlendirilmesi. *Sivil Savunma Dergisi*, 181, 5-20.

- Koester, R.J. (2020). Review of search and rescue response guidelines to COVID-19. *Journal of Search Rescue*, 4(2), 214–234.
- Kovács, G ve Spens, K. (2009). Identifying challenges in humanitarian logistics. *International Journal of Physical Distribution and Logistics Management*, 39(6), 506–528.
- Kubat, G. (2013). Endüstriyel kazaların sonuçlarının analitik hiyerarşi süreçleri ile incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Başkent Üniversitesi, Ankara.
- Kundak, S ve Kadioğlu, M. (2011). İlk 72 Saat. Ankara: AFAD Yay.
- Lee, K., Lee, S. H., Park, T., & Lee, J. Y. (2017). Stressors of Korean disaster relief team members during the Nepal earthquake dispatch: a consensual qualitative research analysis. *Journal of Korean Medical Science*, 32(3), 507-513.
- Leykin, D. Lahad, M. Cohen, O. Goldberg, A. ve Aharonson-Daniel, L. (2013). Conjoint community resiliency assessment measure-28/10 items (CCRAM28 and CCRAM10): A self-report tool for assessing community resilience. *American Journal of Community Psychology*, 52(3-4), 313- 323.
- Light, R. J., Singer, J. D. ve Willett, J. B. (1990). By design: Planning research on higher education, Harvard University Press, ISBN 978-0674089310, London.
- Limoncu, S. ve Atmaca, A. B. (2018). Çocuk merkezli afet yönetimi. *Megaron*, 13(1).
- Lindell, K.M. ve Prater, C.S. (2003). Assessing community impacts of natural disasters. *Natural Hazards Review*, 4(4), 176-185.
- Ling, J. (2014). China's civil protection mechanism: concept, actors and working mechanisms. Policy paper series.
- Linnerooth-Bayer, J., Mechler, R. ve Pflug, G. (2005). Refocusing disaster aid. *Science*, 309(8), 1044–1046.
- Macit, İ. (2019). Bütünleşik afet yönetiminde Sendai çerçeve eylem planının beklenen etkisi. *Doğal Afetler ve Çevre Dergisi*, 5(1), 183.
- Maguire, B. ve Cartwright, S. (2008). Assessing a community's capacity to manage change: A resilience approach to social assessment. Canberra: Bureau of Rural Sciences.
- Makary, M. A., Mukherje, A., Sexton, B., Syin, D., Goodrich, E., Hartmann, E., ... Pronovost, P. J. (2007). Operating room briefings and wrong-site surgery. *Journal of the American College of Surgeons*, 204(2), 236-242.
- Marangoz, M. ve İzci, Ç. (2023). Doğal afetlerin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerinin 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremler bağlamında

- girişimciler açısından değerlendirilmesi. *Sosyal ve Beğeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 24(52), 1-30.
- Maxwell, J. A. (2018). Qualitative research design - an interactive approach. (M. evikbaş, ev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- McCanlies, E. C., Mnatsakanova, A., Andrew, M. E., Burchfiel, C. M., and Violanti, J. M. (2014). Positive psychological factors are associated with lower PTSD symptoms among police officers: Post Hurricane Katrina. *Stress and Health*, 30(5), 405-415.
- McDonald, R. (2003). Introduction to natural and man-made disasters and their effects on buildings. Oxford: Elsevier.
- McFarlane, A. C. (1989). The aetiology of post-traumatic morbidity: predisposing, precipitating and perpetuating factors. *The British Journal of Psychiatry*, 154(2), 221-228.
- McMillan, J. H. (2000). Educational research: Fundamentals for the consumer. New York: Longman.
- Memiş, L. ve Babaoğlu, C. (2020). Acil durum ve afet yönetiminde süreç yaklaşımı ve teknoloji. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(4), 776-791.
- Mengü, G. P., Süer, A. ve zakal, E. (2011). Kuraklık yönetim stratejileri. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 48(2), 175-181.
- Merriam, S. B. ve Tisdell, E. J. (2016). Qualitative research: A Guide to Design and Implementation, Jossey-Bass, ISBN 978-1-119-00361-8, San Francisco.
- Mızrak, S. (2021). Afet yönetimi sürecinde risk algısı alışmalarının katkısı. *Afet ve Risk Dergisi*, 4 (2), 291-299.
- Nabil, K. ve Anastasia L.S. (2004). Residential Assistance and recovery following the Northridge Earthquake, *Urban Studies*, 41(3), 533-562.
- Nakachew, Y. (2021). Knowledge attitude and practice of disaster preparedness among health professionals working in the adult emergency department, at two teaching hospitals of Addis Ababa, Ethiopia.
- Nishikawa, S. (1996). Mismatch of international relief activities in the Great HanshinAwaji Earthquake. *Journal of Institute of Social Safety Science*, (6), 261-268.

- Noji, E.K., Armenian, H.K. ve Oganessian, A. (1993). Issues of Rescue and Medical Care Following the 1988 Armenian Earthquake. *International Journal of Epidemiology*, 22(6),1071-1076.
- North, C. S., Tivis, L., McMillen, J. C., Pfefferbaum, B., Spitznagel, E. L., Cox, J., ... Smith, E. M. (2002). Psychiatric disorders in rescue workers after the Oklahoma City bombing. *American Journal of Psychiatry*, 159(5), 857-859.
- NTV Haber. (2023). Deprem tarımı da vurdu: tarım alanlarının %16'sı bölgede. 15 Nisan 2024 tarihinde <https://www.ntv.com.tr/html> adresinden edinilmiştir.
- OCHA. (2015). Nepal: live rescues made by international urban search and rescue teams. 20 Mayıs 2024 tarihinde <https://www.reliefweb.int/html> adresinden edinilmiştir.
- OGM. (2023). Orman Genel Müdürlüğü. Orman ve Kırsal Alan Yangınlarına Müdahale Eğitim Modülü.
- Oh, N ve Lee, J. (2017). Activation and variation of the United Nation's cluster coordination model: a comparative analysis of the Haiti and Japan disasters. *Journal of Risk Research*, 20(1), 41-60.
- Okita, Y. (2015). Standardisation of the coordination mechanism for international USAR teams. *Journal of Social Safety Science*, (26), 1-10.
- Okita, Y., Minato, Y ve Shaw, R. (2019). Possibility of utilising international USAR teams for early recovery and non-earthquake disasters. JSDRR Annual Conference, 2019, Tottori.
- Okita, Y. ve Shaw, R. (2019). Effects of the classification system in the international SAR: 2015 Nepal earthquake case. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*. 28(3), 359-370.
- Okuyucu, S. (2020). Kaya düşme riskinin gayrimenkul değerine etkisi: Ankara İli Keçiören Selçuklu Caddesi Örneği. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Oloruntoba, R. ve Gray, R. (2006). Humanitarian aid: an agile supply chain? *Supply Chain Management: An International Journal*, 11(2), 115-120.
- Özdemir, G. (2024). Asrın felaketi olarak nitelendirilen 6 Şubat depremlerinin eğitim süreçlerine yansımaları. *New Era International Journal of Interdisciplinary Social Researches*, 9(23), 45-54.
- Özdemir, N. (2005). Sinop ilinde etkili bir afet türü: heyelan. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (5), 67-106.

- Özdemir, S.C., Çakmak, V.S., Ziyai, N.Y. and Çakir E. (2023). Experiences of intensive care nurses providing care to the victims of Kahramanmaraş earthquakes. *Nursing in Critical Care*, 29(4), 661-671.
- Özmen, B. ve Özden, T. (2013). Türkiye'nin afet yönetim sistemine ilişkin eleştirel bir değerlendirme. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (49), 1-28.
- Öztürk, M. (2013). Örgütsel bağlılık ve sağlık çalışanlarının örgütsel bağlılık düzeyleri (Kırklareli örneği), Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Palttala, P., Boano, C., Lund, R. and Vos, M. (2012). Communication gaps in disaster management: Perceptions by experts from governmental and non-governmental organizations. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 20(1), 2-12
- Patton, M. (2005). Qualitative research. encyclopedia of statistics in behavioral science. New Jersey: John Wiley and Sons.
- Patton, M. (2015). Qualitative research and evaluation methods: Integrating Theory and practice. Thousand Oaks California: SAGE Publications Inc.
- Paul, B. K. (2019). Channeling disaster aid: Process and problems. *Disaster Relief Aid: Changes and Challenges*, 43-99.
- Peduzzi, M., Agreli, H. L. F., Silva, J. A. M. D. ve Souza, H. S. D. (2020). Trabalho em equipe: uma revisita ao conceito e a seus desdobramentos no trabalho interprofissional. *Trabalho, Educação e Saúde*, 18, e0024678.
- Peker, H. ve Atılğan, A. (2015). Doğal bir enerji kaynağı odun: yanma özelliği ve koruma yöntemleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 15(2), 1-12.
- Peleg, K ve Kellerman, A.L. (2012). Medical help after earthquakes: Time for a new paradigm. *Annals of Emergency Medicine*. 59(3), 188-190.
- Perry, M. (2007). Natural disaster management planning: A study of logistics managers responding to the tsunami. *International Journal of Physical Distribution and Logistics Management*, 37(5), 409-433.
- Pietkiewicz, I. ve Smith, J. A. (2014). A practical guide to using interpretative phenomenological analysis in qualitative research psychology. *Czasopismo Psychologiczne Psychological Journal*, 20(1), 7-14.
- Pietrzak, R. H., Johnson, D. C., Goldstein, M. B., Malley, J. C., Rivers, A. J., Morgan, C. A., and (2010). Psychosocial buffers of traumatic stress, depressive symptoms, and psychosocial difficulties in veterans of operations enduring

- freedom and Iraqi Freedom: The role of resilience, unit support, and postdeployment social support. *Journal of Affective Disorders*, 120(1-3), 188-192.
- Polat, A. (2020). CBS tabanlı 3B kaya düşmesi analizi ve veri hazırlama süreçleri: Kavak köyü (Sivas-Türkiye) örneği. *Uludağ Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dergisi*, 25(3), 1205-1202.
- Polat, S. ve Polat, O. (2021). Sel felaketinin nedenleri ve alınabilecek önlemler: Feke-Değirmendere Havzası örneği. TMMOB Afet Sempozyumu, 18.10.2021, Ankara.
- Polat, T. (2024). Kahramanmaraş merkezli depremlerin arama kurtarma teknisyenleri tarafından değerlendirilmesi. *Afet ve Risk Dergisi*, 7(2), 329-340.
- Pomare, C., Long, J. C., Churrua, K., Ellis, L. A. ve Braithwaite, J. (2020). Interprofessional collaboration in hospitals: a critical, broad-based review of the literature. *Journal of Interprofessional Care*, 34(4), 509-519.
- Poorheidari G, Zakariaee L, Sepasi M.H, Najafi M. (2010). Evaluation the course of crisis management for managers and staff members of unexpected disasters centers in Tehran. *Journal of Rescue and Relief*, 1(4), 24-35.
- Prati, G., Pietrantonio, L. ve Cicognani, E. (2010). Self-efficacy moderates the relationship between stress appraisal and quality of life among rescue workers. *Anxiety, Stress, and Coping*, 23(4), 463-470.
- Prizzia, R. (2008). The role of coordination in disaster management. *Disaster Management Handbook, Public Administration And Public Policy-New York*. 76-96.
- Puras, J. C. and Iglesias, C. A. (2009) Disasters 2.0. application of Web 2.0 technologies in emergency situations. In: Landgren, J. and Jul, S. (eds.), *Proceedings of the 6th International ISCRAM Conference – Gothenburg, Sweden, 10-13 May 2009*.
- Qureshi, K. ve Gebbie, K. M. (2002). Emergency and disaster preparedness. *American Journal of Nursing*, 102(1), 46-51.
- Rabiee A, Ardalan A, Poorhoseini SS. (2013). Assessment of coordination among lead agencies of natural disasters management in Iran. *Hakim Research Journal*, 16(2), 107-117.
- Regehr, C., Hill, J., Knott, T. ve Sault, B. (2003). Social support, self-efficacy and trauma in new recruits and experienced firefighters. *Stress and Health*, 19(4), 189-193.

- Rom, A. ve Kelman, I. (2020). Search without rescue? Evaluating the international search and rescue response to earthquake disasters. *BMJ Global Health*, 5(12), e002398.
- Röbke, B.R. ve Vött, A. (2017). The tsunami phenomenon. *Progress in Oceanography*, 159, 296-322.
- Sabırsız, E. ve Şöhret, M. (2024). 6 Şubat depremlerinin Türkiye ekonomisi üzerindeki makroekonomik, sosyal ve çevresel etkileri. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 15(1), 571-592.
- Sadiq, A. A. (2014). The impact of the 2010 Haiti earthquake on disaster policies and development. *Disaster and Development: Examining Global Issues and Cases*, 411-425.
- Sağiroğlu, A. Z., Ünsal, R. Ve Özenci, F. (2023). Deprem sonrası göç ve insan hareketlilikleri: Durum Değerlendirme Raporu. AYBÜ-GPM Rapor Serisi-15 (Güncellenmiş 2. Baskı: 15 Nisan 2023). Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (AYBÜ-GPM).
- Sangaleti, C., Schweitzer, M. C., Peduzzi, M., Zoboli, E. L. C. P. ve Soares, C. B. (2017). Experiences and shared meaning of teamwork and interprofessional collaboration among health care professionals in primary health care settings: a systematic review. *JBİ Evidence Synthesis*, 15(11), 2723-2788.
- Saraçoğlu, H. (2007). Kuzey Afrika ve Asya ülkelerinin gelecekte karşılaşılabileceği sorunlar üzerine bir deneme. ICANAS 38 (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi), 10-15.09.2007, Ankara.
- Savcı, S. (2008). Ortaöğretim çalışan öğretmenlerin kriz yönetimine ilişkin algıları. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15.
- Scolobig, A., Prior, T., Schröter, D., Jörin, J., Patt, A. (2015). Towards people-centred approaches for effective disaster risk management: Balancing rhetoric with reality. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 12, 202-212.
- Seggie, F. N. ve Bayyurt, Y. (2017). Nitel araştırma: yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları. Ankara: Anı Yayıncılık, ISBN 978-605-170-500-2, 440s.
- Seneviratne, K. Baldry, D. ve Pathirage, C. (2010). Disaster knowledge factors in managing disasters successfully. *International Journal of Strategic Property Management*, 14(4), 376-390.
- Sever, R. ve Değirmenci, Y. (2019). Temel kavramlar. Afetler ve afet yönetimi. Ankara: Pegem Akademi, 2-11.

- Sezgin, F. (2003). Kriz yönetimi. *Manas Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8), 111-119.
- Shenhar, G., Adamcheck, R. ve Hopmeier, M. (2016). The need for international Search and rescue (SAR) teams during an earthquake: Nepal case study. *Development in Practice*, 26(7), 949-953.
- Sherrieb, K. Norris, F. H ve Galea, S. (2010). Measuring capacities for community resilience. *Social Indicators Research*, 99(2), 227-247.
- Shohani, M., Valizadeh, L., Zamanzadeh, V. B. ve Dougherty, M. (2017). Effective individual contributions on Iranian nurses intraprofessional collaboration process: A qualitative study. *Journal of Caring Sciences*, 6(3), 213-220.
- Shrestha, B. ve Pathranarakul, P. (2018). Nepal Government emergency response to the 2015 earthquake: A case study. *Social Sciences*, 7(8), 1-27.
- Simonovic, S. P. (2011). Systems approach to management of disasters: methods and applications. New Jersey: John Wiley and Sons.
- Stoltman, J.P., Lidstone J. ve DeChano, L.M. (2004). International perspectives on natural disasters: occurrence, mitigation and consequences. *Advances in Natural and Technological Hazards Research*, (21), 263-280.
- Strömberg, D. (2007). Natural disasters, economic development, and humanitarian aid. *Journal of Economic Perspectives*, 21(3), 199-222.
- Stumpenhorst, M., Stumpenhorst, R ve Razum, O. (2011). The UN OCHA cluster approach: gaps between theory and practice. *Journal of Public Health*, 19(6), 587-592.
- Sylves, R. T. (2004). A précis on political theory and emergency management. *Journal of Emergency Management*, 2(3), 27-31.
- Şahin, C. ve Şipahioğlu, Ş., (2002). Doğal afetler ve Türkiye. Gündüz Eğ. ve Yay. Ankara, 478.
- Şahin, N. (2009). Afet yönetimi ve acil yardım planları. TMMOB İzmir Kent Sempozyumu, 131-142.
- Şen, S. (2023). Kahramanmaraş depremlerinin ekonomiye etkisi. *Diplomasi ve Strateji Dergisi*, 4(1), 1-55.
- Taşkın, D. ve Özkoçak, V. (2020). Kitlesel göçler ve enfeksiyon hastalıkları arasındaki ilişkiler kapsamında antropolojik değerlendirmeler: Koronavirüs (Covid-19). *Turkish Studies*, 15(4), 1105-1127.

- Taşkıran, G. and Baykal, U. (2019). Nurses' disaster preparedness and core competencies in Turkey: a descriptive correlational design. *International Nursing Review*, 66(2), 165-175.
- Taştan, B. ve Aydınoglu, A. Ç. (2015). Çoklu afet risk yönetiminde tehlike ve zarar görülebilirlik belirlenmesi için gereksinim analizi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 31, 369-370.
- Taymaz, T. (1999). Deprem, *Cogito Dergisi*, (20), 72-87.
- Tekin, M. ve Zerenler, M. (2008), İşletmelerde kriz yönetimi, Nobel Yayın Dağıtım, Konya.
- TERRA. (2023). Kahramanmaraş and Hatay earthquakes. Presidency of the republic of Turkey presidency of strategy and budget, 21-29.
- Tetik, N. ve Akbulut, İ. İ. (2023). 6 Şubat 2023'te yaşanan depremin ekonomik ve finansal etkileri: İhracat üzerinden bir inceleme. İçinde M. Öztürk ve M. Kırca (Ed.), Kahramanmaraş Merkezli Depremler Sonrası için Akademik Öneriler, (ss. 93-103). Özgür Yayınevi.
- Thormar, S. B., Gersons, B. P. R., Juen, B., Marschang, A., Djakababa, M. N., and Olff, M. (2010). The mental health impact of volunteering in a disaster setting: a review. *The Journal of Nervous And Mental Disease*, 198(8), 529-538.
- Til, A. (2020). Yeni koronavirüs hastalığı (COVID-19) hakkında bilinmesi gerekenler. *Göller Bölgesi Aylık Ekonomi ve Kültür Dergisi*, 8(85), 53-57.
- Tilahun, L., Desu, B., Zeleke, M., Dagnaw, K. ve Andualem, A. (2021). Emergency and disaster handling preparedness among front line health service providing nurses and associated factors at emergency department, at Amhara Regional State Referral Hospitals, Ethiopia. *Open Access Emergency Medicine*, 221-232.
- Toker, H. (2016). Doğal afetler, iletişim ve medya. *Bütünleşik Afet Yönetimi*, 249-278.
- TRT Haber, (2023). 6 Şubat depremlerinden 4,8 milyon çocuk etkilendi. 5 Eylül 2024 tarihinde [https://www.trthaber .com html](https://www.trthaber.com.html) adresinden erişildi.
- Tsai, M. H., Chang, Y. L., Shiau, J. S., Wang, S. M. (2020). Exploring the effects of a serious game-based learning package for disaster prevention education: The case of battle of flooding protection. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 43.
- Turhan, S., Erçetin, R. ve Özdemir, N. C. (2018). Fire and fire safety trainings. 2nd International Symposium on Natural Hazards and Disaster Management (ss. 825-

- 833), Sakarya University Culture and Congress Center Sakarya- Turkey. 04-06 May 2018.
- Turner, B. (2009). Amerikalar arası kalkınma bankası (IDB). içinde: Turner, B. (eds) Devlet Adamı Yıllığı 2010. Devlet Adamının Yıllığı. Palgrave Macmillan, Londra.
- Tuzcu, A. ve Ilgaz, A. (2015). Göçün kadın ruh sağlığı üzerine etkileri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi*, 7(1), 56-67.
- UNISDR. (2017). Terminology. 25 Haziran 2024 tarihinde <https://www.unisdr.org> adresinden erişilmiştir.
- UNISDR. (2019). Global assessment report on disaster risk reduction. 18 Nisan 2024 tarihinde, <https://www.unisdr.org>. adresinden erişilmiştir.
- Urgan, S., Atar, A. ve Erdoğan, P. (2021). Afet ve salgınlarda çalışanlar: Dünya COVID-19 pandemisi örneği. *Pearson Journal of Social Sciences*, 6(10), 31-46.
- Utkucu, M., Durmuş, H., Uzunca, F. ve Nalbant, S. (2023). 6 Şubat 2023 Gaziantep (mw= 7.7) ve Elbistan (mw= 7.5) depremleri üzerine bir değerlendirme. Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- Ütük, U. (2018). KBRN tehdit ve tehlikelerden kaynaklı zararlar nedeniyle idarenin risk ilkesine dayalı sorumluluğu. *Journal of Resilience*, 2(1), 39-56.
- Van Wassenhove, L. N. (2006). Humanitarian aid logistics: Supply chain management in high gear. *Journal of the Operational Research Society*, 57(5), 475–489.
- Varol, N. ve Gültekin, T. (2016). Afet antropolojisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1431-1436.
- Varol, N. ve Kaya, Ç. M. (2018). Afet risk yönetiminde transdisipliner yaklaşım. *Afet ve Risk Dergisi*, 1(1), 2-6.
- Weiss, R. S. (1995). Learning from strangers: The art and method of qualitative interview studies. New York: Free Press.
- Wagner, D., Heinrichs, M. ve Ehlert, U. (1998). Prevalence of symptoms of posttraumatic stress disorder in German professional firefighters. *American Journal of Psychiatry*, 155(12), 1727-1732.
- Wiharta, S. (2008). The effectiveness of foreign military assets in natural disaster response. CİNİİ Books.
- Wolbers, J., Ferguson, J., Groenewegen, P., Mulder, F ve Boersma, K. (2016). Two faces of disaster response: Transcending the dichotomy of control and

- collaboration during the Nepal earthquake relief operation. *International Journal of Mass Emergencies and Disasters*, 34(3), 419-438.
- Wong, J. ve Robinson, C. (2004). Urban search and rescue technology needs: identification of needs. Federal Emergency Management Agency (FEMA) and the National Institute of Justice (NIJ). Document, 207771, 20.
- Yalçın, A. (2007). Heyelan duyarlılık haritalarının üretilmesinde analitik hiyerarşi yönteminin ve CBS' nin kullanımı. *Selçuk Üniversitesi Mühendislik, Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 22(3), 1-14.
- Yalçın, G. (2020). Doğal afetlerin etkilerine ve afet risk yönetimine toplumsal cinsiyet perspektifinden bakış: Türk ve Japon kadınlarının duruş noktasından doğal afetler. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yalçın, Ç.D ve Aydemir, E. (2018). Yerleşke içi acil durum toplanma yerlerinin belirlenmesi: Süleyman Demirel üniversitesi örneği. *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 6(3), 520-531.
- Yang, Y.N. Xiao, L.D., Cheng H.Y., Zhu J.C. and Arbon P. (2010). Chinese nurses' experience in the Wenchuan earthquake relief. *International Nursing Review*, 57(2), 217-223.
- Yates, D. ve Paquette S. (2011). Emergency knowledge management and social media technologies: A case study of the 2010 Haitian earthquake. *International Journal of Information Management*, 31(1), 6-13.
- Yavaş, H. (2001). Doğal afet yönetimi ve yerel gündem 21 çalışmaları kapsamında İzmir'de deprem riski. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(3), 120-125.
- Yavaş, H. (2005). Doğal afetler yönüyle Türkiye'de belediyelerde kriz yönetimi, Orion Yayınevi, Ankara.
- Yavaş, Ö. M. ve Şahin, D. (2021). Türkiye'de çığ afeti zararlarını azaltma çalışmaları. TMMOB Afet Sempozyumu, 7-8.08.2021, Ankara.
- Yavuz, A. (2015). Doğal afetlerin zararlarının finansmanında kullanılan afet öncesi finansal araçlar. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 3(2), 304-319.
- Yazılıtaş, A. (2015). Türk afet yönetim sisteminde risk odaklı yönetimin önemi. *Türk İdare Dergisi*, (481), 559-577.
- Yetgin, M. A. (2020). Koronavirüs'ün borsa İstanbul'a etkisi üzerine bir araştırma ve stratejik pandemi yönetimi. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 324-335.

- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 23(112), 7-17.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık, ISBN 9789750269820, 448s.
- Yılmaz, A. (2005). Türk kamu yönetiminin sorun alanlarından biri olarak afet yönetimi. Ankara: Pegem Yayıncılık, 152s.
- Yılmaz, A. (2012). Türkiye'de afetlerde karşılaşılan sorunlar. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 61-81.
- Yılmaz, G. ve Demiröz Yıldırım, S. (2020). Afetlerde kentsel arama ve kurtarmada kullanılan yöntemler ve güncel yaklaşımların değerlendirilmesi. *Doğal Afetler ve Çevre Dergisi*, 6(1), 196-208.
- Yiğit, İ. ve Gümüüşü, O. (2016). Manisa ve çevresinde salgın hastalıkların iskâna etkisi (XVI-XX.yy.). TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu Bildirileri, 13-14.2016, Ankara.
- Yücel, A. (2023). Türkiye'deki depremler tedarik zincirlerine darbe vurdu. 15 Mart 2024 tarihinde <https://www.ekonomim.com/ekonomi/turkiyedeki-depremler-tedarik-zincirlerine-darbe-vurdu-haberi-684389> adresinden edinilmiştir.

ETİK KURUL KARARI

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

Sayı : E-95674917-108.99-182269

Konu : Etik Kurul Onay

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Sefa MIZRAK

"6 ŞUBAT KAHRAMANMARAŞ DEPREMLERİNE MÜDAHALE İÇİN TÜRKİYE'YE GELEN YABANCI EKİPLER İLE İLGİLİ HALKIN DÜŞÜNCELERİ VE DENEYİMLERİ" konulu etik kurul başvurunuz; Gümüşhane Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun **14/06/2023** tarih ve **2023/3** sayılı toplantısında görüşülmüş olup; projenin yürürlükteki mevzuata uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Günay ÇAKIR
Kurul Başkanı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : 0GZM-78MR-0IDR

Belge Doğrulama Adresi : <https://ebyssorgu.gumushane.edu.tr/>

Adres:
Telefon No : Fax No :
e-Posta : İnternet Adresi : <http://www.gumushane.edu.tr/>
Kep Adresi : gumushaneuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi İçin :Özge Gökay
Memur
Dahili No:

ÖZGEÇMİŞ

VEYSEL KARANİ KOLCU, Gümüşhane Ali Fuat Kadirbeyoğlu Anadolu Lisesini 2010-2014 yılları arasında tamamlamıştır. 2014- 2015 eğitim öğretim yılında Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Acil Yardım ve Afet Yönetimi (%30 ing). bölümüne başlayıp 2020 yılında mezun olmuştur. Lisans eğitimi alırken 2018-2019 eğitim öğretim yılında Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Meslek Yüksekokulu İlk ve Acil Yardım programında da eğitim almaya başlayıp 2021 yılında mezun olmuştur. 2022 yılında Gümüşhane Üniversitesi Afet Yönetimi Anabilim dalında yüksek lisans eğitimine başlamıştır.

